

Державний вищий навчальний заклад
«Українська академія банківської справи Національного банку України»
Кафедра бухгалтерського обліку та аудиту

ДО ЗАХИСТУ
Завідувач кафедри
д.е.н., професор

«__» _____ 20__ р.

ДИПЛОМНА РОБОТА
на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня магістр
за спеціальністю 8.050106 «Облік і аудит»

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ЗОВНІШНЬОГО АУДИТУ СТРАХОВИХ
КОМПАНІЙ

Виконав студент 5 курсу, група – МОА-01 _____ Кулагіна Г. С.

«__» _____ 20__ р.

Керівник дипломної роботи _____ Слободяник Ю. Б.

«__» _____ 20__ р.

Суми – 2011

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗОВНІШНЬОГО АУДИТУ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ.....	10
1.1 Сучасний стан та нормативно-правове регулювання страхового ринку в Україні.....	10
1.2 Особливості бухгалтерського обліку та фінансової звітності страхових компаній.....	24
1.3 Організація зовнішнього аудиту страхових компаній.....	31
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ЗОВНІШНЬОГО АУДИТУ АСТ ЗТ «ОСТРА-СУМИ».....	36
2.1 Організаційно-економічна характеристика АСТ ЗТ «Остра- Суми».....	36
2.2 Організація бухгалтерського обліку та фінансової звітності на АСТ ЗТ «Остра-Суми».....	47
2.3 Організація та методика зовнішнього аудиту АСТ ЗТ «Остра- Суми».....	58
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА МЕТОДИКИ АУДИТУ АСТ ЗТ «ОСТРА-СУМИ».....	67
3.1 Удосконалення плану та програми аудиту АСТ ЗТ «Остра- Суми».....	67
3.2 Удосконалення робочих документів аудитора.....	80
3.3 Організація внутрішнього аудиту на АСТ ЗТ «Остра-Суми»...	83
ВИСНОВКИ.....	89
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	96
ДОДАТКИ.....	107

ВСТУП

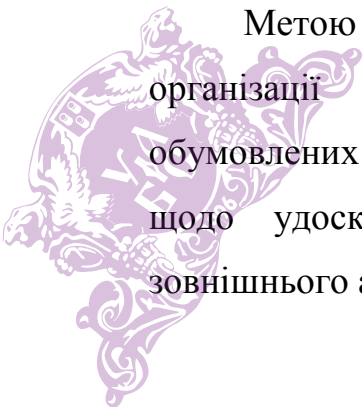
На сьогоднішній день страхування є однією з найпотужніших галузей економіки. Воно створює передумови для нейтралізації або пом'якшення наслідків дії небажаних випадків на основі визначення розмірів ризику та передачі його від страхувальника до страховика. Ринок страхових послуг – сектор фінансового ринку України, що зростає найдинамічніше.

На страхових організаціях зосереджені майнові інтереси багатьох страхувальників – як юридичних, так і фізичних осіб. Неплатоспроможність та банкрутство однієї страхової компанії може спровокувати серйозні фінансові проблеми тисяч її клієнтів. Саме тому важливого значення набуває проблема здійснення зовнішнього аудиту фінансової звітності страховиків з метою підтвердження достовірності інформації, наведеної у фінансових звітах.

Статтею 8 Закону України «Про аудиторську діяльність» передбачено обов'язкове підтвердження фінансової звітності страховика аудиторським висновком, але до сьогодні не було розроблено жодних рекомендацій щодо методології та методики проведення аудиту фінансової звітності страхових компаній, що враховувала б усі її особливості.

Проблемні питання аудиту фінансової звітності страхових компаній досліджували такі українські вчені, як О. Ю. Агафоненко, О. В. Бондаренко, В. С. Лень, Т. О. Гарматій та інші. Але аналіз останніх досліджень і публікацій в цій сфері показав, що цілісної концепції здійснення аудиту страхових компаній наразі не створено, тому дана проблема потребує подальшого, більш ґрунтовного дослідження.

Метою написання дипломної роботи є дослідження особливостей організації та методики зовнішнього аудиту страхових компаній, обумовлених специфікою страхової діяльності та обґрунтування пропозицій щодо удосконалення існуючої методики та методології здійснення зовнішнього аудиту страховиків.

Для досягнення поставленої мети вважаємо за доцільне вирішити наступні завдання:

- дослідити сучасний стан та нормативно-правове регулювання страхового ринку в Україні;
- розглянути особливості бухгалтерського обліку та фінансової звітності страхових компаній, що впливають на процес проведення аудиту;
- ознайомитись з особливостями організації зовнішнього аудиту страхових компаній;
- проаналізувати методика проведення зовнішнього аудиту страховиків на прикладі АСТ ЗТ «Остра-Суми»;
- виявити та обґрунтувати шляхи удосконалення організації та методики зовнішнього аудиту страхових компаній.

Об'єктом дослідження є організація та методика зовнішнього аудиту в АСТ ЗТ «Остра-Суми».

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних питань, пов'язаних із організацією та методикою здійснення зовнішнього аудиту страхових компаній.

В процесі дослідження застосовувались методи індукції та дедукції для особливостей бухгалтерського обліку та фінансової звітності в страхових компаніях; методи теоретичного узагальнення і порівняння – для визначення нормативно-правової бази здійснення страхової діяльності в Україні. Застосування системного підходу, методів аналізу і синтезу дозволило визначити особливості організації зовнішнього аудиту страхових компаній. Методи причинно-наслідкового зв'язку та абстрактно-логічний метод використовувалися для виділення та систематизації інформації про методика проведення зовнішнього аудиту в АСТ ЗТ «Остра-Суми». Методи економічного аналізу застосовувались в процесі оцінки ефективності діяльності АСТ ЗТ «Остра-Суми» та аналізу стану страхового ринку України.

Теоретико-методологічною основою дослідження стали праці українських науковців щодо вивчення питань організації та методики

зовнішнього аудиту страхових компаній, нормативні акти, що забезпечують правову основу страхової діяльності та страхового аудиту, а також дані фінансових звітів АСТ ЗТ «Остра-Суми».

Державний вищий навчальний заклад
“УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ
НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ”

State Higher Educational Institution
“UKRAINIAN ACADEMY OF BANKING
OF THE NATIONAL BANK OF UKRAINE”

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗОВНІШНЬОГО АУДИТУ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ

1.1 Сучасний стан та нормативно-правове регулювання страхового ринку в Україні

В умовах розвитку ринкових відносин, зростання конкуренції, перманентних спроб посилення фіскального тиску великого значення набувають питання забезпечення функціонування суб'єктів господарювання від існуючих і потенційних загроз, створення дієвої системи захисту їх від впливу можливих негативних чинників. Багато в чому вирішенню цієї проблеми сприяє формування досконалого, фінансово стійкого страхового ринку в Україні. Окрім того, страхові компанії відіграють істотну роль в акумулюванні вільних коштів, провадженні інвестиційної політики [9].

В широкому розумінні страховий ринок є сукупністю економічних відносин з приводу купівлі-продажу страхових послуг, тобто ринок забезпечує органічний зв'язок між страховиками та страхувальниками і тут здійснюється обов'язкове визнання страхової послуги. При цьому необхідною умовою існування страхового ринку є наявність суспільної потреби страховиків, які можуть задовольнити ці потреби. Об'єктивною основою страхового ринку є виникнення в процесі відтворення необхідності надання грошової допомоги потерпілим у випадку настання непередбачених подій. При цьому основними законами його функціонування є економічні закони попиту і пропозицій, закон вартості, накопичення капіталу, закон додаткової вартості, закон конкуренції.

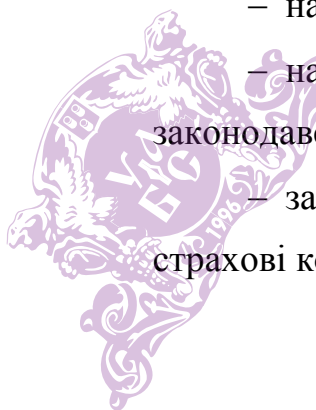
Поряд з цим, страховий ринок є складовою фінансового ринку, що представляє особливе соціально-економічне середовище, де об'єктом купівлі-продажу є страховий захист, формується попит і пропозиція на нього, а сукупність всіх його суб'єктів функціонує в системі економічних,

фінансових, договірних, інформаційно-консультаційних та інших відносин, що обумовлені необхідністю страхової послуги і виникають між ними на всіх етапах її надання [3].

Стан страхового ринку України за останні роки характеризується динамічним розвитком діяльності страхових компаній, що супроводжується зростанням кількості страхових компаній, розширенням напрямків страхової діяльності, збільшенням обсягів страхових операцій. Ринок страхових послуг залишається найбільш капіталізованим серед інших небанківських фінансових ринків [33].

За результатами 9 місяців 2010 року основні показники страхової діяльності набрали тенденції якісних змін щодо скорочення падіння та стабілізації (таблиця 1.1), і в порівнянні до 9 місяців 2009 року динаміка показників свідчила про такі тенденції:

- на 29,6 % збільшилась кількість укладених договорів, при цьому кількість договорів, укладених з фізичними особами, зросла на 34,3 %;
- кількість договорів з обов'язкового особистого страхування від нещасних випадків на транспорті за 9 місяців 2010 року збільшилась на 3,2 % і становила 433 836 996 одиниць.
- на 8,8 % збільшились обсяги надходжень валових страхових премій, а обсяг чистих страхових премій зменшився на 3,8 %;
- на 20,3 % зменшились валові страхові виплати/відшкодування, а обсяг чистих страхових виплат – на 14,8 %;
- на 29,2 % збільшилися обсяги вихідного перестраховання, в тому числі обсяги премій, сплачених на внутрішньому ринку, збільшилися на 34,9 %, а на зовнішньому – зменшилися на 3,3 %;
- на 8,2 % збільшився обсяг страхових резервів;
- на 5,2 % зросли загальні активи, з них активи, визначені законодавством для представлення коштів страхових резервів – на 10,4 %;
- загальна кількість страхових компаній становила 451, у тому числі страхові компанії «Life» – 70 компаній, а «non-Life» – 381 компанія.

Основні показники діяльності страхового ринку, а також темпи приросту представлені в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 – Основні показники діяльності страхового ринку у 2009 – 2010 роках

Показники	9 місяців 2009	9 місяців 2010	Приріст	
			млн. грн.	%
Кількість договорів страхування, укладених протягом звітної періоду, одиниць				
Кількість договорів, крім договорів з обов'язкового страхування від нещасних випадків на транспорті, у тому числі:	14814045	19193096	-	+29,6
- зі страхувальниками – фізичними особами	12560964	16871608	-	+34,3
Кількість договорів з обов'язкового особистого страхування від нещасних випадків на транспорті	420340870	433836996	-	+3,2
Страхова діяльність, млн. грн.				
Валові страхові премії	14183,7	15 434,7	+1251,0	+8,8
Валові страхові виплати	4960,0	3953,5	-1006,5	-20,3
Рівень валових виплат, %	35,0	25,6	-	-
Чисті страхові премії	9 562,0	9 199,3	-362,7	-3,8
Чисті страхові виплати	4 447,5	3 789,6	-657,9	-14,8
Рівень чистих виплат, %	46,5	41,2	-	-
Перестраховання, млн. грн.				
Сплачено на перестраховання, у тому числі:	5 437,4	7 024,0	+1 586,6	+29,2
- перестраховикам - резидентам	4 621,7	6 235,4	+1 613,7	+34,9
- перестраховикам - нерезидентам	815,7	788,6	-27,1	-3,3
Виплати, компенсовані перестраховиками, у тому числі:	711,8	317,0	-394,8	-55,5
- перестраховиками - резидентам	512,5	163,9	-348,6	-68,0
- перестраховиками - нерезидентам	199,3	153,1	-46,2	-23,2
Отримані страхові премії від перестраховувальників-нерезидентів	178,6	138,0	-40,6	-22,7
Виплати, компенсовані перестраховувальникам-нерезидентам	681,3	856,6	+175,3	+25,7
Страхові резерви, млн. грн.				
Обсяг сформованих страхових резервів	9 366,5	10 139,1	+772,6	+8,2
- резерви зі страхування життя	1 707,0	2 041,3	+334,3	+19,6
- технічні резерви	7 659,5	8 097,8	+438,3	+5,7
Активи страховиків та статутний капітал, млн. грн.				
Загальні активи страховиків (згідно з балансом)	41 753,5	43 917,2	+2 163,7	+5,2
Активи для представлення коштів страхових резервів	23 101,2	25 502,5	+2 401,3	+10,4
Обсяг сплачених статутних фондів	13 970,1	14 528,8	+558,7	+4,0

Кількість страхових компаній станом на 30.09.10 становила 451, з яких 70 страхових компаній зі страхування життя та 381 страхових компаній, що здійснювали види страхування, інші, ніж страхування життя. Станом на 30.09.10 кількість страхових компаній зменшилась на 24 страхові компанії у порівнянні з кількістю страхових компаній станом на 30.09.09.

Концентрація страхового ринку станом на 30.09.10 щодо частки перших страхових компаній (Тор) за надходженнями валових страхових премій представлена в таблиці 1.2.

Таблиця 1.2 – Концентрація страхового ринку станом на 30.09.10

Перші (Тор)	страхування «Life»		страхування «non-Life»	
	Надходження премій (млн. грн.)	Частка на ринку, %	Надходження премій (млн. грн.)	Частка на ринку, %
Тор 3	305,3	50,1	2 157,0	14,5
Тор 10	507,8	83,3	4 903,8	33,1
Тор 20	582,5	95,6	7 621,4	51,4
Тор 50	609,6	100,0	11 347,1	76,5
Тор 100	х	х	13 587,8	91,7
Тор 200	х	х	14 695,3	99,1
Всього по ринку	609,6	100,0	14 825,1	100,0

Загальна (валова) сума страхових премій, отриманих страховиками при страхуванні та перестраховуванні ризиків від страхувальників та перестраховувальників за 9 місяців 2010 року, становила 15 434,7 млн. грн., з них:

- 4 348,3 млн. грн. (28,2 %) – премії, що надійшли від фізичних осіб;
- 6 654,7 млн. грн. (43,1 %) – премії, що надійшли від юридичних осіб;
- 4 431,7 млн. грн. (28,7 %) – премії, що надійшли від перестраховувальників.

У структурі валових страхових премій за видами страхування найбільша частка страхових премій належить таким видам страхування, як: автострахування (КАСКО, «Автоцивілка») – 3 860,7 млн. грн. (або 25 %);

страхування майна – 2 927,7 млн. грн. (або 19 %); страхування від вогневих ризиків – 1 887,7 млн. грн. (або 12 %).

За січень – вересень 2010 року сума отриманих страховиками премій з видів страхування, інших, ніж страхування життя становила 14 825,1 млн. грн. (або 96,1 % від загальної суми страхових премій), а зі страхування життя – 609,6 млн. грн. (або 3,9 % від загальної суми страхових премій).

Сума чистих страхових премій (валові премії за мінусом коштів з внутрішнього перестраховування) становила 9 199,3 млн. грн., що становить 59,6 % від валових страхових премій [36].

Обсяг валових страхових виплат за січень – вересень 2010 року становив 3 953,5 млн. грн., у тому числі з видів страхування, інших, ніж страхування життя – 3 914,7 млн. грн. (або 99,0 %), зі страхування життя – 38,8 млн. грн. (або 1,0 %).

Обсяг чистих страхових виплат становив 3 789,6 млн. грн. та зменшився порівняно з аналогічним періодом 2009 року на 14,8 %.

Обсяги валових та чистих страхових виплат за 9 місяців 2010 року зменшилися в порівнянні з аналогічним звітним періодом 2009 року на 20,3 % (до 3953,5 млн. грн.). Таким чином, страхові виплати за досліджувані періоди скоротилися на п'яту частину, що є негативною ознакою в умовах забезпечення надходження страхових платежів на рівні, не нижчому за попередній період. Це може свідчити про недостатність у страховиків ліквідних інструментів, збитковість страхових договорів системоутворюючих компаній. Останні вживають заходів щодо розробки більш жорстких по відношенню до страхувальників умов страхування. Страхові компанії розглядають всі можливі варіанти скорочення витрат, зокрема через реорганізацію та скорочення своїх відокремлених підрозділів (представництв, філій тощо).

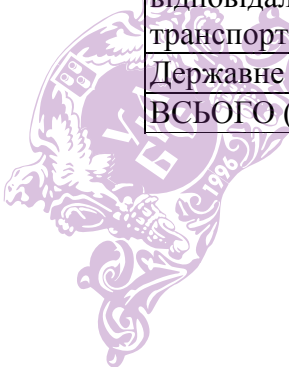
У структурі валових страхових виплат найбільша частка страхових виплат припадає на такі види страхування, як: автострахування (КАСКО, «Автоцивілка») – 47 % (або 1 874,0 млн. грн.), даний вид у структурі валових

страхових премій також займає лідируючу позицію, а рівень валових страхових виплат становить 48,5 %; страхування фінансових ризиків – 27 % (або 1 073,7 млн. грн.), у структурі валових страхових премій даний вид займає четверту позицію, а рівень валових страхових виплат – 60,4 %; частка медичного страхування (безперервне страхування здоров'я) становить 12 % (або 458,6 млн. грн.), а рівень виплат – 71,2 %.

Рівень валових страхових виплат (відношення валових виплат до валових премій) за січень – вересень 2010 року становив 25,6 %. Високий рівень валових страхових виплат (більше 20 %) спостерігався сукупно за такими видами страхування: добровільне особисте страхування – 47,1 % (за 9 місяців 2009 р. – 48,3 %), добровільне майнове страхування – 25,1 % (за 9 місяців 2009 р. – 38,2 %), недержавне обов'язкове страхування – 30,6 % (за 9 місяців 2009 р. – 27,8 %), а також державне обов'язкове страхування – 93,1 % (за 9 місяців 2009 р. – 92,6 %) (таблиця 1.3).

Таблиця 1.3 – Рівень страхових виплат за видами страхування

Види страхування	Рівень страхових виплат			
	Рівень валових виплат		Рівень чистих виплат	
	9 місяців 2009 р.	9 місяців 2010 р.	9 місяців 2009 р.	9 місяців 2010 р.
Страхування життя	6,8%	6,4%	6,8%	6,4%
Види страхування інші, ніж страхування життя, у тому числі:	36,3%	26,4%	49,3%	43,7%
Добровільне особисте страхування	48,3%	47,1%	51,9%	52,2%
Добровільне майнове страхування	38,2%	25,1%	55,4%	49,2%
- в тому числі страхування фінансових ризиків	99,2%	60,4%	169,8%	203,1%
Добровільне страхування відповідальності	3,7%	2,3%	6,5%	4,0%
Недержавне обов'язкове страхування	27,8%	30,6%	31,6%	32,5%
- в тому числі страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів	37,7%	42,1%	42,3%	43,3%
Державне обов'язкове страхування	92,6%	93,1%	92,6%	93,1%
ВСЬОГО (всі види страхування)	35,0%	25,6%	46,5%	41,2%

Рівень чистих страхових виплат за січень – вересень 2010 року становив 41,2 % (за січень – вересень 2009 р. – 46,5 %). Високий рівень чистих страхових виплат за 9 місяців 2010 року спостерігався за видами добровільного страхування фінансових ризиків – 203,1 %, з добровільного особистого страхування – 52,2 %, а також з добровільного майнового страхування – 49,2 %.

Рівень чистих страхових виплат перевищує рівень валових, оскільки при розрахунку не враховуються частки страхових виплат, що сплачуються за договорами внутрішнього перестрахування ризиків, та частки страхових премій, що сплачуються за операціями внутрішнього перестрахування [69].

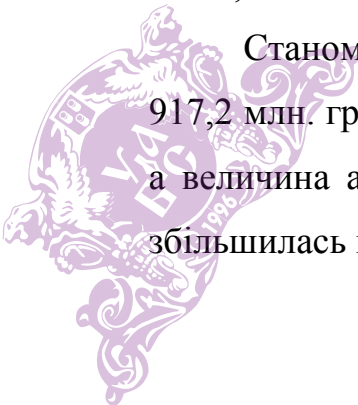
За договорами перестрахування ризиків за січень – вересень 2010 року українські страховики (цеденти, перестраховальники) сплатили часток страхових премій 7 024,0 млн. грн. (за січень – вересень 2009 р. – 5 437,4 млн. грн.), з них:

- перестраховикам-нерезидентам – 788,6 млн. грн. (за 9 місяців 2009 р. -815,7 млн. грн.);
- перестраховикам-резидентам – 6 235,4 млн. грн. (за 9 місяців 2009 р. -4 621,7 млн. грн.).

Загальна сума часток страхових виплат, компенсованих перестраховиками, становила 317,0 млн. грн. (за 9 місяців 2009 р. -711,8 млн. грн.), в тому числі компенсовано:

- перестраховиками-нерезидентами – 153,1 млн. грн. (за 9 місяців 2009 р. – 199,3 млн. грн.);
- перестраховиками-резидентами – 163,9 млн. грн. (за 9 місяців 2009 р. – 512,5 млн. грн.).

Станом на 30.09.10 обсяг загальних активів страховиків становив 43 917,2 млн. грн., що на 5,2 % більше, ніж на відповідну звітну дату 2009 року, а величина активів, визначених ст. 31 Закону України «Про страхування», збільшилась на 10,4 % (до 25 502,5 млн. грн.), відповідно.

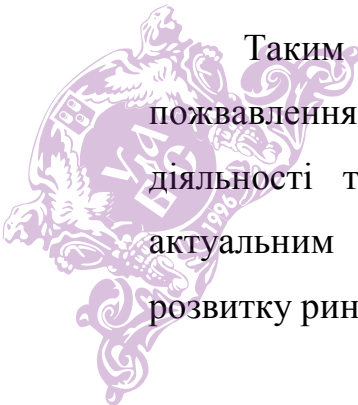

Разом з тим, основною проблемою для страховиків залишається недостатність ліквідних фінансових інструментів для проведення ефективної політики інвестування коштів. Розміщення страхових резервів здійснюється згідно зі статтею 31 Закону України «Про страхування», де визначено перелік активів за відповідними категоріями. Станом на 30.09.10 обсяг активів, дозволених для представлення коштів страхових резервів, становив 25 502,5 млн. грн. (на 2 401,3 млн. грн. більше, ніж на відповідну дату 2009 року), які використано з метою представлення коштів страхових резервів у розмірі 10 139,1 млн. грн. [61].

У структурі активів страхових компаній, визначених статтею 31 Закону України «Про страхування», для представлення страхових резервів станом на 30.09.10 у порівнянні з відповідною датою 2009 року відбулись такі зміни:

- на 335,7 млн. грн. (або на 3,5 %) збільшився обсяг активів, дозволених для представлення акціями, і становив 9 942,6 млн. грн. (або 39,0 % від загального обсягу активів);
- відповідно до статті 31 Закону України «Про страхування» на 455,8 млн. грн. (або на 7,5 %) збільшився обсяг активів, дозволених для представлення банківськими вкладками (депозити), і становив 6 559,5 млн. грн. (або 25,7 % від загального обсягу активів);
- на 695,8 млн. грн. (або на 28,1 %) збільшився обсяг активів, дозволених для представлення правами вимог до перестраховиків, і становив 3 175,2 млн. грн. (або 12,5 % від загального обсягу активів);
- на 773,7 млн. грн. (або на 152,8 %) збільшився обсяг активів, дозволених для представлення цінними паперами, що емітуються державою, і становив 1 279,9 млн. грн. (або 5,0 % від загального обсягу активів).

Таким чином, в цілому на сьогоднішній день спостерігається поживлення страхового ринку України, відновлення докризових обсягів діяльності та розвиток нових видів страхування. Але тим не менш, актуальним залишається ряд проблем, що перешкоджає подальшому розвитку ринку страхових послуг. До них можна віднести наступні:

– організаційно-правові (відсутність чіткої державної політики в сфері страхування; неповну і часом неузгоджену нормативно-правову базу; недостатній рівень державного регулювання і контролю за страховим ринком; непослідовність дій щодо організації державного нагляду за страховою діяльністю; відсутність належного рівня конкуренції на страховому ринку і дієвих стимулів подальшого розширення мережі страхової справи; невирішеність питань взаємодії страхового і банківського секторів економіки; недостатній рівень забезпечення ефективного страхового захисту фізичних і юридичних осіб; несвоєчасне і не в повному обсязі виконання зобов'язань перед страхувальниками; порушення страхового законодавства);

– економічні (низький платоспроможний попит юридичних і фізичних осіб на страхові послуги; нестача бюджетних коштів для організації повноцінного обов'язкового страхування; необхідність перестраховання найбільших ризиків за кордоном; недосконалість діючого порядку оподаткування страхових компаній);

– функціональні (порівняно вузький асортимент страхових послуг, що надаються клієнтам; мала частка перестрахових операцій; розбалансованість страхових портфелів; низька технологічність здійснення страхових операцій; відсутність тривалого позитивного досвіду роботи з клієнтами; низькі рівні менеджменту і маркетингу на ринку страхових послуг; недосконалість інфраструктуру ринку);

– кадрові (недостатній професійний рівень спеціалістів, котрі працюють у страхових компаніях; відсутність жорстких кваліфікаційних вимог до них; нестача кваліфікованих менеджерів, андеррайтерів, брокерів, актуаріїв, аварійних комісарів, експертів, фінансистів, бухгалтерів, юристів, суддів і програмістів, що знаються на нюансах страхової діяльності);

– інформаційно-аналітичні (недостатність наукових досліджень щодо формування й розвитку страхового ринку; недосконалість статистична база у сфері страхування; неналежне інформаційне і консалтингове забезпечення

страхової діяльності; відсутність спеціальних баз про недобросовісних страхувальників; недостатня кількість спеціалізованих видань з проблематики страхування; відсутність досконалих рейтингів страхових компаній) [15].

З метою ефективного функціонування страхова діяльність регулюється відповідними нормативно-правовими актами як на міжнародному рівні, так і на національному рівні.

На міжнародному рівні правове регулювання страхового бізнесу здійснюють такі суб'єкти: Міжнародна асоціація органів нагляду за страховою діяльністю (створена у 1993 р. для поєднання інтересів органів страхового нагляду європейських країн, США та інших країн, членство органу страхового нагляду певної країни зобов'язує використовувати у практичній діяльності визначені принципи і стандарти); Міжнародна асоціація страхового законодавства (її метою є розширення міжнародного співробітництва у сфері страхового права, виявлення можливостей стандартизації правової регламентації страхових відносин), Європейський комітет зі страхування (встановлює основні принципи формування страхового ринку в країнах Європейського співтовариства), норми і правила Світової організації торгівлі (сучасні принципи міжнародної торгівлі страховими послугами) [62].

Значну роль у правовому регулюванні страхового бізнесу відведено принципам та стандартам Міжнародної асоціації органів нагляду за страховою діяльністю. Серед принципів важливими є ті, що регулюють безпосередньо страхову діяльність, проведення страхових операцій, платоспроможність страхових компаній та функції регулятора. Стандарти цієї асоціації регулюють: вимоги для одержання ліцензії; повноваження регулятора та їх розширення щодо перевірок на місцях; основні засади інвестування коштів і перестраховування.

Джерелом страхового права в ЄС є директиви ЄС зі страхування. В останні десятиліття в ЄС розроблялися єдині норми, які мали однаковий

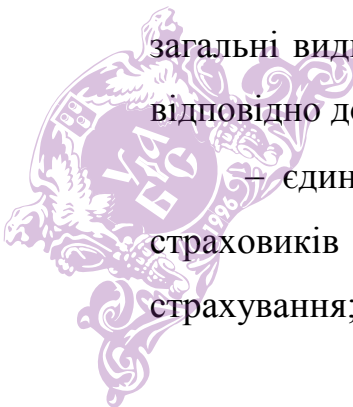
зміст, значення і застосування на території країн-учасниць. У 1973 р. було ухвалено директиву ЄС зі страхування іншого, ніж страхування життя, а в 1979 р. – директиву ЄС зі страхування життя. Вони вперше заклали основи правового регулювання єдиного страхового простору у Європі. Вказані директиви вважають директивами першого покоління і вони мають стосунок до: а) формування єдиного понятійного інструментарію; б) поділу страхових товариств на товариства, які здійснюють страхування життя і товариства, які проводять страхування інше, ніж страхування життя; в) єдину класифікацію видів страхової діяльності; г) єдиних правил щодо порядку створення страхових компаній, формування страхових резервів.

Директиви другого покоління стосувались страхування іншого, ніж страхування життя, ухвалені у 1988 р., а директиви щодо страхування життя – 1990 р. У них зазначено єдині принципи оцінки фінансового стану страхових компаній шляхом введення єдиної одиниці розрахунку та встановлювалися правила щодо дії договору страхування.

Директиви третього покоління, ухвалені в 1992 р., завершили процес створення основ правового регулювання єдиного страхового простору, уможлививши вільне надання страхових послуг страховими компаніями.

Як показав аналіз, нині основною директивою є директива, яка належить до особистого і неособистого страхування. Всі інші директиви базуються на ній. Ця директива встановлює групи правил, рекомендованих усім країнам-членами ЄС, а саме:

- єдині правила щодо платоспроможності і гарантійного фонду страхової компанії;
- єдине групування класів страхування: довгострокове страхування і загальні види страхування, а у середині галузі визначено види страхування, відповідно до природи ризиків, що покриваються;
- єдині правила ліцензування, зокрема, ліцензії видаються для страховиків країн-членів ЄС відповідно до прийнятої класифікації видів страхування;

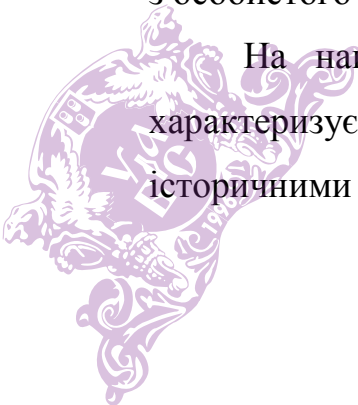
– правила, що визначають відповідальність національних органів нагляду за регулюванням страхової діяльності. Ці правила обумовлюють поділ відповідальності між двома групами країн – країни, де виробляється страховий продукт, і країни, куди його просувають. Для країн, на території яких знаходиться головна страхова компанія, встановлено відповідальність органів нагляду за платоспроможність головної компанії щодо всієї її діяльності. Для країн, які здійснюють просування страхових послуг, передбачено відповідальність органів нагляду за регулюванням технічних резервів і активів.

Другою директивою ЄС передбачено введення вільного просування страхових продуктів на території інших країн-членів ЄС. До ухвалення такої директиви існували певні обмеження щодо вільного просування страхових продуктів, зокрема певні обмеження існували для просування страхових продуктів, пов'язаних із невеликим ризиком.

Третя директива ЄС встановлює такі правила:

- правило про передачу, розповсюдження страхового портфеля і окремих страхових ризиків;
- правило про єдину ліцензію: ліцензію видала одна з країн членів ЄС, чинна для всіх країн ЄС;
- правило про право органів нагляду вимагати відповідну інформацію від страховика тільки у випадку наявних порушень;
- правило про надання страхових послуг високої якості;
- правило про координацію технічних резервів;
- правило про надання якісної і змістовної інформації страхувальнику з особистого страхування [65].

На національному рівні правове регулювання страхового бізнесу характеризується певними закономірностями і визначається конкретними історичними передумовами. Передусім, суб'єктами правового регулювання

страхового бізнесу є: Верховна Рада України, Президент України, Кабінет Міністрів України та відомчі органи відповідної компетенції.

Формування правового регулювання страхового бізнесу в Україні розпочалося з першої половини ХХ ст.: у 1925 р. було видано «Положення про державне страхування в СРСР», де страхування було визнано державною монополією. Базового закону щодо здійснення страхової діяльності у ті часи не було, окремі аспекти регулювалися постановами, нормативними документами тодішньої влади [12].

Прийняття наприкінці 80-х років ХХ ст. низки законодавчих та нормативно-правових актів започаткували процеси демонополізації страхової діяльності. Закон СРСР «Про кооперацію в СРСР» (1988 р.) встановлював, що кооперативи можуть страхувати майно та майнові інтереси в органах державного страхування, а також створювати кооперативні страхові установи [55].

У 1991 р. Кабінет Міністрів України ухвалив Постанову «Про створення Української державної страхової комерційної організації» № 272 від 16 жовтня 1991 р., яка визначала на базі Головного управління державного страхування України створення Української державної страхової комерційної організації, що діяла при Міністерстві фінансів України [58].

Безпосередньо основи правового регулювання страхової діяльності в незалежній Україні заклав Декрет Кабінету Міністрів України «Про страхування» № 47-93 від 10 травня 1993 р. У ньому визначено базові терміни і поняття, пов'язані зі страховою діяльністю та ринком страхових послуг, основні засади державного регулювання і нагляду за страховою діяльністю. На підставі норм Декрету було припинено існування Української державної страхової комерційної організації, а на її основі створено Національну акціонерну страхову компанію «Оранта». З метою забезпечення державного регулювання за страховою діяльністю Кабінет Міністрів ухвалив рішення про створення відповідного органу – Комітету у справах нагляду за страховою діяльністю. Найбільша вада цього нормативно-правового акту

полягала у поєднанні суперечливих положень – це, з одного боку, «держстрахові» принципи здійснення страхової діяльності, що базувалися на планово-адміністративній економіці, а з іншого – принципи страхування в умовах ринку.

Недосконалість норм декрету, зумовили прийняття Закону України «Про страхування» від 7 березня 1996 р. Надалі процеси гармонізації законодавства України із законодавством ЄС зумовили потребу внести зміни у правове регулювання страхового бізнесу – Закон України «Про страхування» було викладено у новій редакції від 4 жовтня 2001 р. [59].

Саме з 2001 р. у страховому бізнесі почала розвиватися його правова регламентація. Зокрема, Верховна Рада України (у структурі якої є підкомітет з питань небанківських фінансових інститутів комітету з питань фінансів і банківської діяльності) прийняла низку законодавчих актів, які дали поштовх до розвитку страхової діяльності. Ними є: Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» (2001 р.), Закон України «Про недержавне пенсійне забезпечення» (2003 р.), Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом» (2003 р.), Закон України «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів» (2004 р.), Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо черговості задоволення вимог страховальників у разі ліквідації страховика» (2008 р.) тощо.

Постанови Кабінету Міністрів України у системі правового регулювання страхового бізнесу визначають основні умови та порядок проведення окремих видів обов'язкового страхування, зокрема: обов'язкового авіаційного страхування цивільної авіації, обов'язкового страхування врожаю, обов'язкового особистого страхування від нещасних випадків на транспорті, міжнародного обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів. Відповідні постанови регулюють порядок здійснення перестрахування у страховика-

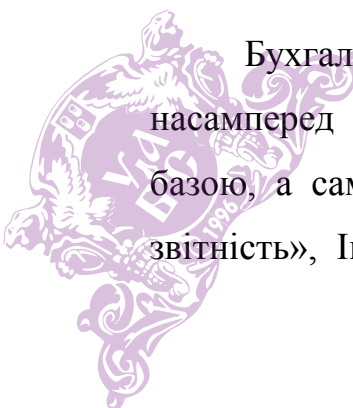
нерезидента, діяльність страхових посередників та аварійних комісарів, визначено особливості функціонування товариств взаємного страхування. Окремою Постановою Уряду України встановлюють величину плати за надання ліцензії на здійснення конкретного виду страхування. Окреслено та проаналізовано сучасний стан розвитку страхового ринку, його принципи та основні напрямки, а також державну політику щодо його розвитку у «Концепції розвитку страхового ринку України до 2010 року», затвердженій Розпорядженням Кабінет Міністрів України від 23 серпня 2005 р [12].

Спеціально уповноваженим органом виконавчої влади у системі регламентації страхового бізнесу є Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг, яка розробляє і затверджує обов'язкові до виконання нормативно-правові акти, якими є: розпорядження, положення, методики, правила, які не суперечать законам та деталізують ті чи інші законодавчі норми. Особливе місце посідають правила страхування, які обов'язково реєструє Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг при видачі ліцензії на право здійснення певного виду страхування. Поряд з цим існує потреба у рекомендаціях, роз'ясненнях, листах відповідних компетентних органів державної влади щодо діяльності суб'єктів страхового бізнесу [29].

Таким чином ми дослідили сучасний стан та особливості нормативно-правового регулювання страхового ринку України.

1.2 Особливості бухгалтерського обліку та фінансової звітності страхових компаній

Бухгалтерський облік у страхових організаціях регламентується насамперед загальною для всіх господарюючих суб'єктів нормативною базою, а саме Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність», Інструкцією про застосування Плану рахунків бухгалтерського

обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій, законами України з питань оподаткування та іншими [71].

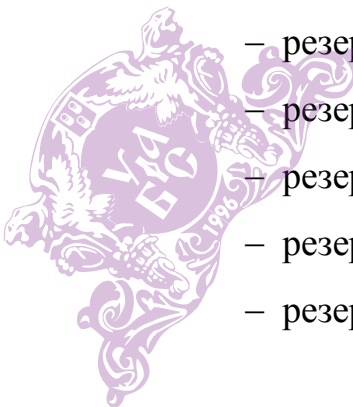
Особливості страхової діяльності висувають певні вимоги до відображення господарських операцій таких компаній. Тому в страховій діяльності використовується ряд рахунків, які не застосовують в інших галузях. Так, лише страховики застосовують рахунки 49 «Страхові резерви», 705 «Перестраховання», 76 «Страхові платежі», 904 «Страхові виплати».

При формуванні статутного капіталу страховика слід враховувати, що забороняється використовувати в цих цілях векселі, кошти страхових резервів, а також кошти отримані в кредит, позику та під заставу, а також вносити нематеріальні активи. Водночас допускається формування статутного капіталу цінними паперами, що випускаються державою, за їх номінальною вартістю, в порядку визначеному уповноваженим органом, але не більше 25 % загального розміру статутного капіталу [6].

З метою забезпечення майбутніх виплат страхових сум і страхового відшкодування залежно від видів страхування (перестраховання) страховики утворюють страхові резерви. Створення страхових резервів регламентується Законом України «Про страхування», Правилами формування, обліку та розміщення страхових резервів за видами страхування, іншими ніж страхування життя, Методикою формування резервів із страхування життя [25, 48].

Страхові резерви поділяються на технічні резерви і резерви страхування життя (математичні резерви). Технічні резерви поділяються на резерви незароблених премій та резерви збитків, але страховик може використовувати й іншу класифікацію технічних резервів:

- резерв незароблених премій;
- резерв заявлених, але не виплачених збитків;
- резерв збитків, які виникли, але не заявлені;
- резерв катастроф;
- резерв коливань збитковості.

Для забезпечення страхових зобов'язань із страхування життя та медичного страхування страховики формують окремі резерви:

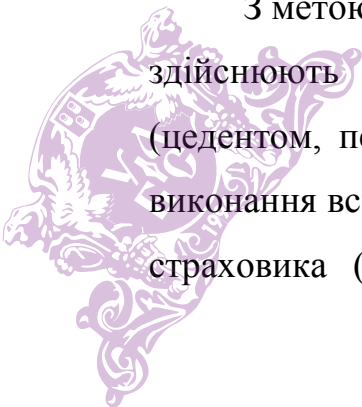
- резерви довгострокових зобов'язань;
- резерви належних виплат страхових сум [49].

Кошти страхових резервів, відповідно до Закону України «Про страхування» страховики мають право розміщувати у напрямках та розмірах, передбачених чинним законодавством. На сьогодні до законодавчо встановленого переліку напрямків розміщення коштів страхових резервів включають:

- грошові кошти на поточному рахунку;
- банківські вклади (депозити);
- валютні вкладення згідно з валютою страхування;
- нерухоме майно;
- акції, облігації, іпотечні сертифікати;
- цінні папери, що емітуються державою;
- права вимоги до перестраховиків;
- інвестиції в економіку України за напрямами, визначеними Кабінетом Міністрів України;
- банківські метали;
- готівка в касі в обсягах лімітів залишків каси, встановлених Національним банком України.

Нормативи розміщення коштів страхових резервів визначаються Правилами формування, обліку та розміщення страхових резервів, іншими ніж страхування життя та Правилами розміщення [7].

З метою забезпечення збалансованості страхового портфеля страховики здійснюють операції перестрахування – страхування одним страховиком (цедентом, перестраховальником) на визначених договором умовах ризику виконання всіх або частини своїх обов'язків перед страхувальником у іншого страховика (перестраховика). Страхові компанії здійснюють як активне

(передача ризику), так і пасивне (приймання ризику) перестраховування та обліковують такі операції на рахунку 705 «Перестраховування».

Основним джерелом доходів страховика є страхові платежі, які надходять відповідно до укладених договорів страхування. Страхове законодавство України не відносить страхові платежі до доходів від страхової діяльності в момент їх надходження, а передбачає попередній розподіл таких платежів на зароблені і незароблені страхові платежі. Одержані страхові платежі стають доходами, тобто заробленими платежами поступово, з плином часу, оскільки ймовірність настання страхового випадку і відповідно ймовірність виплати страхового відшкодування поступово знижуються.

До суми надходжень страхових платежів не включають:

- частки страхових платежів, сплачених перестраховикам;
- комісійні винагороди з перестраховування;
- частки від страхових сум, сплачені перестраховиками;
- повернуті суми із централізованих резервних фондів;
- повернуті суми технічних резервів.

До витрат страховика належать:

- виплати страхових сум і страхових відшкодувань;
- витрати на проведення страхування;
- відрахування в централізовані резервні фонди;
- відрахування в технічні резерви та інші резерви;
- інші витрати, що включаються до собівартості страхових послуг.

Всі витрати страховика поділяють на чотири групи:

- аквізиційні витрати (пов'язані з укладанням договорів страхування);
- інвестиційні (пов'язані з управлінням фінансовими вкладеннями);
- адміністративні (пов'язані з управлінням страховою компанією);
- ліквідаційні (здійснюються у зв'язку з настанням страхового випадку) [10].

Дохід від страхової діяльності оподатковується:

- за ставкою 0 відсотків – при отриманні доходу внаслідок виконання договорів з довгострокового страхування життя та пенсійного страхування у межах недержавного пенсійного забезпечення

- за ставкою 25 відсотків – інші доходи страховика [37].

Для цілей оподаткування страхової діяльності під оподатковуваним доходом слід розуміти суму страхових платежів, страхових внесків, страхових премій (далі – сума валових внесків), одержаних (нарахованих) страховиками-резидентами протягом звітного періоду за договорами страхування і перестраховування ризиків на території України або за її межами, зменшених на суму страхових платежів (страхових внесків, страхових премій), сплачених страховиком за договорами перестраховування з резидентом. Інвестиційний дохід, одержаний страховиком від розміщення коштів резервів страхування життя, оподатковується у страховика в частині, яка належить страховику [11].

Склад фінансової звітності страхової компанії регулюється відповідними щорічними наказами наглядового органу, яким виступає Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України. Фінансова звітність страховиків складається з двох груп звітів [73].

Перша група – це звіти, які встановлені для всіх суб'єктів господарювання і є однаковими та загальними. Ця звітність включає:

- баланс, зміст і форма якого та загальні вимоги до розкриття статей визначені в Положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 2, яке затверджене наказом Міністерства фінансів України № 87 від 31.03.99 [41]. Метою складання цього звіту є надання користувачам повної, правдивої та неупередженої інформації про активи, капітал та зобов'язання підприємства;

- звіт про фінансові результати, зміст і форма якого та загальні вимоги до розкриття статей визначені в Положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 3, яке затверджене наказом Міністерства фінансів України № 87 від 31.03.99 [43]. Метою складання звіту про фінансові результати є надання

користувачам повної, правдивої та неупередженої інформації про доходи, витрати, прибутки і збитки від діяльності підприємства за звітний період;

- звіт про рух грошових коштів, зміст і форма якого та загальні вимоги до розкриття статей визначені в Положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 4, яке затверджене наказом Міністерства фінансів України № 87 від 31.03.99 [44]. У звіті про рух грошових коштів наводяться дані про рух грошових коштів протягом звітного періоду в результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності;

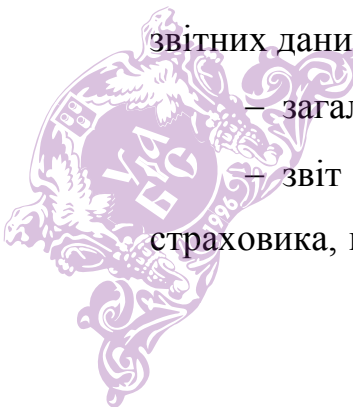
- звіт про власний капітал, зміст і форма якого та загальні вимоги до розкриття статей визначені в Положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 5, затвердженому наказом Міністерства фінансів України № 87 від 31.03.99 [45]. Метою складання звіту про власний капітал є розкриття інформації про зміни в складі власного капіталу підприємства протягом звітного періоду;

- примітки до річної фінансової звітності; зміст і форма яких та загальні вимоги до розкриття статей визначені наказом Міністерства фінансів України «Про примітки до річної фінансової звітності» № 302 від 29.11.2000 [57]. Метою складання приміток є розкриття інформації, яка не наведена безпосередньо у фінансових звітах, але є обов'язковою для розкриття відповідно до вимог П(С)БО;

- додаток до приміток до річної фінансової звітності, який регламентується П(С)БО 29 «Фінансова звітність за сегментами» [42] та містить інформацію щодо показників діяльності господарських та географічних сегментів компанії.

Друга група – це звіти, які є спеціалізованими і які відображають специфіку страхової діяльності. Вони затверджуються Порядком складання звітних даних страховика та включають:

- загальні відомості про страховика;
- звіт про страхові платежі та виплати за структурними підрозділами страховика, що містить інформацію про суми страхових виплат та страхових

платежів у розрізі областей із зазначенням кількості філій чи представництв в області;

– звіт про доходи і витрати страховика, що містить детальну інформацію про показники діяльності страхової компанії і як результат визначає фінансовий результат такої діяльності;

– пояснювальна записка до звітних даних страховика розкриває інформацію щодо обсягів діяльності за окремим видами страхування, в тому числі перестраховування та наводить уточнюючі дані щодо окремих статей балансу страховика [67].

Пояснювальна записка до звітних даних страховика складається із 6 розділів:

- Розділ I «Коротка характеристика страховика та його діяльності»;
- Розділ II «Показники діяльності із страхування життя»;
- Розділ III «Показники діяльності з видів добровільного страхування, інших, ніж страхування життя» (наводиться інформація щодо особистого страхування, майнового страхування, страхування відповідальності);
- Розділ IV «Показники діяльності з видів обов'язкового страхування»;
- Розділ V «Пояснення щодо операцій перестраховування»;
- Розділ VI «Умови забезпечення платоспроможності страховика» (наводяться дані щодо статутного та гарантійного фондів; створення та розміщення страхових резервів; фактичного та розрахункового запасу платоспроможності, розшифровка окремих статей балансу);
- Розділ VII «Пояснення щодо припинення договорів страхування».

За строками складання звітність поділяється на: проміжну і річну. Проміжна звітність страховика складається щоквартально наростаючим підсумком із початку звітного періоду за станом на останній день кварталу. Річна звітність складається страховиком за станом на 31 грудня року, за який подаються дані. Щороку страховик складає документи в обов'язі, визначеному для річної фінансової звітності частиною другою статті 11 Закону України

«Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», та звітні дані, передбачені Порядком складання звітних даних страховиків № 39 [52,47].

Страховики складають документи, передбачені Порядком, та подають в електронній і паперовій формах до центрального апарату Держфінпослуг.

Документи подаються:

- проміжної звітності – до 25-го числа включно місяця, що настає за звітним кварталом;
- річної звітності – до 20-го лютого включно року, наступного за звітним.

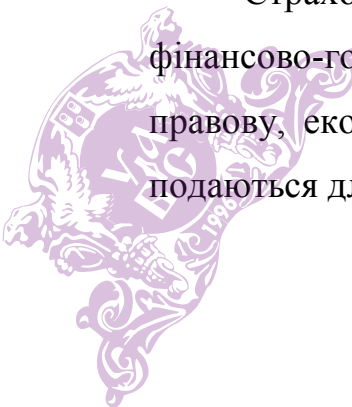
У термін до 1 червня року, наступного за звітним, страховики оприлюднюють річну фінансову звітність шляхом публікації в періодичних виданнях або розповсюдження її у вигляді окремих друкованих видань.

Достовірність та повнота річної звітності страховиків повинна бути підтверджена аудиторським висновком про фінансову звітність у цілому та аудиторським висновком про надання впевненості щодо річних звітних даних страховика. Тому у термін до 1 липня року, наступного за звітним, страховики подають до Держфінпослуг копії оприлюдненої річної фінансової звітності та консолідованої звітності, підтвердженої аудиторським висновком, разом із супроводжувальним листом [64].

Таким чином, ми дослідили особливості бухгалтерського обліку та звітності страхових організацій, зумовлені специфікою страхової діяльності.

1.3 Організація зовнішнього аудиту страхових компаній

Страховий аудит – це комплексна перевірка (експертиза) результатів фінансово-господарської діяльності страхових компаній, що включає правову, економічну та бухгалтерську оцінку даних фінансових звітів, які подаються для публікації (оприлюднення) чи вищим організаціям [70].

У ході аудиту перевіряються як загальні питання, властиві діяльності юридичних осіб багатьох галузей господарства, так і специфічні операції, характерні тільки для страхових організацій.

До загальних питань відносяться перевірка операцій з основними засобами, товарно-матеріальними цінностями і нематеріальними активами, дотримання трудового законодавства та розрахунків з оплати праці, розрахунково-платіжних та касових операцій, розрахунків з дебіторами та кредиторами і ряду інших. Аудит вищезазначених операцій та розрахунків страхових організацій суттєво не відрізняється від аналогічних перевірок в інших сферах діяльності, так як суб'єкти господарювання керуються у своїй роботі одними і тими ж нормативними документами [22].

Специфічні риси зовнішнього аудиту страхових компаній зумовлені характерними особливостями страхової діяльності, до яких можна віднести спеціальне страхове законодавство, специфічне ведення бухгалтерського обліку, складання звітності та визначення фінансових результатів, специфіку оподаткування, необхідність отримання ліцензій по кожному виду страхування, обов'язкове формування спеціальних резервів та заборону на виробничу, торгово-посередницьку та банківську діяльність [1].

Оскільки страхова діяльність в Україні регулюється окремою нормативно-правовою базою, якісний аудит потребує досконального її вивчення з метою надання аудиторських послуг на високому професійному рівні.

Враховуючи особливі вимоги, які пред'являються до страховика, в першу чергу необхідно перевірити наявність і відповідність законодавству документів, що підтверджують його право на здійснення страхової діяльності: статуту, установчого договору, свідоцтва про державну реєстрацію, ліцензії на здійснення страхової діяльності. Крім того, перевіркою повинні бути встановлені відповідність здійснюваної діяльності вимогам законодавства, відповідність проведених і дозволених ліцензією видів страхування [18].

Також необхідно перевірити чи не займалася страхова компанія виробничою, торговельно-посередницькою та банківською діяльністю. Для виявлення цих порушень необхідно перевірити господарські договори, укладені страховиком зі своїми контрагентами. Якщо серед них зустрічаються договори на надання страховою компанією кредитів, купівлю та реалізацію матеріальних цінностей, не призначених для діяльності страховика і т.д., то це свідчить про порушення закону [5].

Велику увагу в ході аудиту слід приділити контролю за правильністю складання, юридичного оформлення та обліку договорів страхування, а також за правильністю здійснення та обліку операцій зі страхування, співстрахування та перестрахування. Особливості організації бухгалтерського обліку страховика повинні враховуватися при перевірці правильності застосування плану рахунків бухгалтерського обліку фінансово-господарської діяльності страхових організацій.

Специфіка страхування обумовлює необхідність створення страховиками спеціальних резервів. У ході перевірки слід встановити обґрунтованість і відповідність сформованих страхових резервів прийнятим зобов'язанням, дотримання умов розміщення (інвестування) страхових резервів, передбачених органом страхового нагляду [4].

Основною статтею витрат страховика є страхові виплати. Тому перевірки обґрунтованості і своєчасності здійснення страхових виплат, а також обґрунтованості відмов страхувальникам у страхових виплатах (якщо таке мало місце) відводиться значний час.

Істотні особливості у страховиків має склад витрат, що включаються до собівартості страхових послуг, що визначає і свої відмінності у формуванні фінансових результатів. Тому під час аудиторської перевірки повинні бути встановлені обґрунтованість включення тих чи інших витрат до собівартості страхових послуг і правильність формування фінансових результатів.

Наступною проблемою є те, що фінансова звітність страхових компаній складається з двох груп звітів, що безумовно впливає на процес проведення загального аудиту.

Тож при проведенні аудиту фінансової звітності страхової компанії необхідно перевірити наявність повного пакету фінансових звітів та правильність їх заповнення. При цьому аудитору слід здійснити такі процедури:

- ознайомитися з принципами, прийомами і методами бухгалтерського обліку і способами їх застосування;
- простежити, яким чином страхова компанія збирає інформацію для включення у фінансовий звіт;
- упевнитися, що фінансові звіти складені відповідно до загальноприйнятих принципів ведення бухгалтерського обліку;
- з'ясувати, який існує зв'язок між сальдо рахунків і який вплив на результати мають відхилення;
- перевірити взаємоузгодженість показників форм фінансової звітності.

Перевіряючи достовірність даних фінансових звітів, аудитору слід пам'ятати, що обидві групи фінансових звітів страховика корелюють між собою. Наприклад, наведена у звіті про фінансові результати інформація щодо доходу від надання послуг страхування дублюється у першому розділі звіту про доходи і витрати страховика, а зазначена у балансі сума технічних резервів також наводиться у шостому розділі звіту про доходи і витрати страховика.

Після проведення зазначених процедур та перевірки звітів на взаємоузгодженість показників, слід переконатись у своєчасності подання фінансових звітів. Адже своєчасне оприлюднення фінансової звітності страхових компаній є запорукою їх достовірності і прозорості. Аудитор має перевірити чи весь пакет фінансових звітів був своєчасно поданий і оприлюднений в періодичних виданнях, чи було надіслано копії

оприлюдненої річної фінансової звітності разом із супроводжувальним листом та аудиторським висновком до Держфінпослуг [20].

Страховим законодавством встановлені жорсткі вимоги щодо забезпечення фінансової стійкості та платоспроможності страховика. У зв'язку з цим, особливої уваги від аудитора вимагає перевірка дотримання страховою організацією нормативного співвідношення активів і зобов'язань, вимог щодо максимальної відповідальності по окремому ризику.

Одним з підсумків роботи аудиторів при оцінці системи внутрішнього контролю є вироблення конструктивних пропозицій щодо його вдосконалення. Аудитори беруть участь у розробці системи внутрішнього контролю підприємства, висловлюючи свої пропозиції в інформаційному листі, адресованому Раді директорів і керівництву підприємства [11].

Отже, аудит страхової діяльності має ряд специфічних рис, обумовлених відмінностями бухгалтерського обліку в страхових компаніях та особливостями страхового бізнесу в цілому. Врахування таких особливостей дозволить підвищити якість надання аудиторських послуг, а отже і довіру до страхових компаній, що сприятиме подальшому розвитку ринку страхових послуг в Україні.

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ЗОВНІШНЬОГО АУДИТУ АСТ ЗТ «ОСТРА-СУМИ»

2.1 Організаційно-економічна характеристика АСТ ЗТ «Остра-Суми»

Акціонерне страхове товариство закритого типу «Остра-Суми» - одна з провідних компаній, що надає послуги страхування в Сумській області вже більше 15 років.

Основними напрямками роботи страхової компанії «Остра-Суми» є наступні види страхування:

- обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників транспортних засобів;
- обов'язкове страхування водіїв від нещасних випадків на транспорті;
- обов'язкове страхування членів добровільних пожежних дружин;
- обов'язкове страхування цивільної відповідальності громадян України, що є власниками зброї, за шкоду, що може бути заподіяна третій особі або її майну в результаті володіння, зберігання або використання цієї зброї;
- страхування наземного транспорту (авто КАСКО);
- страхування майна;
- страхування вантажів;
- страхування відповідальності перед третіми особами;
- страхування професійної відповідальності;
- особисте страхування;
- медичне страхування.

Слід також зауважити, що компанія не надає послуг зі страхування життя. В свою чергу, компанія є власником дванадцяти ліцензій, що дозволяють здійснювати всі вище зазначені види страхування.

Вищим керівним органом АСТ ЗТ «Остра-Суми» є загальні збори акціонерів товариства, на яких обирається склад правління, Спостережної ради та Ревізійної комісії.

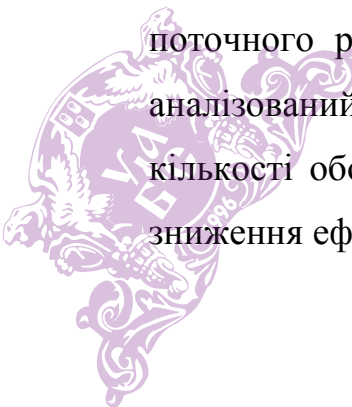
Засновники – юридичні особи, які володіють пакетом акцій більше 5 % статутного капіталу, серед яких ТОВ «Міжрегіональний центр фондових технологій» (16,13 %), ТОВ «Горобина» (14,73 %), ТОВ «Прогрес – інвест» (14,37 %), ТОВ «Міжрегіональний фондовий союз», (13,69 %), ЗАТ ДВ «Система» (12,33 %), ЗАТ «Страхова компанія «Страховий капітал» (6,51 %). Засновників – фізичних осіб, які володіють пакетом акцій більше 5 %, немає.

На сьогоднішній день АСТ ЗТ «Остра-Суми» є членом МТСБУ (Моторне (транспортне) страхове бюро України, що є єдиним об'єднанням страховиків, які здійснюють обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів за шкоду, заподіяну третім особам), Асоціації страхового бізнесу України та Торгівельно-промислової палати України.

Обираючи ту чи іншу страхову компанію клієнти, перш за все, звертають у вагу на показники ефективності діяльності компанії, що розраховують на основі даних фінансової звітності. Такі показники можуть свідчити про надійність страхової компанії, або ж навпаки про її нездатність вчасно розрахуватись за страховими виплати по страхових випадках.

Специфічні показники ефективності діяльності страхової компанії АСТ ЗТ «Остра-Суми» наведені у таблиці 2.1.

З даних, наведених у таблиці 2.1. бачимо, що показник ділової активності, який показує співвідношення страхових платежів на певну дату поточного року до валюти балансу на цю ж дату за попередній рік, за аналізований період знизився з 0,71 до 0,22, що свідчить про зменшення кількості оборотів, здійснених капіталом компанії за рік та відповідно про зниження ефективності використання ресурсів страхової компанії.

Таблиця 2.1 – Показники ефективності діяльності АСТ ЗТ «Остра-Суми»

Показник	Рік		
	2007	2008	2009
Показник ділової активності	0,71	0,53	0,22
Відношення власного капіталу до статутного	1,01	1,01	2,02
Відношення суми інвестиційних вкладень і грошових коштів до загальної суми активів	0,34	0,31	0,18
Відношення інвестиційних вкладень і грошових коштів до розміру страхових резервів	1,18	0,6	2,07
Темп зростання страхових премій,%	-	-10	-38
Показник забезпечення страховика власними засобами,%	235	89	649
Частка страхових платежів, що належать перестраховикам, %	9	6	8
Участь перестраховальників у страховій премії,%	16	3	1

Аналізуючи співвідношення власного та статутного капіталу, можемо зробити висновок про зростаючу прибутковість діяльності «Остра-Суми», що надає можливість здійснювати виплати дивідендів, реінвестувати капітал тощо.

Показник відношення суми інвестиційних вкладень і грошових коштів до загальної суми активів, що характеризує рівень платоспроможності страховика знизився за 2007–2009 роки на 0,16, що свідчить про зниження платоспроможності. Але у поєднанні із значенням показника співвідношення інвестиційних вкладень і грошових коштів до суми страхових резервів, що майже вдвічі зріс за аналізований період, можна стверджувати, що платоспроможність страхової компанії знаходиться на достатньо високому рівні, не зважаючи на швидкі темпи зростання дебіторської заборгованості.

Слід також зауважити, що темп зростання страхових премій за 2007–2009 роки знизився на 28 %, що свідчить про порушення збалансованості страхової діяльності, що загрожує фінансовій стабільності страховика. Але показник забезпечення страховика власними засобами свідчить про значне перевищення вартості власного капіталу над сумою страхових резервів, тож у

разі погіршення фінансового стану, страхова компанія деякий час спроможна буде розраховуватись з клієнтами за рахунок власних коштів.

Вважаємо за доцільне додати, що показники, які характеризують участь перестраховика у забезпеченні фінансової надійності страхової компанії, знаходяться в межах норми, а, отже, свідчать про невисокий ступінь залежності здатності страховика розраховуватись за своїми зобов'язаннями від компанії-перестраховика. Тобто «Остра-Суми» майже не залежить від своїх партнерів з перестраховування і вони не можуть значною мірою впливати на її фінансовий стан.

Аналізуючи фінансовий стан АСТ ЗТ «Остра-Суми» за загальноприйнятими показниками, ми отримали наступні результати.

Таблиця 2.2 – Фінансово-економічні показники діяльності підприємства за 2007–2009 рр.

Показники	Рік			Середній темп росту
	2007р.	2008р.	2009р.	
1	2	3	4	5
Дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	5069,0	5703,8	4442,0	-6,39
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	5069,0	5703,8	4442,0	-6,39
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	3002,3	3178,0	2218,2	-14,04
Чистий прибуток підприємства, тис. грн.	428,5	13,9	6246,6	281,81
Валюта балансу, тис. грн.	10764,8	15834,3	26307,4	56,33
Власний капітал, тис. грн.	7348,3	7362,2	14729,7	41,58
Власні оборотні кошти, тис. грн.	-4817,90	-9256,60	7167,60	-
Кредиторська заборгованість, тис. грн.	63,40	92,50	9384,70	1116,65
Дебіторська заборгованість, тис. грн.	549,10	1229,00	9699,10	320,28

Позитивним моментом діяльності підприємства є зростання збільшення показника чистого прибутку на майже 280 %, що може свідчити про ефективну діяльність компанії. Також спостерігається збільшення валюти

балансу та власного капіталу, що свідчить про збільшення обсягів діяльності компанії. Значне зростання кредиторської і дебіторської заборгованості на фоні майже повної її відсутності у 2007 році, свідчить про зниження ефективності управління розрахунками з кредиторами і дебіторами.

Важливим етапом аналізу фінансового стану є визначення темпів зміни основних показників діяльності підприємства (табл. 2.3).

Таблиця 2.3 – Показники динаміки основних фінансових показників

Показники	Рік			Середній темп росту (прирост у)
	2007р.	2008р.	2009р.	
Валюта балансу, тис. грн.	10764,8	15834,3	26307,4	56,33
Виручка від реалізації, тис. грн.	5069,0	5703,8	4442,0	-6,39
Абсолютне відхилення валюти балансу від попереднього року, тис. грн.	1729,30	5069,50	10473,10	146,09
Коефіцієнт зростання валюти балансу	1,19	1,47	1,66	18,16
Абсолютне відхилення виручки від реалізації продукції від попереднього року, тис. грн.	1759,80	634,80	-1261,80	-
Коефіцієнт зростання виручки від реалізації продукції	1,53	1,13	0,78	-28,66

Дані розрахунків свідчать, що валюта балансу компанії зросла у 18 разів, в той час як виручка від реалізації зменшилась у 28 разів, що підтверджує висловлені нами вище здогадки про розширення діяльності, і свідчить, що значну частину прибутку компанія отримує не лише від основної діяльності.

Наступним етапом аналізу є оцінка майнового стану, для якої підприємству доцільно використовувати шість показників, наведених у таблиці 2.4. Оцінка комплексу показників дає змогу визначити, наскільки ефективно використовується майно підприємства, чи все у нього гаразд із оновленням основних засобів сучаснішою технікою, чи своєчасно позбавляється товариство фізично і морально застарілого устаткування й обладнання.

Таблиця 2.4 – Показники майнового стану та ефективності використання основних засобів

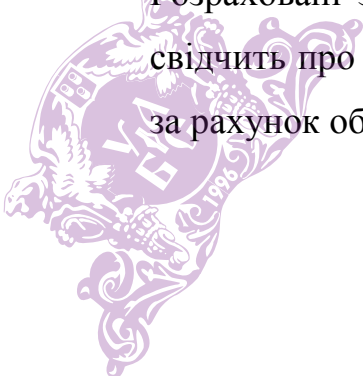
Показники	Рік			Середній темп росту (приросту)
	2007	2008	2009	
Коефіцієнт зносу	0,22	0,32	0,32	20,60
Фондовіддача	5,37	6,05	3,34	-21,13
Фондоємкість	0,19	0,17	0,30	25,66
Коефіцієнт вибуття	0,06	0,02	0,01	-65,84
Коефіцієнт оновлення	0,21	0,01	0,03	-62,20

Аналізуючи показники майнового стану та ефективності використання основних засобів слід зазначити, що коефіцієнт зносу основних засобів показує, яку питому вагу займає сума зносу основних засобів в їх первісній вартості. За 2007–2009 роки показник зріс до 30 %, що свідчить про збільшення частки зносу у первісній вартості основних засобів, але тим не менш, основні засоби компанії достатньо нові.

Як свідчить коефіцієнт оновлення основних засобів за останні роки не було значних надходжень нових основних засобів, як не було і значного виведення об'єктів основних засобів з балансу. Високі показники фондовіддачі свідчать про ефективність використання основних засобів.

Ліквідність означає здатність перетворити актив на грошові кошти швидко і без втрат його ринкової вартості. Оцінюючи ліквідність підприємства, аналізують достатність поточних (оборотних) активів для погашення поточних зобов'язань. Розглянемо показники ліквідності на прикладі даних таблиці 2.5.

Аналізуючи показники ліквідності, зазначимо, що коефіцієнт покриття характеризує достатність оборотних засобів для погашення боргів. Розраховані значення досягають близько 11 у 2007 та 2 у 2009 роках, що свідчить про високу спроможність компанії розрахуватись із заборгованістю за рахунок оборотних засобів.

Таблиця 2.5 – Показники ліквідності та платоспроможності підприємства 2007–2009 рр.

Показники	Рік			Середній темп росту (приросту)
	2007	2008	2009	
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	4,95	7,62	0,23	-78,44
Коефіцієнт швидкої ліквідності	10,51	18,32	1,78	-58,85
Коефіцієнт покриття	10,59	18,47	1,78	-59,00
Чистий оборотний капітал, тис. грн.	5337,20	6159,50	7362,70	17,45

Коефіцієнт швидкої ліквідності показує, яка частина поточних зобов'язань може бути погашена не тільки за рахунок грошових коштів, а й за рахунок фінансових надходжень. Значення цього показника майже не відрізняються від значення попереднього, що пояснюється незначною кількістю виробничих запасів та відсутністю товарів і готової продукції. Значення показника свідчить про високу ймовірність розрахунку за зобов'язаннями за рахунок грошових коштів та фінансових надходжень.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності характеризує достатність грошових коштів для негайного покриття зобов'язань і за 2007–2009 роки показник значно знизився, при цьому все ж таки не перетнувши межу нормативного значення, тобто компанія здатна негайно покрити свої зобов'язання за рахунок грошових коштів.

Чистий оборотний капітал (розмір власних оборотних засобів) – різниця між поточними активами та поточними зобов'язаннями, вказує на забезпеченість господарської діяльності підприємства власними фінансовими ресурсами. Значення коефіцієнту зростає до 7362,7 у 2009 році, що свідчить про те, що підприємство достатньо фінансово стійке та стабільне.

Але при аналізі ліквідності компанії, слід врахувати, що отримані значення показників зумовлені не наявністю значної кількості оборотних засобів чи грошових коштів, а низьким значенням зобов'язань компанії, що свідчить про раціональну політику управління грошовими потоками.

Дані аналізу фінансової стійкості підприємства наведені в таблиці 2.6.

Таблиця 2.6 – Показники фінансової стійкості підприємства

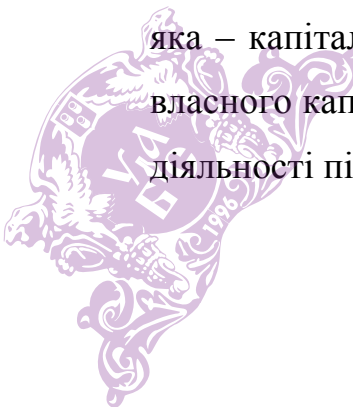
Показники	Рік			Середній темп росту (приросту)
	2007	2008	2009	
Коефіцієнт автономії	0,68	0,46	0,56	-9,25
Коефіцієнт фінансової стійкості	2,14	0,86	0,63	-45,74
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,73	0,84	0,50	-17,24
Коефіцієнт фінансування	0,46	1,15	1,23	63,52
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами	9,59	17,47	0,78	-71,48

Коефіцієнт платоспроможності показує питому вагу власного капіталу в загальній сумі засобів, авансованих у його діяльність. За аналізований період показник зріс до 0,56 у 2009 році, що свідчить про високий ступінь забезпеченості компанії власними коштами.

Коефіцієнт фінансування характеризує залежність підприємства від залучених засобів. Протягом аналізованого періоду показник перевищив нормативне значення і склав 1,23 у 2009 році, що свідчить про зростання залежності від позикових коштів.

Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами показує забезпеченість підприємства власними оборотними засобами. Високі значення показника дозволяють зробити висновок про достатнє забезпечення компанії власними оборотними засобами.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу показує, яка частина власного капіталу використовується для фінансування поточної діяльності, а яка – капіталізована. отримані значення вказують на те, що значну частину власного капіталу компанія капіталізує, що свідчить про стабільний розвиток діяльності підприємства.

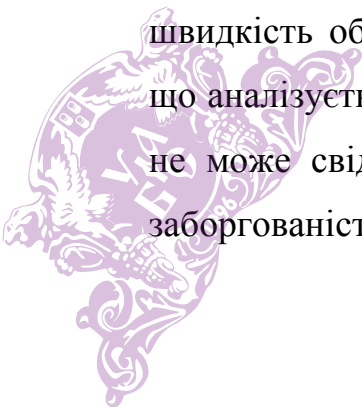
Наступним етапом аналізу є розгляд показників ділової активності, які показують швидкість обертання матеріальних запасів підприємства, його активів, розрахунків з зі своїми контрагентами та ін. (табл. 2.7).

Таблиця 2.7 – Показники ділової активності підприємства

Показники	Рік			Середній темп росту (приросту)
	2007	2008	2009	
Коефіцієнт обертання матеріальних запасів	129,64	108,54	88,22	-17,51
Період обертання матеріальних запасів, дні	2,78	3,32	4,08	21,22
Коефіцієнт обертання активів	0,51	0,43	0,21	-35,83
Період обертання активів, дні	705,88	837,21	1714,29	55,84
Коефіцієнт обертання кредиторської заборгованості	306,36	-	0,47	-96,08
Період обертання кредиторської заборгованості, дні	1,18	-	754,37	2428,43
Коефіцієнт обертання дебіторської заборгованості	-	-	-	-
Період обертання дебіторської заборгованості, дні	-	-	-	-
Операційний цикл, дні	-	-	-	-
Фінансовий цикл, дні	-	-	-	-

Коефіцієнт оборотності активів характеризує ефективність використання підприємством усіх наявних ресурсів, незалежно від джерел їхнього залучення. Проведені розрахунки свідчать про недостатньо високий рівень ефективності використання ресурсів підприємством.

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості показує швидкість обертання кредиторської заборгованості підприємства за період, що аналізується і в нашому випадку слід зауважити, що зростання показника не може свідчити про зниження ефективності управління кредиторською заборгованістю, адже у 2008 році вона дорівнювала нулю.

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості показує швидкість обертання дебіторської заборгованості підприємства за період, що аналізується. За аналізований період в компанії не було залишків дебіторської заборгованості на кінець звітної періоду, тому даний показник не можливо розрахувати, але можна зробити висновок про достатньо ефективну політику управління дебіторською заборгованістю.

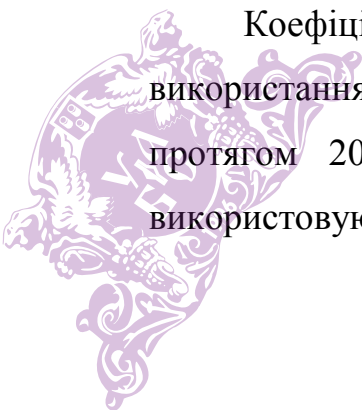
Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів відображає ефективність виробничого процесу, коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача) показує ефективність використання основних засобів підприємства, коефіцієнт оборотності власного капіталу показує ефективність використання власного капіталу підприємства, швидкість обороту власного капіталу підприємства, що для акціонерних товариств означає активність засобів, якими ризикують акціонери. Усі ці показники за аналізований період мають тенденцію до зменшення, що свідчить про неефективність використання ресурсів підприємства.

Важливою складовою аналізу підприємства будь-якої сфери діяльності й форми власності є оцінка його прибутковості (табл. 2.8).

Таблиця 2.8 – Показники рентабельності підприємства, %

Показники	Рік			Середній темп росту (приросту)
	2007	2008	2009	
Рентабельність діяльності	8,45	0,24	140,63	407,95
Рентабельність виробництва продукції	-11,00	183,00	10,26	-
Рентабельність власного капіталу	6,01	0,19	56,55	306,75
Рентабельність активів	4,32	0,10	29,65	261,98

Коефіцієнт рентабельності активів характеризує ефективність використання активів підприємства і з огляду на зростання показника протягом 2007–2009 років можна стверджувати, що активи компанії використовуються достатньо ефективно.

Коефіцієнт рентабельності власного капіталу характеризує ефективність вкладення засобів в дане підприємство і знову ж таки тенденція зростання показника свідчить про підвищення привабливості вкладень в «Остра-Суми».

Коефіцієнт рентабельності діяльності характеризує ефективність господарської діяльності підприємства, зважаючи на стрімке зростання показника до 1,41 у 2009 році свідчить про високу ефективність діяльності компанії.

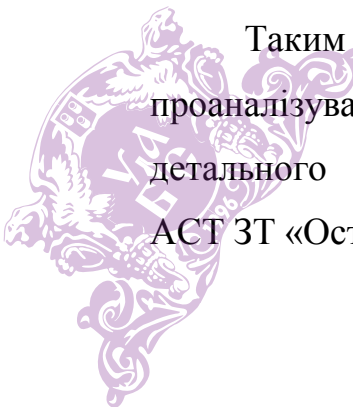
Коефіцієнт рентабельності продукції характеризує прибутковість господарської діяльності підприємства від основної діяльності, тому на основі проведених розрахунків можна зробити висновок про прибутковість операцій з надання послуг страхування.

Отже, з проведеного аналізу фінансового стану підприємства за три роки можна зробити висновок, що в цілому фінансовий стан підприємства можна охарактеризувати як достатньо стабільний, а компанію – як підприємство, що розвивається, намагається подолати фінансову кризу та має широкі перспективи подальшого розвитку.

Компанія добре забезпечена власними коштами, що дає можливість вважати її фінансово стійкою, а її діяльність є прибутковою і ефективною. Єдиною проблемою є потреба в удосконаленні політики управління оборотними активами, зобов'язаннями та капіталом, що дозволить покращити показники діяльності компанії та збільшити прибутки.

Компанія має високий рівень платоспроможності та забезпечення власними засобами, що навіть поряд із зниженням страхових надходжень, гарантують фінансову стійкість компанії в найближчий час.

Таким чином, ми дослідили основні напрямки діяльності компанії та проаналізували її фінансовий стан, що дає нам змогу перейти до більш детального розгляду порядку організації проведення аудиту в АСТ ЗТ «Остра-Суми».

2.2 Організація бухгалтерського обліку та фінансової звітності на АСТ ЗТ «Остра-Суми»

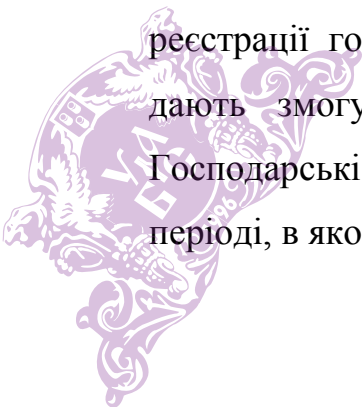
Організація бухгалтерського обліку в АСТ ЗТ «Остра-Суми» здійснюється відповідно до вимог Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» і обраної облікової політики, затвердженої наказом.

Так, відповідно до облікової політики на підприємстві бухгалтерський облік здійснюється бухгалтерією на чолі з головним бухгалтером. Головний бухгалтер несе відповідальність за дотримання вимог, передбачених законодавством з питань організації і ведення бухгалтерського та податкового обліку.

В обліковій політиці чітко зазначені особи, що мають право першого та другого підпису, та особи, що приймають це право на час відсутності перших.

З метою організації первинного обліку в компанії визначені реквізити, що повинні мати усі без виключення первинні та зведені документи та передбачається, що інформація, яка міститься у прийнятих до обліку первинних документах, систематизується на рахунках бухгалтерського обліку в регістрах синтетичного та аналітичного обліку шляхом подвійного запису їх на взаємопов'язаних рахунках бухгалтерського обліку. Операції в іноземній валюті відображаються також у валюті розрахунків та платежів по кожній іноземній валюті окремо.

В АСТ ЗТ «Остра-Суми» використовується журнально-ордерна форма обліку. Регістри бухгалтерського обліку в «Остра-Суми» мають назву, період реєстрації господарських операцій, прізвища і підписи або інші дані, що дають змогу ідентифікувати осіб, які брали участь у їх складанні. Господарські операції відображаються в облікових регістрах у тому звітному періоді, в якому вони були здійснені.

Значна увага в обліковій політиці приділяється порядку проведення інвентаризацій. Також, в наказі наявний окремий розділ, що регулює ведення податкового обліку, але слід відмітити, що він містить застарілі дані, що не відповідають вимогам чинного Податкового Кодексу.

В наказі про облікову політику зазначається, що в компанії наявний затверджений робочий план рахунків, хоча на справді його немає, як і відсутні будь-які додатки до наказу (чи то графік документообігу, чи то дані про строки збереження документів в архіві підприємства).

Облікова політика в «Остра-Суми» будується з використанням принципів бухгалтерського обліку і фінансової звітності, але при цьому компанія адаптує вимоги чинного законодавства до специфіки страхової діяльності, що звісно дозволяє наводити у звітах більш достовірну і повну інформацію про діяльність підприємства.

Для цілей складання фінансових звітів компанією встановлено величину суттєвості статті в розмірі 1 тис. грн.

Наказом визначаються чіткі критерії визнання активів як основний засіб чи як малоцінний необоротний матеріальний актив. Придбані (створені) основні засоби зараховуються на баланс підприємства за первісною вартістю.

Амортизація основних засобів та інших необоротних матеріальних активів в компанії здійснюється прямолінійним методом із застосуванням строків, встановлених для кожного об'єкта основних засобів, зокрема:

- транспортні засоби – 5 років;
- комп'ютерне обладнання – 3 роки;
- меблі – 3 роки;
- інші основні засоби – 5 років;
- інші необоротні матеріальні активи (крім бібліотечних фондів і малоцінних необоротних матеріальних активів) – 3 роки.

Ліквідаційну вартість об'єктів основних засобів не розраховують і з метою амортизації приймають рівною нулю. Амортизація малоцінних необоротних матеріальних активів і бібліотечних фондів нараховується в

першому місяці використання об'єкта у розмірі 100 відсотків його вартості. Також в наказі про облікову політику наводиться порядок проведення переоцінки основних засобів компанії.

Облік нематеріальних активів ведеться компанією по кожному об'єкту нематеріальних активів. Нематеріальний актив, отриманий в результаті розробки, відображається в балансі за умов, якщо підприємство має:

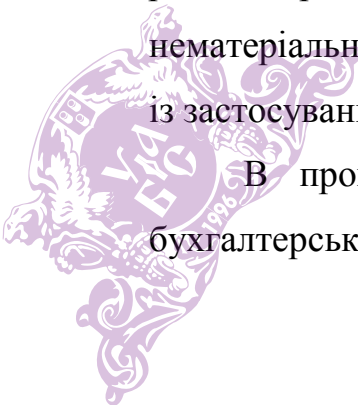
- намір, технічну можливість та ресурси для доведення нематеріального активу до стану, у якому він придатний для реалізації або використання;
- можливість отримання майбутніх економічних вигод від реалізації або використання нематеріального активу;
- інформацію для достовірного визначення витрат, пов'язаних з розробкою нематеріального активу.

Якщо нематеріальний актив не відповідає вказаним критеріям визнання, то витрати, пов'язані з його придбанням чи створенням, визнаються витратами того звітного періоду, протягом якого вони були здійснені, без визнання таких витрат у майбутньому нематеріальним активом.

В наказі також наведені витрати, що не визнаються активом, а підлягають відображенню у складі витрат того звітного періоду, в якому вони були здійснені. Придбані (створені) нематеріальні активи зараховуються на баланс підприємства за первісною вартістю.

Нарахування амортизації нематеріальних активів здійснюється протягом строку їх корисного використання, який встановлюється при визнанні цього об'єкта активом (при зарахуванні на баланс), але не більше 20 років. Строк корисного використання встановлюється окремо для кожного нематеріального активу. Амортизація нематеріального активу нараховується із застосуванням прямолінійного методу.

В процесі організації бухгалтерського обліку запасів, одиницею бухгалтерського обліку запасів визнається їх найменування.

Первісну вартість запасів, придбаних за плату визначають по собівартості запасів згідно з П(С)БО 9. Первісну вартість запасів, виготовлених власними силами підприємства, визначають згідно з П(С)БО 16. Запаси відображають в бухгалтерському обліку по первісній вартості. При відпуску запасів, продажу чи іншому вибутті їх оцінку здійснюють за методом ФІФО.

Запаси, які не приносять підприємству економічних вигод в майбутньому, визнають неліквідними і списують в бухгалтерському обліку, а при складанні фінансової звітності не відображають в балансі, а враховують на окремому субрахунку позабалансового рахунку 07.

Вартість малоцінних та швидкозношуваних предметів, що передані в експлуатацію, виключається зі складу активів (списується з балансу із нарахуванням зносу в розмірі 100 % при передачі їх в експлуатацію) з подальшою організацією оперативного кількісного обліку таких предметів за місцями експлуатації і відповідними матеріально-відповідальними особами протягом строку їх фактичного використання (до моменту їх повної ліквідації, списання з балансу). Малоцінні і швидкозношувані предмети вартістю до 100 грн. за одиницю при передачі їх в експлуатацію за балансом не враховуються.

Запаси відображаються в бухгалтерському обліку і звітності за найменшою з двох оцінок: первісною вартістю або чистою вартістю реалізації. Сума транспортно-заготівельних витрат, що узагальнюється на окремому субрахунку «Транспортно-заготівельні витрати» щомісячно розподіляється між сумою залишку запасів на кінець звітного місяця і сумою запасів, що вибули (використані, реалізовані, безоплатно передані тощо) за звітний місяць, у порядку, передбаченому П(С)БО 9.

Резерв сумнівних боргів в компанії визначається шляхом класифікації дебіторської заборгованості за термінами непогашення. Але в наказі чітко це не зазначено, так як представлена інформація про усі три методи визначення

резерву сумнівних боргів. Тобто в наказі наведено лише теоретичну інформацію.

Поточна дебіторська заборгованість, щодо якої створення резерву сумнівних боргів не передбачено, у разі визнання її безнадійною списується з балансу з відображенням у складі інших операційних витрат.

Довгострокова дебіторська заборгованість, на яку нараховуються проценти, відображається в балансі за їхньою теперішньою вартістю. Визначення теперішньої вартості залежить від виду заборгованості та умов її погашення. Довгострокові зобов'язання, на які нараховуються відсотки, відображаються в балансі за їх теперішньою вартістю. Визначення теперішньої вартості залежить від умов та виду зобов'язання. Поточні зобов'язання відображаються в балансі за сумою погашення.

Оцінку ступеня завершеності операції з надання послуг (виконання робіт) здійснюють шляхом вивчення виконаної роботи, при цьому в бухгалтерському обліку доходи відображають у звітному періоді підписання акта про надані послуги (виконані роботи).

Що стосується оплати праці, то в компанії використовують форми і системи оплати праці відповідно до умов, передбачених відповідними положеннями та колективним договором підприємства. Також використовують граничні норми добових на службові відрядження, граничну величину розрахунків готівкою, терміни подачі звіту про використання коштів тощо.

Документообіг на АСТ ЗТ «Остра-Суми» встановлено головним бухгалтером і він є обов'язковим для виконання для всіх працівників підприємства. При цьому головою правління компанії з метою упорядкування документальної фіксації господарської діяльності затверджено перелік посадових осіб, яких він наділяє правом видачі дозволу (підпису первинних документів) на проведення господарських операцій, пов'язаних з відпуском (витратою) коштів, товарно-матеріальних цінностей,

нематеріальних активів тощо; а також конкретних посадових осіб, які мають право підписувати документи на видачу бланків суворої звітності.

Для кожного виду або роду документів (накладних, вимог, рахунків-фактур тощо) відповідно до чинного законодавства повинна розроблятися особлива схема документообігу у формі графіка руху документів. Він призначений забезпечити оптимальну кількість підрозділів і виконавців, через яких проходить конкретний первинний документ, визначити мінімальний термін його перебування у підрозділах, а також сприяти поліпшенню облікової роботи, посиленню контрольних функцій бухгалтерського обліку, підвищенню рівня його механізації. На жаль в АСТ ЗТ «Остра-Суми» графіку документообігу наразі не створено. Але не дивлячись на це в процесі руху документів по підприємству можна виділити деякі закономірності.

Так, спочатку документи складаються та оформлюються і передаються до бухгалтерії для обробки (у тому випадку, якщо вони не створюються власне бухгалтером). Потім інформація вноситься до системи програмного забезпечення, де обробляється бухгалтерами. На основі такої інформації формуються облікові реєстри, які при використанні автоматизованої форми ведення бухгалтерського обліку представлені журналами та відомостями по окремих рахунках. Автоматизована система обліку дозволяє порівнювати та звіряти обороти по синтетичним і аналітичним рахункам достатньо швидко і з найменшою вірогідністю помилок.

Після обробки інформації частина документів роздруковується, підшивається у папки і зберігається в бухгалтерії. Слід також зауважити, що первинні бухгалтерські документи підшиваються у папки окремо від бухгалтерських реєстрів. Облікові реєстри (журнали-ордери, відомості по синтетичних рахунках) – також в окремих папках, які відкриваються на рік для кожного з них. Реєстри складаються у папку в хронологічному порядку.

Відповідно до чинного законодавства після цього документи повинні бути передані до архіву, який знаходиться в «Остра-Суми» в приміщенні

бухгалтерії. Тому всі документи зберігаються в папках в шафах. Відповідальність за стан зберігання та цілісність документації несуть бухгалтери компанії, уповноважені головним бухгалтером. Бланки суворого обліку зберігаються головним бухгалтером у сейфі, що дозволяє забезпечити їх надійне зберігання.

В процесі бухгалтерського обліку «Остра-Суми» використовує затверджені типові форми документів або ж самостійно розроблені. Як вже було зазначено вище, регістрами синтетичного та аналітичного обліку є журнали-ордери та відомості до них по окремих рахунках, що формуються за допомогою системи програмного забезпечення.

Що стосується організації роботи бухгалтерії, то слід відмітити, що бухгалтерська служба на чолі з головним бухгалтером є одним з провідних підрозділів управлінської структури підприємства, яка забезпечує формування повної і достовірної інформації про результати діяльності та майновий стан підприємства, необхідної для прийняття ефективних рішень. В АСТ ЗТ «Остра-Суми» бухгалтерська служба представлена головним бухгалтером, заступником головного бухгалтера та старшим бухгалтером-касіром. При цьому в компанії використано лінійний тип організації структури апарату бухгалтерського обліку.

Для ефективної організації облікового процесу головним бухгалтером здійснено розподіл праці між працівниками бухгалтерської служби за ділянками обліку (облік основних засобів, заробітної плати, доходів і витрат тощо). Так бухгалтер-касір здійснює облік касових операцій, розрахунки з підзвітними особами та видачу заробітної плати і страхових відшкодувань, а також формує та подає статистичну та податкову звітність. Заступник головного бухгалтера здійснює облік розрахунків із заробітної плати, фондами соціального страхування та розрахунків з постачальниками, веде облік страхових платежів та облік необоротних активів, включаючи нарахування амортизації. Головний бухгалтер, в свою чергу, здійснює облік доходів, витрат та фінансових результатів діяльності компанії, складає та

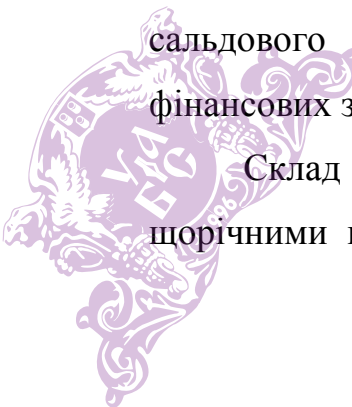
подає фінансову звітність, проводить інвентаризацію та забезпечує якісну організацію бухгалтерського обліку та дотримання вимог чинного законодавства в процесі його ведення.

Обліковий підрозділ підприємства тісно пов'язаний з усіма іншими підрозділами підприємства, отримує від них необхідну для ведення бухгалтерського обліку та здійснення контролю документацію і надає їм економічну інформацію, здійснюючи безпосередній вплив на виконання плану надання послуг, рентабельність й інші економічні показники діяльності підприємства.

Права та обов'язки головного бухгалтера і посадових осіб бухгалтерії визначаються Законом про бухгалтерський облік та затвердженими посадовими інструкціями. При цьому слід зауважити, що АСТ ЗТ «Остра-Суми» розробила окремі посадові інструкції для кожного з бухгалтерів, враховуючи їх обов'язки та специфіку діяльності.

Узагальнюючі результати діяльності АСТ ЗТ «Остра-Суми» знаходять своє відображення у фінансовій звітності компанії. Процес складання фінансової звітності в «Остра-Суми» починається із узагальнення інформації на аналітичних і синтетичних рахунках з подальшим групуванням отриманих даних по одному або декільком рахунках з метою формування даних для складання звітності. Наприкінці звітного періоду бухгалтери «Остра-Суми» за кожним синтетичним та аналітичним рахунком вираховують обороти за дебетом і кредитом і виводять кінцеве сальдо. Дані синтетичних і аналітичних рахунків узагальнюють за допомогою оборотних відомостей, які складають окремо за синтетичними й аналітичними рахунками. Оборотні відомості за окремими рахунками використовують для складання оборотно-сальдового балансу, на основі якого можливе подальше складання фінансових звітів компанії.

Склад фінансової звітності «Остра-Суми» регулюється відповідними щорічними наказами Державної комісії з регулювання ринків фінансових

послуг України. Фінансова звітність компанії включає загальнообов'язкову та спеціалізовану звітність страхових компаній.

В АСТ ЗТ «Остра-Суми» фінансова звітність складається відповідно до вимог національних стандартів бухгалтерського обліку та Порядку складання звітних даних страховика. При цьому слід відмітити, що у зв'язку із специфікою страхової діяльності, фінансова звітність АСТ ЗТ «Остра-Суми» має деякі особливості. Це стосується не тільки спеціалізованої звітності страховиків, але й загальнообов'язкової фінансової звітності, тому розглянемо деякі статті більш детально.

Баланс «Остра-Суми» складається відповідно до вимог П(С)БО 2 «Баланс». На відміну від інших підприємств в другому розділі пасиву Балансу АСТ ЗТ «Остра-Суми» наводить інформацію щодо суми страхових резервів та частки перестраховиків у страхових резервах. У 2009 році ця сума склала 8247,9 тис. грн. та 128,2 тис. грн. відповідно. Слід також зауважити, що компанія не має довгострокової кредиторської заборгованості, а поточна склала 9384,7 тис. грн.

Звіт про фінансові результати АСТ ЗТ «Остра-Суми» складає відповідно до вимог П(С)БО 3 «Звіт про фінансові результати». Слід зауважити, що компанія заповнює лише перші два розділи звіту. Розділ III Звіту про фінансові результати заповнюють акціонерні товариства, прості акції або потенційні прості акції яких відкрито продаються та купуються на фондових біржах, а також товариства, які перебувають в процесі випуску таких акцій, а оскільки акції АСТ ЗТ «Остра-Суми» не продає своїх акцій на відкритому фондовому ринку, цей розділ звіту вона не заповнює.

Звіт про рух грошових коштів складається компанією відповідно до вимог П(С)БО 4 «Звіт про рух грошових коштів» непрямим методом. Методика його складання не відрізняється від загальноприйнятої для інших підприємств не страхового сектору.

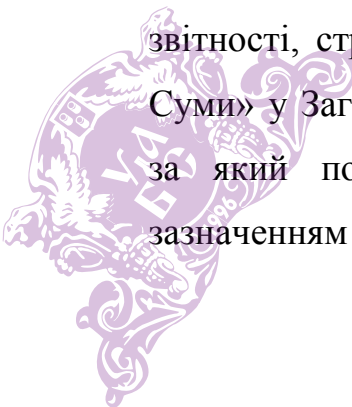
Рух грошових коштів у результаті операційної діяльності за результатами 2009 року чистий рух коштів від операційної діяльності склав -

1543,5 тис. грн. Рух грошових коштів у результаті інвестиційної діяльності визначається на основі аналізу змін у статтях розділу балансу «Необоротні активи» та статті «Поточні фінансові інвестиції» і у 2009 році він склав 791,8 тис. грн. Рух грошових коштів в результаті фінансової діяльності у 2009 році склав 185,9 тис. грн., а чистий рух коштів за звітний період відповідно - 565,8 тис. грн.

Звіт про власний капітал страхова компанія складає відповідно до вимог П(С)БО 5 «Звіт про власний капітал» і, як і Звіт про рух грошових коштів, заповнюється із дотриманням загальноприйнятої методики. У статті «Залишок на початок року» наведена сума власного капіталу, зазначена в Балансі компанії на початок звітного періоду і у 2009 році вона склала 7362,2 тис. грн. Чистий прибуток за звітний період склав 7367,5 тис. грн., при цьому протягом року не відбувалось ані розподілу прибутку, ані його вилучення чи додаткових внесків учасників, тому у статті «Разом змін в капіталі» компанія наводить суму чистого прибутку, а залишок на кінець року визначає додаванням залишку на початок року та суми змін за звітний період. В результаті діяльності за 2009 рік залишок на кінець року склав 14729,7 тис. грн.

У Примітках до річної фінансової звітності АСТ ЗТ «Остра-Суми» наводить детальну інформацію щодо деяких активів і зобов'язань чи доходів і витрат, але слід зауважити, що цей звіт достатньо складно заповнювати через значну відмінність зазначених вище елементів страхової компанії від аналогічних елементів виробничого підприємства, на які орієнтована загальнообов'язкова фінансова звітність.

Як вже зазначалося раніше, окрім загальнообов'язкової фінансової звітності, страховики подають також спеціалізовану. Так, АСТ ЗТ «Остра-Суми» у Загальних відомостях зазначає інформацію щодо звітного періоду, за який подається звітність, наводить інформацію про компанію із зазначенням усіх кодів а також дані про державну реєстрацію.

У Звіті про страхові платежі та виплати по структурних підрозділах страховика повинна наводитись інформація щодо страхових виплат і платежів окремо по кожній області із зазначенням кількості філій, дирекцій і відділень в області. Але, оскільки АСТ ЗТ «Остра-Суми» провадить свою діяльність лише на території Сумської області, дані цього звіту представлені лише однією сумою. Страхові платежі у 2009 році в Сумській області склали 444,2 тис. грн.

Звіт про доходи та витрати страховика АСТ ЗТ «Остра-Суми» складає на підставі даних бухгалтерського обліку. Дані, наведені у цьому звіті, підтверджуються підписами керівника страхової компанії та головного бухгалтера, які засвідчуються печаткою.

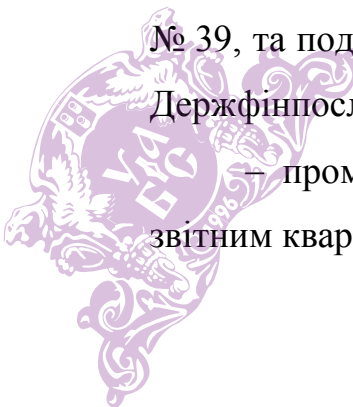
Пояснювальна записка до звітних даних страховика є обов'язковим документом, який відповідно до статті 34 Закону України «Про страхування» подається АСТ ЗТ «Остра-Суми» до Уповноваженого органу у справах нагляду за страховою діяльністю разом із фінансовою звітністю та іншими формами звітних даних.

Відповідні показники Пояснювальної записки до звітних даних страховика наводяться наростаючим підсумком з початку календарного року і підтверджуються підписами керівника страхової компанії та головного бухгалтера, які засвідчуються печаткою.

«Остра-Суми» складає як проміжну, так і річну фінансову звітність. Проміжна звітність складається щоквартально наростаючим підсумком із початку звітного періоду за станом на останній день кварталу. Річна звітність складається станом на 31 грудня року, за який подаються дані.

АСТ ЗТ «Остра-Суми» складає документи, передбачені Порядком № 39, та подають в електронній і паперовій формах до центрального апарату Держфінпослуг:

— проміжної звітності – до 25-го числа включно місяця, що настає за звітним кварталом;

– річної звітності – до 20-го лютого включно року, наступного за звітним.

У термін до 1 червня року, наступного за звітним, страхова компанія оприлюднює річну фінансову звітність шляхом публікації в періодичних виданнях. А у термін до 1 липня року, наступного за звітним, подає до Держфінпослуг копії оприлюдненої річної фінансової звітності разом із супроводжувальним листом.

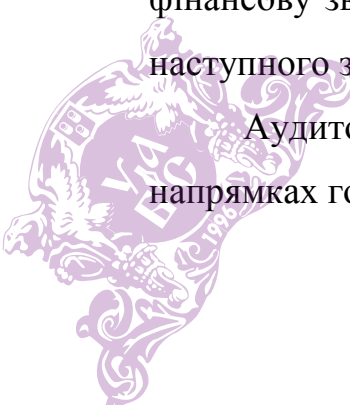
Достовірність та повнота річної звітності АСТ ЗТ «Остра-Суми» підтверджується аудиторським висновком про фінансову звітність у цілому та аудиторським висновком про надання впевненості щодо річних звітних даних, який до 1 липня року наступного за звітним подається до Держфінпослуг.

Таким чином ми ознайомились з організацією бухгалтерського обліку та фінансової звітності на АСТ ЗТ «Остра-Суми» та дослідили специфічні ділянки обліку та форми звітності, що притаманні виключно страховим організаціям.

2.3 Організація та методика зовнішнього аудиту на АСТ ЗТ «Остра-Суми»

Відповідно до чинного законодавства, як акціонерне товариство, що публікує свою фінансову звітність, АСТ ЗТ «Остра-Суми» повинна підтверджувати свої фінансові звіти аудиторським висновком. Аудиторська перевірка проводиться щорічно так, щоб компанія мала змогу подати фінансову звітність підтверджену аудиторським висновком до 1 липня року наступного за звітним до Держфінпослуг.

Аудиторська перевірка «Остра-Суми» здійснюється по таких основних напрямках господарської діяльності:

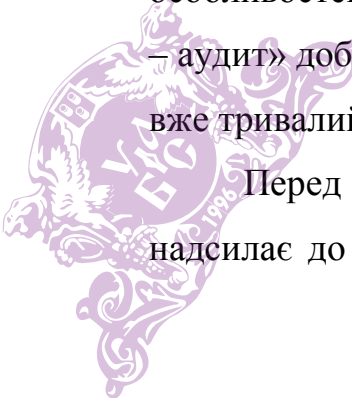

- додержання вимог законів України, Указів Президента України, нормативно-правових актів Національного банку України та державних органів управління;
- формування статутного капіталу;
- аналіз правильності формування доходів і витрат та формування прибутку товариства, перевірка повноти нарахування та сплати сум податків та відрахувань до державних бюджетних та позабюджетних фондів;
- додержання правил бухгалтерського обліку запасів, основних засобів та інших необоротних матеріальних активів і нематеріальних активів;
- перевірка виникнення та погашення дебіторської заборгованості та зобов'язань, реальність залишків на відповідних рахунках на кінець року;
- стан бухгалтерського обліку та його відповідність вимогам нормативів бухгалтерського обліку в Україні;
- правильність здійснення операцій з валютними цінностями, фінансовими інвестиціями, в тому числі цінними паперами;
- правильність здійснення розрахунків з підзвітними особами;
- дотримання порядку створення та формування резервів відповідно до вимог чинного законодавства України та інше.

Для проведення аудиту протягом останніх п'яти років АСТ ЗТ «Остра-Суми» користується послугами ТОВ Аудиторська фірма «Бізнес – аудит», що була обрана Головою правління компанії.

Саме з цього починається процес організації аудиту на АСТ ЗТ «Остра-Суми», адже зважаючи на специфіку страхової діяльності важливого значення набуває кваліфікація майбутнього аудитора та розуміння ним особливостей обліку страховика. Аудитори ТОВ Аудиторська фірма «Бізнес – аудит» добре розуміються на специфіці страхової діяльності, тому компанія вже тривалий час являється офіційним аудитором «Остра-Суми».

Перед тим як укласти договір на проведення аудиту, компанія надсилає до ТОВ Аудиторська фірма «Бізнес – аудит» лист-замовлення на

проведення аудиту із проханням призначити проведення аудиторської перевірки на Підприємстві АСТ ЗТ «Остра-Суми». В цьому листі вказуються вимоги, яким повинна відповідати аудиторська перевірка, а саме період, за який буде проведена перевірка, її мета, форма подання звіту перевірки та висновку, застосовувані методи та строки проведення аудиту.

Оскільки «Остра-Суми» вже не перший рік співпрацює з ТОВ Аудиторська фірма «Бізнес – аудит», аудитору значно легше проводити ознайомлення з діяльністю страхової компанії, що зводиться до виключного ознайомлення із змінами бізнес-середовища та змінами в самій компанії за останній звітний період.

Після ознайомлення із змінами в діяльності компанії та прийняття рішення про можливість надання аудиторських послуг починається підготовка договору: визначення трудомісткості, вартості та термінів проведення аудиту, потреби у залученні консультантів та експертів. АСТ ЗТ «Остра-Суми» заключають разові договори на проведення аудиту, з метою якнайбільшої відповідності умов договору потребам компанії.

В договорі, як і в листі-замовленні, зазначаються період та термін за який проводиться аудиторська перевірка, права, зобов'язання та відповідальність сторін, а також вартість наданих послуг.

В договорі АСТ ЗТ «Остра-Суми» зазначається мета проведення аудиту – дослідження стосовно відповідності господарських фактів в діяльності компанії вимогам чинного законодавства, прийнятої облікової політики, методології бухгалтерського та податкового обліку.

Також обирається масштаб аудиту, де вказується, що перевірка буде здійснюватися шляхом застосування процедур отримання достатніх аудиторських свідчень за міжнародними стандартами аудиту в повному обсязі, необхідному для формування аудиторського висновку. Надана компанії інформація а також отримані в ході перевірки дані будуть тестуватися на наявність та одночасно на відсутність суттєвих розбіжностей (невідповідностей) між економіко-правовою сутністю господарських фактів

та вимогам чинного законодавства і їх відображенням в обліку АСТ ЗТ «Остра-Суми».

АСТ ЗТ «Остра-Суми» визначають в договорі не тільки вартість аудиторської перевірки, але й валюту, у якій буде здійснюватись розрахунок та наявність або відсутність авансу за виконану роботу.

До того ж умовами договору передбачається, що по завершенню робіт аудитор ознайомлює представників компанії із результатами аудиту, які можуть бути обговорені і лише потім офіційний аудиторський висновок надсилається Голові правління компанії у триденний строк.

Як вже зазначалося вище, в договорі наводиться детальна інформація щодо прав та зобов'язань сторін. Так, відповідно до договору на проведення аудиту, підписаного у 2010 році аудитор в ході перевірки та по її результатам зобов'язаний:

- дотримуватись вимог чинного законодавства України, Міжнародних стандартів аудиту, Кодексу професійної етики аудитора України;
- уникати прилюдної оцінки дій посадових осіб компанії або її персоналу, власників (учасників) та не використовувати ім'я компанії і закриті за його рішенням дані в засобах масової інформації;
- зберігати комерційну таємницю відносно отриманої в ході перевірки інформації;
- не вступати в комерційні відносини з клієнтами компанії;
- дотримуватися доброзичливості та нейтральності до персоналу компанії та до її діяльності в цілому;
- повідомляти керівництво компанії про суттєві невідповідності (відхилення) безпосередньо після їх виявлення та ідентифікації в ході перевірки;
- не отримувати від компанії її послуги до та в ході аудиторської перевірки.

В той же час представники АСТ ЗТ «Остра-Суми» в ході перевірки та по її результатам зобов'язані:

- забезпечити аудитору доступ до будь якої інформації та до будь яких підрозділів, які потрібні останньому для виконання робіт за цим договором;
- забезпечити аудитору можливість отримати від посадових осіб компанії письмової інформації з предмету перевірки або пояснень власних дій;
- сприяти отриманню в разі потреби інформації від третіх осіб;
- своєчасно та у повному обсязі надавати аудитору усі необхідні йому для перевірки данні, реєстри обліку, звітність, адміністративні та інші документи;
- не втручатися в методику перевірки, організацію та роботу аудитора та відмовитися від тиску на аудитора з метою зміни його професійної думки;
- своєчасно прийняти та сплатити роботу аудитора по договору у відповідності з його умовами.

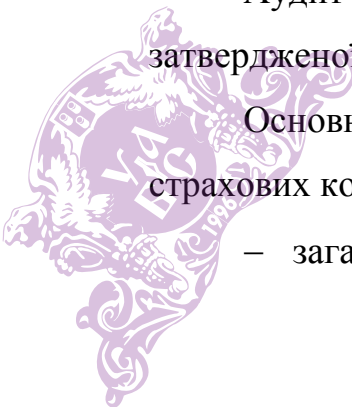
Що стосується відповідальності сторін, відповідальність аудитора регламентується статтями 22-26, а відповідальність АСТ ЗТ «Остра-Суми» статтями 28-30 Закону України «Про аудиторську діяльність», іншим чинним законодавством України. До того ж, за неякісне виконання взятих на себе зобов'язань аудитор та компанія несуть матеріальну відповідальність згідно вимог чинного законодавства, а суперечки між ними вирішуються у судовому порядку.

Після підписання договору починається процес складання плану та програми аудиторської перевірки АСТ ЗТ «Остра-Суми».

Аудит «Остра-Суми» здійснюється згідно типової програми, затвердженої наказом Міністерства фінансів України від 24. 01. 2001 р. № 47.

Основними питаннями типової програми проведення перевірок страхових компаній є такі:

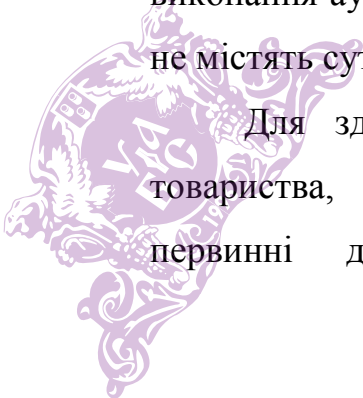
- загальна характеристика страховика;

- наявність документів, які регулюють процес організації страхової діяльності, та їх відповідність чинному законодавству;
- відповідність видів фактичної діяльності страховика виданим ліцензіям;
- економічний аналіз страховика;
- укладення договорів з добровільних та обов'язкових видів страхування;
- виконання зобов'язань згідно з укладеними договорами страхування;
- здійснення операцій з перестрахування;
- забезпечення платоспроможності страховика;
- формування та облік страхових резервів;
- достовірність встановлених форм звітності та їхня відповідність актам чинного законодавства;
- дотримання вимог законодавства щодо розгляду пропозицій, заяв та скарг громадян.

Аудиторська перевірка проводиться у відповідності до Міжнародних стандартів аудиту, надання впевненості та етики, виданих Міжнародною Федерацією Бухгалтерів та Аудиторською Палатою України в 2004 року із внесеними змінами та доповненнями № 700 «Висновок незалежного аудитора щодо повного пакету фінансових звітів загального призначення», № 701 – «Модифікація висновку незалежного аудитора», № 720 – «Інша інформація в документах, що містять перевірені фінансові звіти», які вимагають дотримання етичних вимог та відповідного планування і виконання аудиту для отримання достатньої впевненості, що фінансові звіти не містять суттєвих викривлень.

Для здійснення аудиторської перевірки використовуються Статут товариства, Головна книга, журнали-ордери, матеріали інвентаризації, первинні документи (вибірково), акти звірок взаєморозрахунків,

бухгалтерська, фінансова та податкова звітність, розрахунки сплати податків та інших платежів і зборів за відповідний звітний рік тощо.

Аудиторська перевірка АСТ ЗТ «Остра-Суми» проводиться поетапно і включає наступні дії:

- збір і аналіз інформації, необхідної для оцінки достовірності бухгалтерського фінансового обліку та фінансової звітності суб'єкта підприємницької діяльності;
- визначення профілю та обсягу діяльності підприємства за установчими документами, за статутом, характером і змістом його роботи;
- шляхом порівняння фактичної діяльності підприємства зі статутною встановлення невідповідності між ними, про що необхідно поставити до відома керівництво фірми і порекомендувати йому внести зміни чи доповнення до статуту і здійснити перереєстрацію підприємства у відповідних державних органах;
- планування аудиту і наступний контроль аудиторської перевірки;
- оцінювання внутрішнього аудиторського контролю;
- аналіз показників балансу і даних інших форм фінансової звітності;
- перевірка аналогічних показників балансу, звіту про фінансові результати, звіту про рух грошових коштів, звіту про власний капітал;
- контроль відповідності даних фінансової звітності записам в облікових регістрах;
- перевірка відповідності даних бухгалтерського фінансового обліку і фінансової звітності вимогам чинного законодавства і нормам облікової політики;
- попередня оцінка повноти і правильності складання балансу та інших форм фінансової звітності.

З метою правильного планування перевірки аудитор оцінює структуру та ефективність системи внутрішнього контролю «Остра-Суми». Оцінка такої системи проводиться шляхом вивчення її організації при допомозі бесід

з персоналом. Нажаль в АСТ ЗТ «Остра-Суми» відсутній відділ внутрішнього аудиту, що значно знижує довіру до системи внутрішнього контролю компанії і не дозволяє покладатися на результати його діяльності.

В залежності від рівня оцінки системи внутрішнього контролю уточнюється програма аудиту, обираються методи та час проведення аудиторських процедур. По кожній аудиторській процедурі аудитор приймає рішення про кількість даних, що підлягають перевірці, тобто про об'єм вибірки (вибіркової перевірки). Крім цього, проводяться суцільні перевірки, але в особливо важливих та необхідних випадках.

Під час аудиту АСТ ЗТ «Остра-Суми» проводяться дослідження шляхом тестування доказів на обґрунтування сум та інформації, розкритих у фінансовій звітності, а також оцінку відповідності застосованих принципів обліку нормативним вимогам, щодо організації бухгалтерського обліку та звітності в Україні, чинним протягом періоду перевірки.

Так, згідно з договором № 01/12/-09 від 31 грудня 2009 року за даними фінансового обліку і звітності за 2009 звітний рік було проведено аудит та надано висновок про достовірність, повноту та відповідність законодавству України фінансової звітності акціонерного страхового товариства закритого типу «Остра-Суми».

Підставою для проведення даної перевірки стали Закони України «Про господарські товариства», «Про цінні папери та фондовий ринок», «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні», «Про аудиторську діяльність» із врахуванням внесених змін та доповнень, Рішення Державної Комісії з цінних паперів та фондового ринку України №1591 від 19.12.06 року «Про затвердження Положення про розкриття інформації емітентами цінних паперів», рішення ДКЦПФР № 69 від 31 січня 2008 року «Про затвердження Інструктивного листа щодо обсягу розкриття емітентами інформації про аудиторський висновок...», рішення Аудиторської Палати України від 18.03.2003 року № 122/2 «Про застосування в Україні Стандартів аудиту та етики Міжнародної федерації бухгалтерів» та Положення щодо

підготовки аудиторських висновків, які подаються до ДКЦПФР України при розкритті інформації емітентами та професійними учасниками фондового ринку, затвердженого рішенням ДКЦПФР від 19 грудня 2006 року за № 1528 з внесеними змінами та доповненнями та інших нормативних документів, що регулюють діяльність учасників фондового ринку України.

Аудиторська перевірка була проведена на основі тестів внутрішнього контролю та вибірковій перевірці суттєвих статей фінансового звіту. В ході аудиту було проведено ряд аудиторських процедур для отримання аудиторських доказів щодо сум та розкриття в фінансових звітах. Отримані аудиторські докази стали достатньою та відповідною основою для висловлення аудиторської думки.

В результаті проведеного аудиту було надано безумовно-позитивний висновок і на думку аудитора фінансові звіти справедливо і достовірно відображають фінансовий стан акціонерного страхового товариства закритого типу «Остра-Суми» станом на 31 грудня 2009 року, а також результат його діяльності та рух грошових коштів за минулий період, згідно з Міжнародними стандартами аудиту, надання впевненості та етики, відповідно до Національних стандартів (положень) бухгалтерського обліку та вимог законодавства України.

Аудиторською перевіркою було встановлено, що бухгалтерський облік правдиво і неупереджено відображає склад активів і пасивів товариства і відтворює дійсний фінансовий стан. Прийнята система бухгалтерського обліку задовольняє законодавчим та нормативним вимогам, жодних порушень виявлено не було.

Таким чином ми дослідили процес організації та методику проведення аудиту на АСТ ЗТ «Остра-Суми» та ознайомились з його результатами.

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА МЕТОДИКИ АУДИТУ НА АСТ ЗТ «ОСТРА-СУМИ»

3.1. Удосконалення плану та програми аудиту АСТ ЗТ «Остра-Суми»

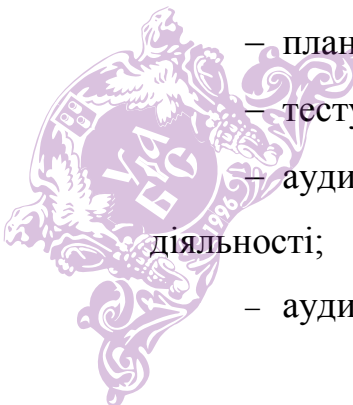
Дослідивши організацію та методику аудиту страхових компаній, ми виявили ряд недоліків, які полягають у недостатній кількості методичних та методологічних розробок у сфері аудиту страхових організацій. Саме тому нами було запропоновано шляхи удосконалення організації та методики аудиту на АСТ ЗТ «Остра-Суми», що враховують специфічні риси страхової діяльності, притаманні компанії.

Основною методикою здійснення аудиторської перевірки діяльності страхової компанії є план та програма аудиту, в яких визначено перелік питань аудиторської перевірки.

Планування, як правило, базується на попередньому вивченні аудитором особливостей бізнесу клієнта. Саме тому, в плані необхідно врахувати усі особливості бізнесу, а в нашому випадку страхової діяльності.

Планування допомагає аудитору заздалегідь окреслити проблеми, які потребують особливої уваги; належним чином організувати свою роботу, розподіливши термін виконання аудиторської перевірки на певні періоди, необхідні для перевірки конкретних питань; здійснювати попередню координацію роботи аудиторів та інших фахівців, що беруть участь у перевірці. Запропонований нами план аудиту АСТ ЗТ «Остра-Суми» (Додаток А) містить інформацію щодо специфічних ділянок обліку, притаманних страховій діяльності і складається з наступних пунктів:

- планування та контроль аудиту;
- тестування системи внутрішнього контролю;
- аудит установчих документів та ліцензій на провадження страхової діяльності;
- аудит статутного капіталу страховика;

- аудит портфеля договорів прямого страхування та перестрахування;
- аудит операцій зі страхування та перестрахування (надходження страхових премій та здійснення страхових виплат);
- аудит формування і розміщення страхових резервів;
- аудит формування та використання фінансового результату страхової організації;
- аудит фінансової звітності;
- аналіз фінансового стану.

План аудиту ми деталізували у програмі аудиту АСТ ЗТ «Остра-Суми» (Додаток Б). Програма містить інформацію про специфічні питання, які слід вирішити під час проведення аудиту страхової компанії. Так, відповідно до запропонованої нами програми аудиту АСТ ЗТ «Остра-Суми», в ході аудиту установчих документів аудитор має перевірити:

- відповідність діяльності, що здійснюється, установчим документам та вимогам чинного законодавства;
- наявність ліцензій на право здійснення страхової діяльності з повним переліком дозволених видів страхування, відповідність видів фактичної діяльності страховика виданим ліцензіям;
- наявність документів, що регулюють процес організації страхової діяльності, та їх відповідність документам, які подавались: для отримання ліцензій, правила страхування, страхові тарифи, договори страхування та перестрахування, статутні документи, протоколи, довідки, витяги з документів державних установ, банків, наявності методик актуарних розрахунків;
- наявність і кількість відокремлених структурних підрозділів, дотримання страховиком законодавства про порядок здійснення страхової діяльності відокремленими підрозділами страховиків.

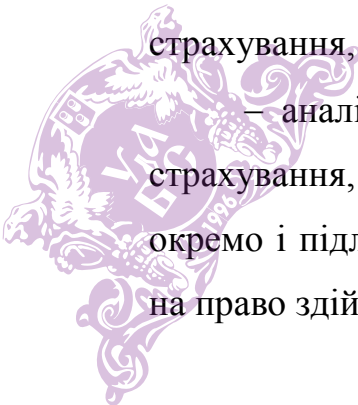

Наступним і найважливішим пунктом у програмі аудиторської перевірки страхової компанії є аудит статутного капіталу. Здійснюючи аудит статутного капіталу АСТ ЗТ «Остра-Суми», аудитор повинен:

- співставити розмір статутного капіталу, що показаний у балансі страхової компанії, з установчими документами;
- відстежити всі зареєстровані протягом звітного періоду зміни статутного капіталу, правильність оформлення цих змін;
- перевірити дотримання вимог законодавства щодо сплати статутного капіталу;
- виявити та з'ясувати причини несплати засновниками внесків у статутний капітал, якщо такі є;
- перевірити дотримання мінімального розміру статутного капіталу страхової компанії;
- перевірити чи є серед засновників інші страхові компанії та чи не перевищує їх загальна частка у статутному капіталі компанії 30 %, а кожної окремої компанії 10 %.

Наступним етапом запропонованої нами програми є аудит портфеля договорів зі страхування і перестраховування. Цей вид аудиту передбачає вирішення наступних питань:

- аналіз змісту й оформлення договорів страхування, встановлення їх відповідності вимогам Закону України «Про страхування»;
- встановлення відповідності укладених страхових договорів тим видам страхування, на які страховик має ліцензію. Особливу увагу при цьому слід приділити договорам перестраховування, оскільки перестраховикам дозволяється здійснювати операції з перестраховування тільки з тих видів страхування, на які вони мають ліцензію;
- аналіз відповідності змісту договорів страхування правилам страхування, які розробляються страховиком для кожного виду страхування окремо і підлягають реєстрації в уповноваженому органі при видачі ліцензії на право здійснення відповідного виду страхування;

– перевірку договорів страхування на предмет виконання законодавчих вимог щодо укладення договорів перестраховання у випадках, коли страхова сума за окремим об'єктом страхування перевищує 10 % суми сплаченого статутного капіталу і сформованих вільних резервів та страхових резервів;

– перевірку дотримання страховиками порядку оформлення договорів страхування на спеціальних бланках.

Ще одним специфічним видом аудиту, запропонованим у нашій програмі, є аудит операцій зі страхування та перестраховання, який включає в себе аудит страхових премій та аудит страхових виплат. Аудит страхових премій посідає найважливіше місце в програмі аудиторської перевірки АСТ ЗТ «Остра-Суми». Він базується на даних бухгалтерського обліку та звітності. Загальна сума страхових премій, що надійшли страховикові протягом звітного періоду, знаходить своє відображення в спеціалізованій фінансовій звітності страховика (форма «Звіт про доходи та витрати страховика» – річна й квартальна). Аудитор має підтвердити цей показник.

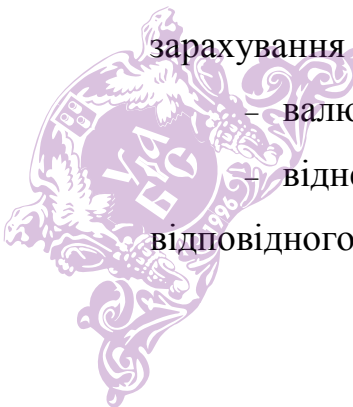
Аудитор повинен перевірити повноту і своєчасність відображення страхових премій у бухгалтерському обліку, використовуючи виписки з поточного рахунка страховика (якщо страхові премії сплачуються безготівково), касові документи (якщо страхова премія сплачується готівкою) та інші бухгалтерські документи і реєстри. При цьому слід звертати увагу на такі питання:

– відповідність даних бухгалтерського обліку даним фінансової звітності;

– законність оприбуткування страхових премій у касу компанії або зарахування на поточний рахунок;

– валюта, якою сплачуються страхові премії;

– віднесення надходжень (нарахувань) страхових премій до відповідного податкового періоду;

- правильність застосування страхових тарифів за договорами страхування (відповідно до затверджених уповноваженим органом правил страхування та відповідно до вимог законодавства за договорами обов'язкового страхування);
- правильність обчислення страхових премій, дотримання при цьому вимог чинного законодавства;
- виявлення випадків надходження страхових премій після закінчення терміну дії договору страхування або після повного виконання страховиком своїх зобов'язань перед страхувальником щодо виплати страхового відшкодування;
- законність розірвання договорів страхування і порядок розрахунків при цьому між сторонами страхової угоди;
- повнота та своєчасність надходжень страхових премій від страхових агентів і брокерів, їхні звіти щодо зібраних страхових премій і використаних бланків страхових полісів;
- облік страхових полісів як бланків суворої звітності;
- ведення аналітичного обліку договорів страхування;
- порядок розрахунків з перестраховиками (цедентами) щодо сплати (отримання) страхової премії.

Що стосується аудиту страхових виплат страховика за договорами страхування та перестраховування, він є не менш важливим, ніж аудит страхових премій. Аудит страхових виплат також базується на даних бухгалтерського обліку та звітності. Загальний обсяг страхових виплат, здійснених страховиком протягом звітного періоду, у тому числі виплат, компенсованих перестраховиками, відображається в спеціалізованій фінансовій звітності страховика «Звіт про доходи та витрати страховика» і аудитор має підтвердити ці показники. Страхові виплати безпосереднім чином впливають на величину фінансового результату страховика від операційної діяльності, тому аудитор має дати оцінку:

- обґрунтованості страхових виплат (або відмов у виплаті);

- виявлення випадків здійснення страхових виплат, коли договір страхування ще не набував чинності або вже її втратив;
- своєчасності страхових виплат;
- віднесення страхових виплат до відповідного звітного періоду;
- порядку і термінів компенсації своєї частки страхових виплат перестраховиками;
- проведенню страховиком регресної роботи, пов'язаної з реалізацією страховиком права на суброгацію.

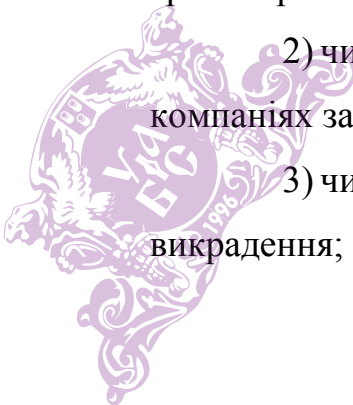
Розглянемо приклад застосування запропонованих вище процедур для аудиту операцій із добровільного страхування транспортних засобів (КАСКО), що здійснює АСТ ЗТ «Остра-Суми». Перевіряючи кожний окремий договір на даний вид страхування, аудиторі слід звернути увагу на наступні питання:

а) перевірити обґрунтованість страхових виплат, для чого необхідно з'ясувати:

1) чи відповідає страховий випадок, за яким здійснено відшкодування, зазначеному в Правилах страхування КАСКО АСТ ЗТ «Остра-Суми» (пошкодження чи знищення транспортного засобу або його частин внаслідок дорожньо-транспортної пригоди, викрадення транспортного засобу; крадіжка, пошкодження або знищення його частин, деталей, приладів і приладдя, що викликані навмисними діями третіх осіб у будь-якому місці знаходження транспортного засобу, пошкодження або знищення транспортного засобу внаслідок стихійного лиха, падіння дерев та інших предметів, нападу тварин, а також пожежі чи самозаймання транспортного засобу);

2) чи не застрахований транспортний засіб в інших страхових компаніях за тими ж видами ризиків;

3) чи встановлено на транспортному засобі пристрій проти викрадення;

4) чи не перевищує термін експлуатації транспортного засобу 9 років;

5) чи не підпадає страховий випадок під мови виплати франшизи, що становить від 0,2 до 10 % страхової суми в залежності від страхового випадку відповідно до Правил страхування АСТ ЗТ «Остра-Суми»;

6) чи відповідає територія настання страхового випадку умовам договору та Правилам страхування АСТ ЗТ «Остра-Суми»;

7) чи не стався страховий випадок в наслідок наступних дій:

– умисних дій Страхувальника або його довірених осіб;
– гниття, корозії та інших природних хімічних процесів матеріалів, що використовуються у транспортному засобі, через зберігання у несприятливих умовах;

– обробки теплом, вогнем чи іншим термічним впливом на транспортний засіб (сушіння, зварювання, гаряча обробка та інше);

– використання Страхувальником транспортного засобу в аварійному;

– управління транспортним засобом особою, яка не має посвідчення водія та/або перебуває у стані алкогольного сп'яніння, під впливом наркотичних чи токсичних речовин;

– негідкорення владі (втеча з місця пригоди, переслідування працівниками ДАІ), вчинення кримінально-карних дій, крім дій, що пов'язані з порушенням ПДР;

– перевезення його морським, залізничним та іншими видами транспорту;

– буксирування застрахованого транспортного засобу іншим транспортним засобом або буксирування іншого транспортного засобу застрахованим транспортним засобом;

– участі у спортивних змаганнях;

– використання транспортного засобу для навчальної їзди;

8) чи було повідомлено протягом двох робочих днів (якщо цьому не перешкоджали об'єктивні причини) про настання страхового випадку;

9) чи було надано страховику письмовий опис обставин страхового випадку не пізніше 7 днів;

10) чи наявний повний перелік документів, що підтверджує настання страхового випадку:

– Довідка Державтоінспекції (ДАІ) про ДТП встановленого зразка;

– Довідка станції технічного обслуговування щодо технічного стану транспортного засобу, окремих його вузлів та агрегатів;

– Довідки від пожежної служби, гідрометеослужби, слідчих органів і т. ін.;

11) перевірити обґрунтованість визначення розміру завданих збитків;

б) чи не порушено можливий термін дії договору при його укладанні (АСТ ЗТ «Остра-Суми» укладає договори страхування КАСКО на строк від 2 тижнів до 1 року);

в) якою валютою вносяться страхові платежі страховальника (страхові платежі повинні надходити виключно у національній валюті);

г) чи враховано знижку при розрахунку страхового тарифу при страхуванні групи транспортних засобів у наступних розмірах:

1) від 5 одиниць до 10 одиниць – 10 %;

2) від 10 одиниць до 20 одиниць – 15 %;

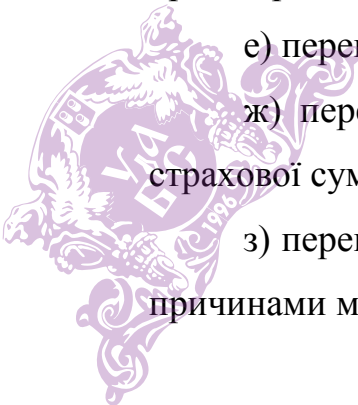
3) від 20 одиниць до 30 одиниць – 20 %;

д) чи було укладено договір страхування на підставі письмової заяви про добровільне страхування;

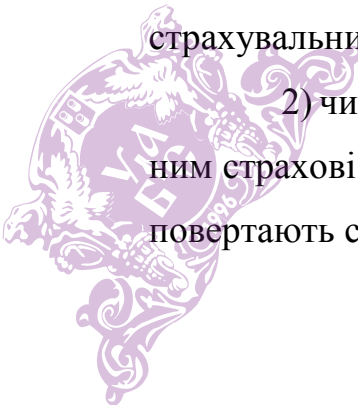
е) перевірити вчасність та повноту сплати страхових премій;

ж) перевірити обґрунтованість розрахунку страхового тарифу та страхової суми;

з) перевірити обґрунтованість припинення дії договору страхування – причинами може бути наступні випадки:

- 1) закінчення терміну дії договору;
 - 2) виконання Страховиком зобов'язань перед Страхувальником у повному обсязі;
 - 3) несплати Страхувальником страхової премії у встановлені договором терміни, при цьому договір вважається достроково припиненим у випадку, якщо перша (або чергова) частина страхової премії не була сплачена за письмовою вимогою Страховика протягом десяти робочих днів з дня пред'явлення такої вимоги Страхувальнику, якщо інше не передбачено умовами договору;
 - 4) ліквідації Страхувальника – юридичної особи або смерті Страхувальника – громадянина чи втрати ним дієздатності, за винятком випадків, передбачених статтями 21, 22 і 23 Закону України «Про страхування»;
 - 5) ліквідації Страховика у порядку, встановленому законодавством України;
 - 6) прийняття судового рішення про визнання договору страхування недійсним;
 - 7) в інших випадках, передбачених законодавством України, а також договором страхування;
- и) чи виконуються наступі умови дострокового припинення дії договору:
- 1) чи повертає страховик за вимогою страхувальника страхові платежі за період, що залишився до закінчення дії договору з вирахуванням нормативних витрат на ведення справ (30 %) та фактично здійснених виплат страхового відшкодування. При порушенні страховиком договору страхувальнику повертається страховий платіж повністю;
 - 2) чи повертаються страхувальнику за вимогою повністю сплачені ним страхові платежі, при невиконанні умов договору страхувальником йому повертають страхові платежі за час дії договору з вирахуванням нормативних

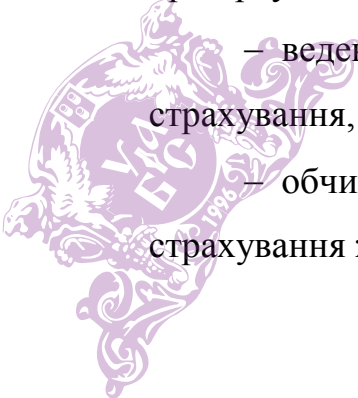
витрат на ведення справи (30 %) та вже здійснених страхових виплат страхового відшкодування;

к) перевірити правильність відображення операцій із добровільного страхування життя в обліку та ведення аналітичного обліку в розрізі договорів.

Застосування зазначених процедур дасть змогу аудитору перевірити правильність здійснення операцій страхування та відображення їх в обліку, що прямо впливає на фінансовий результат АСТ ЗТ «Остра-Суми» та на достовірність фінансових звітів компанії.

Наступним пунктом запропонованої нами програми та видом аудиту, притаманним лише страховим компаніям, є аудит страхових резервів. Аудит страхових резервів має на меті перевірку:

- дотримання страховою компанією законодавчих вимог щодо обов'язкового формування певних видів страхових резервів;
- достатності страхових резервів, яка обумовлюється виконанням страховою компанією законодавчо встановленого порядку їх формування;
- правильності арифметичного обчислення страхових резервів, правильності визначення частки перестраховиків у страхових резервах;
- правильності відображення в бухгалтерському обліку руху страхових резервів;
- відповідності обсягів страхових резервів, відображених у різних формах фінансової звітності, даним бухгалтерського обліку страхових резервів;
- правильності списання результату зміни резерву незаробленої премії і резерву збитків;
- ведення аналітичного обліку страхових резервів за окремими видами страхування, які здійснює страхова компанія;
- обчислення та облік резервів довгострокових зобов'язань зі страхування життя окремо за кожним договором страхування.

В свою чергу, аудит розміщення страхових резервів пов'язаний з визначенням дотримання страховиком законодавчо регламентованих:

- напрямків розміщення;
- нормативів розміщення;
- принципів розміщення.

Аудитор перевіряє дотримання страховиком законодавчо встановлених пропорцій розміщення резервів і встановлює, чи не були використані кошти страхових резервів для інвестицій, заборонених законодавством. При цьому аудитор має перевірити:

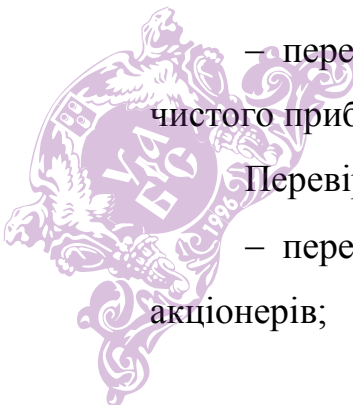
- правильність відображення розміщення страхових резервів на рахунках бухгалтерського обліку;
- ведення аналітичного обліку щодо джерел вкладень, об'єктів вкладень, термінів вкладень;
- ведення аналітичного обліку за видами й емітентами цінних паперів, термінами їх погашення або викупу;
- відповідності даних бухгалтерського обліку показникам фінансової звітності щодо розміщення коштів страхових резервів і дотримання встановлених нормативів розміщення та інвестування.

Аудит формування та використання фінансового результату страхової компанії стосується наступних питань:

- перевірка повноти включення усіх доходів та витрат у фінансовий результат компанії;
- перевірка правильності визначення фінансового результату;
- перевірка дотримання законності використання прибутку, що залишається у її розпорядженні,
- перевірка правильності розподілу прибутку та законності виплат із чистого прибутку, в тому числі - виплати дивідендів.

Перевіряючи законність виплати дивідендів, аудитор має:

- переконатися у наявності відповідного рішення загальних зборів акціонерів;

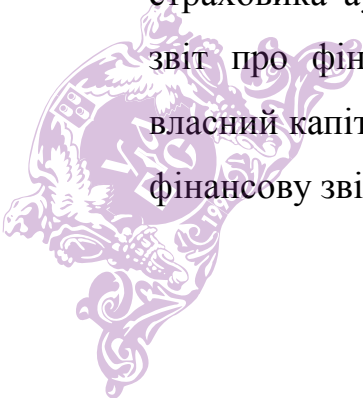

- з'ясувати джерело сплати дивідендів;
- перевірити правильність оподаткування цих виплат.
- перевірити показники, наведені у частині III «Розрахунок показників прибутковості акцій» Звіту про фінансові результати.

В процесі здійснення аудиту фінансової звітності АСТ ЗТ «Остра-Суми», аудитору слід зважати на специфічний склад фінансової звітності страховика та перевірити наявність повного пакету фінансових звітів та правильність їх заповнення. При цьому аудитору слід здійснити такі процедури:

- ознайомитися з принципами, прийомами і методами бухгалтерського обліку і способами їх застосування;
- простежити, яким чином страхова компанія збирає інформацію для включення у фінансовий звіт;
- упевнитися, що фінансові звіти складені відповідно до загальноприйнятих принципів ведення бухгалтерського обліку;
- з'ясувати, який існує зв'язок між сальдо рахунків і який вплив на результати мають відхилення;
- перевірити взаємоузгодженість показників форм фінансової звітності;
- перевірити чи корелюють фінансові звіти між собою;
- переконатись у своєчасності подання та оприлюднення фінансових звітів.

Останнім пунктом програми, розробленої для аудиту АСТ ЗТ «Остра-Суми» є аналіз фінансового стану компанії. Для аналізу фінансового стану страховика аудитор використовує такі форми фінансової звітності: баланс, звіт про фінансові результати, звіт про рух грошових коштів, звіт про власний капітал, звіт про доходи і витрати страховика та іншу спеціалізовану фінансову звітність.

Найважливішою характеристикою фінансового стану страхової компанії є її платоспроможність, вимоги до забезпечення якої регулюються державою. Платоспроможність страхової компанії означає здатність за будь-яких обставин до своєчасного виконання грошових зобов'язань згідно з договором. Держава, виступаючи гарантом інтересів страхувальників, забезпечує державний нагляд за дотриманням страховиками умов забезпечення платоспроможності шляхом перевірки встановлених законодавством правил і нормативів. Тому в ході аудиту фінансового стану АСТ ЗТ «Остра-Суми» аудитор повинен перевірити визначені Законом України «Про страхування» (ст. 30) такі головні умови забезпечення платоспроможності страховиків:

- наявність сплаченого статутного капіталу та наявність гарантійного фонду страховика;
- створення страхових резервів, достатніх для майбутніх виплат страхових сум і страхових відшкодувань;
- перевищення фактичного запасу платоспроможності страховика над розрахунковим нормативним запасом платоспроможності.

Слід також перевірити правильність розрахунку фактичного та нормативного запасу платоспроможності. Фактичний запас платоспроможності (нетто-активи) страховика визначається вирахуванням з вартості майна (загальної суми активів) страховика суми нематеріальних активів і загальної суми зобов'язань, у тому числі страхових. Страхові зобов'язання приймаються рівними обсягам наявних технічних резервів.

Нормативний запас платоспроможності страховика, що здійснює загальні види страхування (як АСТ ЗТ «Остра-Суми»), обчислюється двома способами. Для подальшого порівняння з фактичним запасом платоспроможності обирається більша з отриманих величин. Отже, завдання аудитора – розрахувати обидва з передбачених законодавством показників нормативного запасу платоспроможності, обрати більший з них і порівняти з фактичним нормативним запасом. Якщо фактичний показник перевищує

обраний більший показник, то можна говорити про дотримання страховиком визначених законодавством вимог.

Для проведення поглибленого аналізу фінансового стану страховика здійснюється дослідження структури його балансу з метою прийняття рішення про визнання цієї структури задовільною, а страховика платоспроможним. При цьому проводиться :

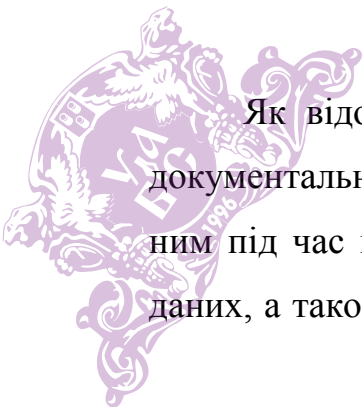
- аналіз динаміки валюти балансу шляхом порівняння її величини на початок і кінець звітного періоду;
- аналіз структури активу та пасиву,
- розраховуються фінансові коефіцієнти, що характеризують ступінь фінансової надійності страховика

Основними показниками фінансової стійкості і платоспроможності страхової компанії визнаються коефіцієнти ліквідності (у тому числі загальний, проміжний, абсолютної ліквідності); фінансової стійкості; фінансової незалежності; ефективності використання активів, ефективності використання власних коштів (капіталу).

Таким чином, запропоновані нами план та програма аудиту АСТ ЗТ «Остра-Суми» допоможуть аудиторам якісніше здійснити аудиторську перевірку, зведуть до мінімуму аудиторський ризик під час перевірки «Остра-Суми». В цілому ж запровадження цих плану та програми аудиту в практичній діяльності допоможе вирішити проблеми методичного забезпечення здійснення аудиторської перевірки страхових організацій та підвищення якості аудиторських послуг.

3.2 Удосконалення робочих документів аудитора

Як відомо, хід аудиторської перевірки та її результати мають бути документально оформлені. Робочі документи аудитора – це записи, зроблені ним під час планування, підготовки, проведення перевірки, узагальнення її даних, а також документальна інформація, отримана в ході аудиту від третіх

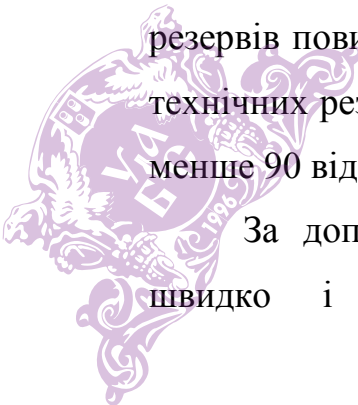

осіб, підприємства-клієнта, чи усні відомості, задокументовані аудитором за допомогою тестування. Робоча документація містить опис усіх важливих моментів і обставин, які аудитор вивчає під час проведення аудиту.

Вона має забезпечувати високу ефективність та точність роботи аудитора, допомагати в уникненні помилок, а отже врахувати специфіку окремих питань аудиту, притаманних сфері діяльності, що перевіряється, в нашому випадку – страховій діяльності. Зважаючи на відсутність достатніх розробок в цій сфері, нами було розроблено та запропоновано ряд робочих документів, що стануть у нагоді аудитору в процесі дослідження специфічних ділянок обліку АСТ ЗТ «Остра-Суми».

Так, нами було розроблено тест контролю дотримання нормативів розміщення коштів технічних резервів (Додаток В). Здійснюючи фінансову діяльність, пов'язану з розміщенням коштів технічних резервів та їх управлінням, страховики повинні дотримуватись умов щодо обсягів розміщення коштів за межами території України. У тому випадку, коли кошти технічних резервів представлені правами вимоги до перестраховиків-нерезидентів з країн-членів Єдиного економічного простору і рейтинг фінансової надійності таких перестраховиків не нижчий за один з таких: «В» (A.M.Best, США), «Ba» (Moody's Investors Service, США), «BB» (Standard & Poor's, США), «BB» (Fitch Ratings, Великобританія), та (або) до перестраховиків-нерезидентів з інших країн, ніж країн-членів Єдиного економічного простору і рейтинг фінансової надійності таких перестраховиків не нижчий за один з таких: «В+» (A.M.Best, США), «Baa» (Moody's Investors Service, США), «BBB» (Standard & Poor's, США), «BBB» (Fitch Ratings, Великобританія), то не менше 50 відсотків коштів технічних резервів повинні бути розміщені на території України. В іншому разі кошти технічних резервів повинні бути розміщені на території України в розмірі не менше 90 відсотків загального розміру технічних резервів.

За допомогою розробленого нами тесту контролю аудитор зможе швидко і легко перевірити дотримання зазначених нормативів

АСТ ЗТ «Остра-Суми», адже документ містить інформацію щодо загального обсягу технічних резервів, обсягів розміщених за межами території України коштів резервів та їх частку у відсотках до загального обсягу технічних резервів.

Зважаючи на обумовлені чинним законодавством умови обов'язкового укладання договорів перестраховання у випадках, коли сума договору страхування перевищує 10 % сплаченого статутного капіталу страхової компанії, особливого значення набувають питання реальної наявності договорів страхування та достовірності зазначених в них сум. З метою перевірки зазначеної інформації, нами було запропоновано запит про підтвердження операцій з перестраховання (Додаток Г).

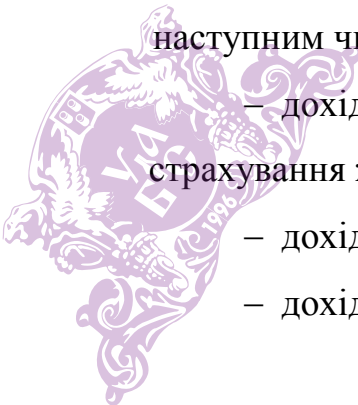
Цей документ містить в собі прохання підтвердити факт укладання договору між страховими компаніями, його суму та термін дії. У випадку ж, якщо сума зазначена неправильно або виявлені будь-які інші розбіжності перестраховику пропонується повідомити про це аудиторам ТОВ «Бізнес-Аудит», що здійснюють зовнішній аудит АСТ ЗТ «Остра-Суми».

У відповідь на такий запит компанія-перестраховик надсилає листа із підтвердженням зазначених даних, або ж із спростуванням та зазначенням власних сум, термінів дії договору та іншої інформації.

Застосування даного робочого документа аудитором підвищить ефективність та якість надання ним послуг з аудиту операцій страхування та перестраховання.

Наступний запропонований нами документ призначений для визначення суттєвості доходів страховика (Додаток Д). З цією метою усі доходи АСТ ЗТ «Остра-Суми» були класифіковані з подальшою деталізацією наступним чином:

- дохід від реалізації послуг з видів страхування, інших, ніж страхування життя;
- дохід від реалізації послуг із страхування життя;
- дохід від надання послуг для інших страховиків та інших послуг;

- інші операційні доходи;
- інші доходи;
- надзвичайні доходи.

Суттєвість тієї чи іншої статті доходу АСТ ЗТ «Остра-Суми» відповідно до цього документа визначається шляхом вирахування її питомої ваги в загальному обсязі доходів страховика у відсотковому вираженні. Таким чином, визначивши суттєвість окремих статей доходів за допомогою вище зазначеного документа, аудитор отримує змогу значно зменшити вибірку, при цьому рівень аудиторського ризику не повинен істотно змінитись, що в кінцевому результаті значно скорочує час, необхідний для проведення аудиту АСТ ЗТ «Остра-Суми».

Отже, застосування в ході аудиторської перевірки запропонованих нами робочих документів забезпечить високу ефективність та точність роботи аудитора, допоможе в уникненні помилок та підвищить якість наданих послуг.

3.3 Організація внутрішнього аудиту на АСТ ЗТ «Остра-Суми»

З метою запобігання виникнення різного роду підприємницьких ризиків, керівництво будь-якого підприємства розробляє певну політику й процедури, що в сукупності формують систему внутрішнього контролю компанії, де на кожний тип можливого ризику існують процедури щодо його максимального зниження.

Одним із елементів системи внутрішнього контролю компанії є внутрішній аудит. Внутрішній аудит є оцінкою надійності й ефективності існуючої системи внутрішнього контролю, а внутрішні аудитори – працівниками, покликаними неупереджено й професійно провести таку оцінку. Іншими словами, внутрішній аудит – функція незалежної оцінки всіх аспектів діяльності підприємства, здійснювана з середини підприємства й

спрямована на створення у менеджерів суб'єкта господарювання впевненості в тому, що існуюча система контролю надійна й ефективна. Тому ми пропонуємо запровадити в АСТ ЗТ «Остра-Суми» відділ внутрішнього аудиту задля підвищення ефективності діяльності компанії. Задля цього необхідно створити службу внутрішнього аудиту, яка буде самостійним структурним підрозділом і підпорядковуватиметься Раді правління компанії.

Внутрішній аудит сприятиме підвищенню відповідальності керівників структурних підрозділів і матеріально-відповідальних осіб АСТ ЗТ «Остра-Суми» за виконання ними своїх обов'язків, запобіганню негативних явищ при здійсненні господарських операцій, пов'язаних з рухом майна, і зобов'язань економічного суб'єкта. Крім того, внутрішній аудит буде слугувати значною інформаційною базою для зовнішнього аудиту.

Задля ефективного функціонування служби внутрішнього аудиту нами було розроблено Положення про внутрішній аудит АСТ ЗТ «Остра-Суми», яке містить детальну інформацію щодо завдань, функцій, прав, відповідальності та взаємовідносин служби внутрішнього аудиту з іншими підрозділами (Додаток Е).

Так, відповідно до зазначеного Положення, основними завданнями внутрішнього аудиту на АСТ ЗТ «Остра-Суми» буде:

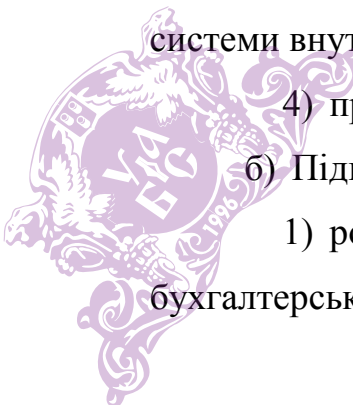
а) Надання Правлінню та генеральному директору на вимогу висновків:

- 1) про стан активів, виробничо-господарську та фінансову дисципліну;
- 2) про оцінку якості інформації, що видається управлінською інформаційною системою;
- 3) про оцінку економічної безпеки систем бухгалтерського обліку і системи внутрішнього контролю;

4) про дотримання внутрішніх правил і процедур.

б) Підготовка консультацій і інформаційне забезпечення:

- 1) розробка методичних вказівок, рекомендацій, інструкцій з бухгалтерського обліку, оподаткування, аудиту;

2) інформаційне обслуговування і консультування з питань бухгалтерського обліку, оподаткування і правового регулювання страхової діяльності;

3) проведення семінарів, підвищення кваліфікації, навчання персоналу, надання допомоги кадровій службі у підборі і тестуванні бухгалтерського персоналу;

4) рекомендації з комп'ютеризації бухгалтерського та податкового обліку, складання звітності, розрахунків з оподаткування, аудиту тощо;

5) виявлення внутрішніх резервів підприємства та визначення шляхів їх використання.

Задля того, щоб служба внутрішнього аудиту функціонувала ефективно та виконувала покладені на неї завдання її організація повинна ґрунтуватись на наступних принципах:

– надійність – керівництво «Остра-Суми» повинно встановити надійну та дієву систему внутрішнього аудиту і забезпечити її функціонування;

– динамічність – динамічне приведення у відповідність мети та спонукальних мотивів контрольної діяльності;

– адаптивність – прагнення до підтримки певного балансу внутрішніх можливостей розвитку системи внутрішнього аудиту та зовнішніх, котрі генеруються зовнішнім середовищем;

– саморегуляція – корегування системи внутрішнього аудиту та підтримання її оптимальних параметрів відповідно до змін на мікро- і макрорівнях;

– постійність – постійне та ефективне функціонування системи внутрішнього аудиту дозволяє своєчасно виявляти випадки шахрайства, господарських порушень та інших відхилень від норм, що регулюють фінансово-господарську діяльність підприємства;

– безперервність розвитку та удосконалення системи внутрішнього аудиту – система внутрішнього аудиту на підприємстві повинна функціонувати безперервно і при її створенні слід урахувати умови її

розробки і особливості майбутнього функціонування, розвитку і удосконалення, оскільки її відповідність реальності і ефективності залежать від рівня компетентності та відповідальності виконавців.

В процесі своєї діяльності працівники відділу внутрішнього аудиту АСТ ЗТ «Остра-Суми» буде виконувати наступні функції:

– проведення перевірки правильності складання і оформлення первинних документів, облікових реєстрів за ділянками обліку, включаючи експертизу засобів, що використовуються для ідентифікації, оцінки, класифікації такої інформації і складання на її основі звітності, а також вивчення окремих статей звітності і операцій, залишків за бухгалтерськими рахунками, достовірності обліку витрат, повноти відображення доходу від реалізації, доходів від позареалізаційних операцій, точності визначення розміру прибутків, правильності розподілу прибутків і оформлення розрахунків;

– здійснення тематичних перевірок дотримання законодавства, установчих документів, системи внутрішніх регламентів і процедур контролю, правильності складання і точності виконання умов договорів страхування, наявності, стану, правильності оцінки активів, ефективності використання всіх видів ресурсів, дотримання розрахункової дисципліни, повноти і своєчасності внесення податкових платежів, ефективності механізму внутрішнього контролю, вивчення і оцінка контрольних перевірок у структурних підрозділах;

– розробка пропозицій з формування облікової політики, поліпшення організації бухгалтерського обліку, підвищення системи внутрішнього контролю, посилення матеріальної відповідальності посадових осіб, забезпечення збереження ресурсів, попередження зловживань, матеріального стимулювання працівників, дисциплінарних та фінансових стягнень;

– проведення за дорученням Ради правління і керівництва перевірок ефективності використання матеріальних, фінансових та трудових ресурсів;

– консультування і інформаційне обслуговування засновників, адміністрації і співробітників з питань бухгалтерського обліку, оподаткування;

– участь у підготовці матеріалів для зовнішнього аудиту, податкових перевірок і перевірок інших контролюючих органів.

Що стосується прав та взаємовідносин з іншими структурними підрозділами, то відділ внутрішнього аудиту має право вимагати від інших підрозділів документи та свідчення, необхідні для виконання ним своїх функцій, а отримані результати працівники відділу повинні надавати Раді правління компанії та зовнішнім аудиторам за потребою.

Таким чином, запровадження внутрішнього аудиту на АСТ ЗТ «Остра-Суми» дозволить значно підвищити ефективність діяльності компанії, зокрема:

- виявити резерви засобів та джерел компанії;
- розробити рекомендації щодо удосконалення системи обліку на підприємстві, що в кінцевому випадку призведе до економії витрат на утримання облікового апарату;
- оцінити використання наявного програмного забезпечення з метою покращення ефективності його використання;
- підвищити інтерес інвесторів до компанії.

Отже, внутрішній аудит є важливим елементом ефективної системи контролю за порядком ведення бухгалтерського обліку та за системою внутрішнього контролю. Крім того, з точки зору менеджменту, така система створює постійно діючий механізм зворотного зв'язку, що надає керівництву об'єктивну інформацію про стан та ефективність робочих процесів, а також про слабкі місця, що потребують підвищеної уваги з боку керівництва.

Тому запровадження служби внутрішнього аудиту на АСТ ЗТ «Остра-Суми» сприятиме підвищенню ефективності функціонування системи внутрішнього контролю компанії, надаватиме обґрунтовані докази достовірності фінансової звітності, ефективності операцій та діяльності,

дотримання чинної нормативно-правової бази та збереження активів, а також значно полегшить процес здійснення зовнішнього аудиту компанії, знизивши аудиторський ризик.

Державний вищий навчальний заклад
“УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ
НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ”

State Higher Educational Institution
“UKRAINIAN ACADEMY OF BANKING
OF THE NATIONAL BANK OF UKRAINE”

ВИСНОВКИ

В наш час страхування є однією з найбільш стабільних та швидко зростаючих галузей економіки. В умовах ринку, що супроводжується різноманітними ризиками, зростає значення страхування як важливого засобу захисту майнових інтересів юридичних і фізичних осіб. Саме тому, з погляду на перспективи подальшого розвитку ринку страхування, особливого значення набувають питання зростання довіри клієнтів, інвесторів та кредиторів до страховиків. І в цьому аспекті важливу роль відіграють результати зовнішнього аудиту страхових компаній. Та на жаль, до сьогодні не було розроблено жодних ґрунтовних методологічних та методичних рекомендацій щодо здійснення зовнішнього спеціалізованого аудиту страхових організацій, що враховували б всі особливості страхової діяльності.

Страховий ринок – це особливе соціально-економічне середовище, де об'єктом купівлі-продажу виступає страховий захист.

На сьогодні страховий ринок динамічно розвивається, збільшується кількість страхових компаній, асортимент страхових послуг, зростає рівень страхових премій та виплат, популярності набувають операції перестраховання. Але, не зважаючи на це, існує ряд проблем, що перешкоджають подальшому розвитку страхового ринку, серед яких відсутність чіткої державної політики в сфері страхування; недосконала нормативно-правова база; недостатній рівень державного регулювання і контролю за страховим ринком, низький платоспроможний попит юридичних і фізичних осіб на страхові послуги, відсутність висококваліфікованих працівників та інші.

З метою ефективного функціонування страхова діяльність регулюється відповідними нормативно-правовими актами як на міжнародному рівні, так і на національному рівні.

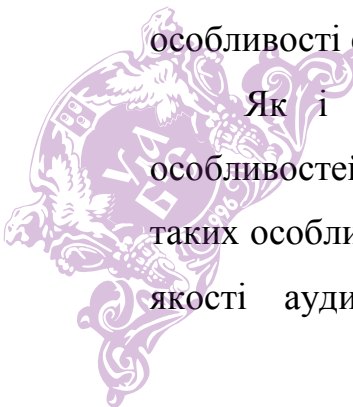
На міжнародному рівні правове регулювання страхового бізнесу здійснюють Міжнародна асоціація органів нагляду за страховою діяльністю, Міжнародна асоціація страхового законодавства та Європейський комітет зі страхування. В той час як на національному рівні страхування регламентується Законом України «Про страхування», Законом України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» тощо.

Спеціально уповноваженим органом виконавчої влади у системі регламентації страхового бізнесу є Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг, яка розробляє і затверджує обов'язкові до виконання нормативно-правові акти, які не суперечать законам та деталізують ті чи інші законодавчі норми.

Зважаючи на специфіку страхової діяльності, бухгалтерський облік у страхових компаніях має ряд особливостей. Перш за все він регламентується не тільки загальною для всіх господарюючих суб'єктів нормативною базою, а й рядом нормативних актів, що стосуються виключно страхових організацій. Також значно відрізняється порядок визнання доходів страховиками, відображення в бухгалтерському обліку операцій зі страхування та перестрахування, та порядок формування і розміщення страхових резервів.

Склад фінансової звітності страхової компанії регулюється відповідними щорічними наказами наглядового органу, яким виступає Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України. Фінансова звітність страховиків складається з двох груп звітів. До першої групи відносять загальнообов'язкові для всіх суб'єктів господарювання форми звітності, а до другої – спеціалізовану страхову звітність, що враховує особливості страхової діяльності.

Як і бухгалтерський облік, аудит страхових компаній має ряд особливостей, обумовлених специфікою страхової діяльності. Врахування таких особливостей при аудиті страховика – головна передумова підвищення якості аудиторських послуг та надання об'єктивного аудиторського

висновку. Саме тому в ході аудиту перевіряються як загальні питання, властиві діяльності юридичних осіб багатьох галузей господарства, так і специфічні операції, характерні тільки для страхових організацій.

Задля кращого розуміння методики та організації аудиту на АСТ ЗТ «Остра-Суми», ми дослідили організацію бухгалтерського обліку та фінансової звітності в компанії. Так, організація бухгалтерського обліку в АСТ ЗТ «Остра-Суми» здійснюється відповідно до вимог Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» і обраної облікової політики, затвердженої наказом. Наказ містить детальну інформацію щодо питань організації і ведення бухгалтерського в компанії за окремими ділянками.

Документообіг на АСТ ЗТ «Остра-Суми» встановлено головним бухгалтером і він є обов'язковим для виконання для всіх працівників підприємства, хоча власне графік документообігу в компанії відсутній.

Що стосується організації роботи бухгалтерії, то в АСТ ЗТ «Остра-Суми» бухгалтерська служба представлена головним бухгалтером, заступником головного бухгалтера та старшим бухгалтером-касіром. При цьому для ефективної організації облікового процесу головним бухгалтером здійснено розподіл праці між працівниками бухгалтерської служби за ділянками обліку (облік основних засобів, заробітної плати, доходів і витрат).

Права та обов'язки головного бухгалтера і посадових осіб бухгалтерії визначаються Законом про бухгалтерський облік та затвердженими посадовими інструкціями. Слід зауважити, що в АСТ ЗТ «Остра-Суми» наявні окремі посадові інструкції для кожного з бухгалтерів, враховуючи їх обов'язки та специфіку діяльності.

Узагальнюючі результати діяльності АСТ ЗТ «Остра-Суми» знаходять своє відображення у фінансовій звітності компанії. В АСТ ЗТ «Остра-Суми» фінансова звітність складається відповідно до вимог національних стандартів бухгалтерського обліку та Порядку складання звітних даних страховика. При цьому слід відмітити, що у зв'язку із специфікою страхової діяльності,

фінансова звітність АСТ ЗТ «Остра-Суми» має деякі особливості. Це стосується не тільки спеціалізованої звітності страховиків, але й загальнообов'язкової фінансової звітності.

Ознайомившись із організацією бухгалтерського обліку та звітності в АСТ ЗТ «Остра-Суми», ми дослідили процес організації та методик аудиту компанії, що зважаючи на специфіку страхування, значно відрізняється від аудиту інших господарюючих суб'єктів методами, об'єктами, процедурами тощо.

Процес аудиту в АСТ ЗТ «Остра-Суми» розпочинається із надсилання листа-замовлення на аудит, в якому вказуються вимоги, яким повинна відповідати аудиторська перевірка, і лише після цього укладається договір, що містить повний перелік умов проведення аудиту. В результаті проведеного аудиту АСТ ЗТ «Остра-Суми» було надано безумовно-позитивний висновок та висловлено думку аудитора про те, що фінансові звіти справедливо і достовірно відображають фінансовий стан акціонерного страхового товариства закритого типу «Остра-Суми» станом на 31 грудня 2009 року, а також результат його діяльності та рух грошових коштів за минулий період, згідно з Міжнародними стандартами аудиту, надання впевненості та етики, відповідно до Національних стандартів (положень) бухгалтерського обліку та вимог законодавства України.

Дослідивши організацію та методик здійснення аудиту в страхових компаніях, зокрема на АСТ ЗТ «Остра-Суми», ми виявили ряд недоліків, які полягають у недостатній кількості методичних та методологічних розробок у сфері аудиту страхових організацій. Саме тому нами було запропоновано шляхи удосконалення організації та здійснення аудиту на АСТ ЗТ «Остра-Суми», що враховують специфічні риси страхової діяльності, притаманні компанії.

Так, нами було розроблено план та програму аудиту АСТ ЗТ «Остра-Суми», що повинні допомогти аудитору заздалегідь окреслити проблеми, які потребують особливої уваги; належним чином організувати свою роботу,

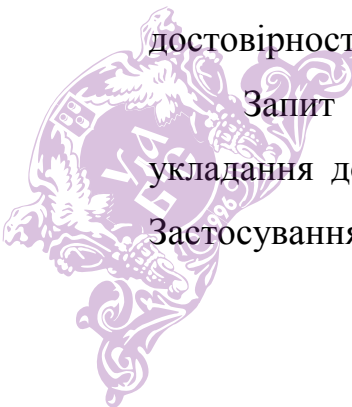
здійснювати попередню координацію роботи аудиторів та інших фахівців, що беруть участь у перевірці. Запропоновані нами план та програма аудиту АСТ ЗТ «Остра-Суми» містять інформацію щодо специфічних ділянок обліку, притаманних страховій діяльності. Використання зазначених документів дозволить якісніше здійснити аудиторську перевірку, зменшити аудиторський ризик та вирішити проблеми методичного забезпечення здійснення аудиторської перевірки АСТ ЗТ «Остра-Суми» та страхових організацій в цілому.

Як відомо, хід аудиторської перевірки та її результати мають бути документально оформлені, але на сьогодні не існує жодного затвердженого типового робочого документа для аудиту страхових компаній. Тому нами було розроблено та запропоновано ряд робочих документів, що стануть у нагоді аудитору в процесі дослідження специфічних ділянок обліку АСТ ЗТ «Остра-Суми».

Так, нами було розроблено тест контролю дотримання нормативів розміщення коштів технічних резервів, за допомогою якого аудитор зможе швидко і легко перевірити дотримання нормативів АСТ ЗТ «Остра-Суми», адже документ містить інформацію щодо загального обсягу технічних резервів, обсягів розміщених за межами території України коштів резервів та їх частку у відсотках до загального обсягу технічних резервів.

Також ми розробили запит про підтвердження операцій з перестраховування, адже зважаючи на обумовлені чинним законодавством умови обов'язкового укладання договорів перестраховування у випадках, коли сума договору страхування перевищує 10 % сплаченого статутного капіталу страхової компанії, питання реальної наявності договорів страхування та достовірності зазначених в них сум набувають особливого значення.

Запит містить в собі прохання підтвердити або ж спростувати факт укладання договору між страховими компаніями, його суму та термін дії. Застосування даного робочого документа аудитором підвищить ефективність

та якість надання ним послуг з аудиту операцій страхування та перестраховання.

Наступний запропонований нами документ призначений для визначення суттєвості доходів страховика. Відповідно до цього документа, суттєвість тієї чи іншої статті доходу АСТ ЗТ «Остра-Суми» визначається шляхом вирахування її питомої ваги в загальному обсязі доходів страховика у відсотковому вираженні. Таким чином, визначивши суттєвість окремих статей доходів за допомогою вище зазначеного документа, аудитор отримує змогу значно зменшити вибірку, при цьому рівень аудиторського ризику не повинен істотно змінитись, що в кінцевому результаті значно скорочує час, необхідний для проведення аудиту АСТ ЗТ «Остра-Суми».

З метою забезпечення ефективного функціонування системи внутрішнього контролю компанії, нами було запропоновано створити відділ внутрішнього аудиту в АСТ ЗТ «Остра-Суми», та розроблено Положення про відділ внутрішнього аудиту, що містить детальну інформацію щодо функцій, прав та завдань, покладених на цей відділ.

Запровадження служби внутрішнього аудиту на АСТ ЗТ «Остра-Суми» сприятиме підвищенню ефективності функціонування системи внутрішнього контролю та компанії в цілому, надаватиме обґрунтовані докази достовірності фінансової звітності, ефективності операцій та діяльності, дотримання чинної нормативно-правової бази та збереження активів, а також слугуватиме значною інформаційною базою для зовнішнього аудиту, тим самим знижуючи рівень аудиторського ризику.

Таким чином, ми дослідили сучасний стан та нормативно-правове регулювання страхового ринку в Україні, розглянули особливості бухгалтерського обліку та фінансової звітності страхових компаній, що впливають на процес проведення аудиту та ознайомились з особливостями організації зовнішнього аудиту страхових компаній. Також нами було проаналізовано організацію бухгалтерського обліку та фінансової звітності в АСТ ЗТ «Остра-Суми» та досліджено методикку проведення зовнішнього

аудиту компанії, в результаті чого ми виявили ряд недоліків в процесі організації та методиці аудиту страховиків та обґрунтували шляхи їх удосконалення. Зважаючи на виконані завдання, мету написання дипломної роботи було досягнуто.

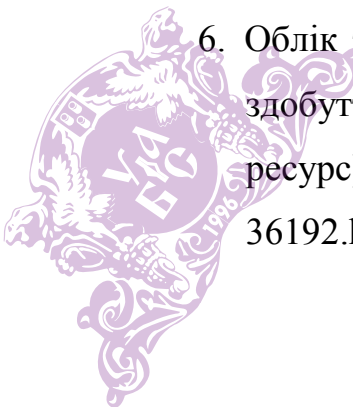
Державний вищий навчальний заклад
“УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ
НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ”

State Higher Educational Institution
“UKRAINIAN ACADEMY OF BANKING
OF THE NATIONAL BANK OF UKRAINE”

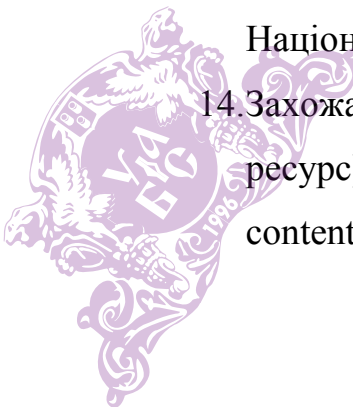

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

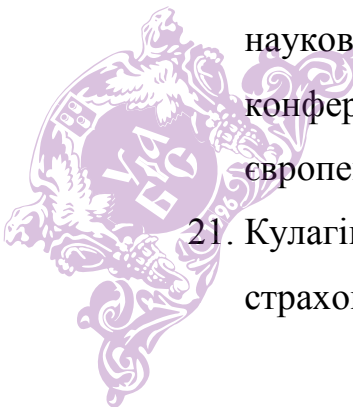
1. Агафоненко, О. Ю. Особенности аудита страховых компаний [Електронний ресурс] / О. Ю. Агафоненко. – Режим доступу : www.rusnauka.com/11_EISN.../64154.doc.htm. – Publishing house Education and Science s.r.o.
2. Бабіч, О. Необхідність системи внутрішнього аудиту та форми створення служби внутрішнього аудиту на підприємствах України [Електронний ресурс] / О. Бабіч. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/13_EISN_2009/Economics/45280.doc.htm. – Publishing house Education and Science s.r.o.
3. Бедзай, Е. В. Аналіз стану та перспективи розвитку страхового ринку України [Електронний ресурс] / Е. В. Бедзай. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/12_ENXXI_2010/Economics/64876.doc.htm. – Publishing house Education and Science s.r.o.
4. Бондаренко, О. В. Цільові спрямування аудиту діяльності страхових компаній в умовах трансформації страхового ринку [Електронний ресурс] / О. В. Бондаренко. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/chem_biol/nvnltu/18_11/241_Bondarenko_18_11.pdf. – Бондаренко Національна бібліотека України ім. Вернадського.
5. Бондаренко, О. В. Засади здійснення зовнішнього аудиту діяльності страхових компаній [Електронний ресурс] / О. В. Бондаренко. – Режим доступу : www.nbuv.gov.ua/portal/chem.../157_Bondarenko_19_6.pdf. – Національна бібліотека України ім. Вернадського .
6. Облік та звітність в страхових компаніях : автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук [Електронний ресурс] / Д. Г. Буханець. – Режим доступу : <http://dissert.com.ua/contents/36192.html>. – Дисертації і автореферати України.

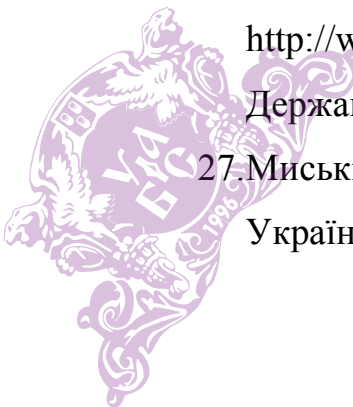
7. Вареня, В. Особливості обліку та звітності страховиків [Електронний ресурс] / В. Вареня. – Режим доступу : <http://www.dtk.com.ua/show/3cid0474.html>. – Дебіт-Кредит.
8. Васильчак, С. В. Фінансова безпека у страховому секторі [Електронний ресурс] / С. В. Васильчак. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/chem_biol/nvnlts/21_1/135_Wsa.pdf. – Національна бібліотека України ім. Вернадського.
9. Волкова, К. О. Сучасний стан та перспективи розвитку страхового ринку України [Електронний ресурс] / К. О. Волкова. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/2_KAND_2009/Economics/38933.doc.htm. – Publishing house Education and Science s.r.o.
10. Гаманкова, О. О. Облік і аудит у страхових організаціях [Електронний ресурс] / О. О. Гаманкова. – Режим доступу : <http://www.ubooks.com.ua/books/000193/inx10.php>. – Електронна бібліотека КНЕУ.
11. Гарматій, Т. О. Облік та аудит в страхових компаніях [Електронний ресурс] / Т. О. Гарматій. – Режим доступу : <http://studentam.kiev.ua/content/view/642/71/>. – Електронна бібліотека підручників.
12. Жабинець, О. Й. Державне регулювання страхової діяльності у контексті глобалізації світового страхового простору [Електронний ресурс] / О. Й. Жабинець. – Режим доступу : www.nbu.gov.ua/portal/chem.../187_Zhabynec_18_10.pdf. – Національна бібліотека України імені Вернадського.
13. Журавка, О. С. Сучасні тенденції розвитку страхового ринку України [Електронний ресурс] / О. С. Журавка. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/VUABS/2010_1/28_03_02.pdf. – Національна бібліотека України ім. Вернадського.
14. Захожай, В. Б. Бухгалтерський облік у галузях економіки [Електронний ресурс] / В. Б. Захожай. – Режим доступу : <http://fingal.com.ua/content/view/249/35/1/2/>. – Електронна бібліотека.

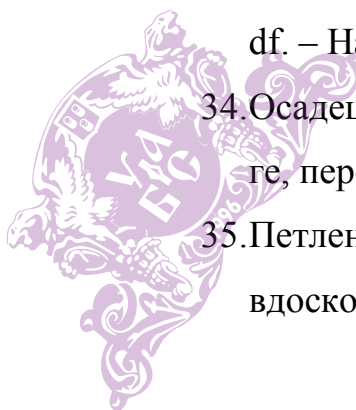
15. Ілюк, О. В. Розвиток страхового ринку України на сучасному етапі [Електронний ресурс] / О. В. Ілюк. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/33_NIO_2009/Economics /56203.doc.htm. – Publishing house Education and Science s.r.o.
16. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : наказ Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 р. № 291 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nibu.factor.ua/ukr/info/instrbuh/instr291>. – Податки та бухгалтерський облік.
17. Козьменко, О. В. Страховий ринок України: стратегія функціонування в контексті сталого розвитку : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора. екон. наук : спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит». – Донецьк, 2009. – 287 с.
18. Кравцова, Е. Н. Особенности аудита страхового бизнеса [Електронний ресурс] / Е. Н. Кравцова. – Режим доступу : www.rusnauka.com/12_ENXXI_2010/Economics/65162.doc.htm. – Publishing house Education and Science s.r.o.
19. Кулагіна, Г. С. Актуальні проблеми зовнішнього аудиту страхових компаній [Текст] / Г. С. Кулагіна // Збірник наукових робіт : Всеукраїнська студентська науково-практична конференція «Становлення та перспективи розвитку сучасних форм фінансового контролю в Україні». – 2011. – №2 (99) – С. 58 – 60.
20. Кулагіна, Г. С. Актуальні проблеми зовнішнього аудиту фінансової звітності страхових компаній [Текст] / Г. С. Кулагіна // Збірник наукових робіт : VI Всеукраїнська студентська науково-практична конференція «Наукові дослідження молоді - вирішенню проблем європейської інтеграції». – 2011. – № 4. – С. 68 – 70.
21. Кулагіна, Г. С. Особливості аудиту формування та розміщення страхових резервів страховиків [Текст] / Г. С. Кулагіна // Збірник

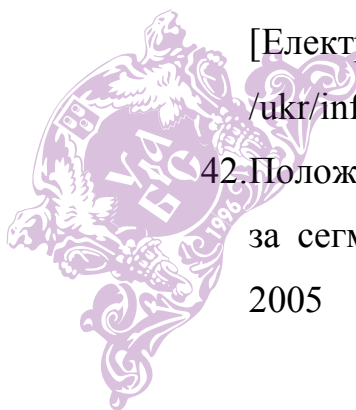
- наукових робіт : Міжнародна студентська науково-практична конференція «Проблеми і перспективи розвитку національної економіки в умовах євроінтеграції». – 2011. – С. 301 – 303.
22. Лень, В. С. Облік і аудит у страхових організаціях [Електронний ресурс] / В. С. Лень. – Режим доступу : http://91.90.15.82/phporac/www/Disks3/Oblik%20i%20audit%20u%20strah%20organ_Len.pdf. – Електронна бібліотека.
23. Ліщинська, Л. Б. Сутність внутрішнього аудиту, його проблемні аспекти розвитку в Україні та шляхи їх вирішення [Електронний ресурс] / Л. Б. Ліщинська. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/10_NPE_2011/Economics/7_83013.doc.htm. – Publishing house Education and Science s.r.o.
24. Мельниченко, О. І. Внутрішній аудит, як невід’ємна складова успішного розвитку підприємств [Електронний ресурс] / О. І. Мельниченко. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/5_PNW_2010/Economics/59296.doc.htm. – Publishing house Education and Science s.r.o.
25. Методика формування резервів із страхування життя : розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 27.01.2004 N 24 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0198-04>. – Законодавство України.
26. Методичні рекомендації щодо застосування міжнародних стандартів фінансової звітності для страхових компаній в Україні : розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 02.12.2010 № 6495 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.dfp.gov.ua/fileadmin/downloads/smi/metod_msfz_1.pdf. – Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг.
27. Миськів, Г. В. Вплив фінансової кризи на динаміку страхового ринку України [Електронний ресурс] / Г. В. Миськів. – Режим доступу :

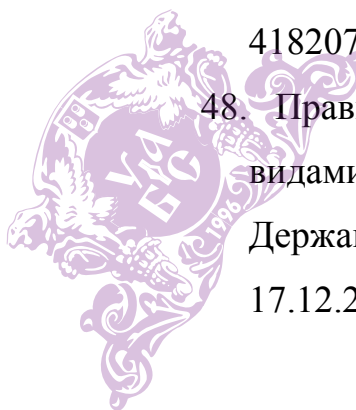
- http://www.nbuu.gov.ua/portal/chem_biol/nvnltu/20_5/235_Myskiw_20_5.pdf. – Національна бібліотека України ім. Вернадського.
28. Михайлова, Д. П. Статистичний аналіз ринку страхових послуг в Україні [Електронний ресурс] / Д. П. Михайлова. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/15_APSN_2010/Economics/67899.doc.htm. – Publishing house Education and Science s.r.o.
29. Михайлюк, І. П. Особливості функціонування страхового ринку в Україні [Електронний ресурс] / І. П. Михайлюк. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/13_NPN_2010/Economics/65485.doc.htm. – Publishing house Education and Science s.r.o.
30. Михальчук, Л. О. Сучасний стан та проблеми розвитку страхового ринку в Україні [Електронний ресурс] / Л. О. Михальчук. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/36_PWMN_2010/Economics/76758.doc.htm. – Publishing house Education and Science s.r.o.
31. Міжнародний стандарт фінансової звітності 4 «Страхові контракти» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.minfin.gov.ua/document/92416/%D0%9C%D0%A1%D0%A4%D0%97_4.pdf. – Міністерство фінансів України.
32. Мних, М. В. Страхові компанії в системі страхування в Україні [Електронний ресурс] / М. В. Мних. – Режим доступу : www.nbuu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nvamu/Ekon/2009_6/2.pdf. – Національна бібліотека України імені Вернадського.
33. Музика, О. М. Стан та тенденції розвитку страхового ринку в Україні [Електронний ресурс] / О. М. Музика. – Режим доступу : http://www.nbuu.gov.ua/portal/chem_biol/nvnltu/19_2/246_Muzyka_19_2.pdf. – Національна бібліотека України ім. Вернадського.
34. Осадець, С. С. Страхування [Текст] : підруч. / С. С. Осадець. — Вид. 2-ге, перероб. і доп. — К.: КНЕУ, 2002. — 599 с. — ISBN 966-373-243-9.
35. Петленко, К. О. Проблеми страхового ринку та пропозиції щодо його вдосконалення [Електронний ресурс] / К. О. Петленко. – Режим

- доступу : http://www.rusnauka.com/17_AND_2010/Economics/68823.doc.htm. – Publishing house Education and Science s.r.o.
36. Підсумки діяльності страхових компаній за 9 місяців 2010 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://uainsur.com/wp-content/uploads/2010/01/SK_3kv_2010.pdf. – Ліга страхових організацій України.
37. Податковий кодекс України : кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17>. – Законодавство України.
38. Позднякова, Л. О. Страховий ринок України в умовах фінансово-економічної кризи [Електронний ресурс] / Л. О. Позднякова. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nvnudpsu/2010_1/2010_1_Pozdnyakova.pdf. – Національна бібліотека України ім. Вернадського.
39. Пойда-Носик, Н. Н. Стан страхового ринку України в сучасних умовах [Електронний ресурс] / Н. Н. Пойда-Носик. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/17_APSN_2009/Economics/48177.doc.htm. – Publishing house Education and Science s.r.o.
40. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : наказ Міністерства фінансів України від 31 березня 1999 р. N 87 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nibu.factor.ua/ukr/info/instrbuh/psbu1/>. – Податки та бухгалтерський облік.
41. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 «Баланс» : наказ Міністерства фінансів України від 31 березня 1999 р. N 87 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nibu.factor.ua/ukr/info/instrbuh/psbu2/>. – Податки та бухгалтерський облік.
42. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 29 «Фінансова звітність за сегментами» : наказ Міністерства фінансів України від 12 травня 2005 р. № 412 [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

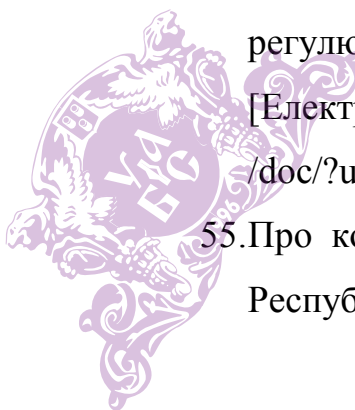

- <http://www.nibu.factor.ua/ukr/info/instrbuh/psbu29/>. – Податки та бухгалтерський облік.
43. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 3 «Звіт про фінансові результати» : наказ Міністерства фінансів України від 31 березня 1999 р. № 87 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nibu.factor.ua/ukr/info/instrbuh/psbu3/>. – Податки та бухгалтерський облік.
44. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 4 «Звіт про рух грошових коштів» : наказ Міністерства фінансів України від 31 березня 1999 р. № 87 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nibu.factor.ua/ukr/info/instrbuh/psbu4/>. – Податки та бухгалтерський облік.
45. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 5 «Звіт про власний капітал» : наказ Міністерства фінансів України від 31 березня 1999 р. № 87 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nibu.factor.ua/ukr/info/instrbuh/psbu5/>. – Податки та бухгалтерський облік.
46. Порядок подання фінансової звітності : постанова Кабінету Міністрів України від 28.02.2000 № 419 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=419-2000-%EF>. – Законодавство України.
47. Порядок складання звітних даних страховиків : Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 03.02.2004 N 39 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0517-04&p=1295441820766362>. – Законодавство України.
48. Правила формування, обліку та розміщення страхових резервів за видами страхування, іншими ніж страхування життя : розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 17.12.2004 № 3104 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://>

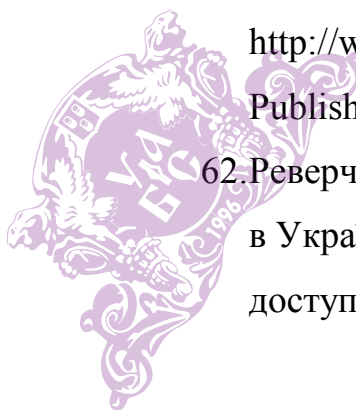

zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0019-05. – Законодавство України.

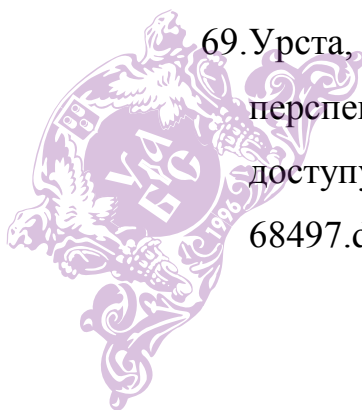
49. Приходько, В. С. Бухгалтерський облік страхової діяльності [Текст] : навч. посіб. / В. С. Приходько. – 2-ге видання, доповнене й перероблене. – К. : Лібра, 2002. – 216 с. – ISBN 966-684-423-0.
50. Приходько, В. С. Методологія обліку страхової діяльності та аналіз платоспроможності страховика : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.06.04 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит» / Приходько Володимир Сергійович. – Київський національний економічний ун-т. – К., 2000. – 187 с.
51. Про аудиторську діяльність : Закон України від 22.04.1993 № 3125-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3125-12>. – Законодавство України.
52. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-14 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=996-14>. – Законодавство України.
53. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму : Закон України від 28.11.2002 № 249-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=249-15>. – Законодавство України.
54. Про затвердження Типової програми перевірок страховиків та страхових посередників : розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 21.08.2003 № 37 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1041.3801.0>. – НАУ Он-лайн.
55. Про кооперацію в СРСР : Закон Союзу Радянських Соціалістичних Республік від 26.05.88 № 8998-11 [Електронний ресурс]. – Режим

- доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v8998400-88>. – Законодавство України.
56. Про ліцензування певних видів господарської діяльності : Закон України від 01.06.2000 № 1775-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1775-14>. – Законодавство України.
57. Про Примітки до річної фінансової звітності : наказ Міністерства фінансів України від 29.11.2000 № 302 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=1&nreg=z0904-00>. – Законодавство України.
58. Про створення Української державної страхової комерційної організації : постанова Кабінету Міністрів України від 16 жовтня 1991 р. № [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=272-91-%EFi>. – Законодавство України.
59. Про страхування : Закон України від 07.03.1996 № 85/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=85%2F96-%E2%F0>. – Законодавство України.
60. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг : Закон України від 12.07.2001 № 2664-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2664-14&p=1295601_147289134. – Законодавство України.
61. Рансевич, Я. С. Страховий ринок України на сучасному етапі [Електронний ресурс] / Я. С. Рансевич. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/8_DNI_2009/Economics/43082.doc.htm. – Publishing house Education and Science s.r.o.
62. Реверчук, С. К. Особливості правового регулювання страхового бізнесу в Україні та країнах ЄС [Електронний ресурс] / С. К. Реверчук. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/chem_biol/nvnltu/19_9/216_

- Rewerczuk_19_9.pdf. – Національна бібліотека України ім. Вернадського.
63. Рекута, О. Ф. Перспективи та проблеми розвитку внутрішнього аудиту на підприємствах України [Електронний ресурс] / О. Ф. Рекута. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/9_KPSN_2011/Economics/7_84071.doc.htm. – Publishing house Education and Science s.r.o.
64. Ряснова, Т. В. Проблемы бухгалтерского учета и аудита в страховых компаниях [Електронний ресурс] / Т. В. Ряснова. – Режим доступу : <http://elibrary.ru/item.asp?id=9067932>. – Научная электронная библиотека.
65. Соболев, Р. Г. Правове регулювання страхової діяльності в Україні [Електронний ресурс] / Р. Г. Соболев. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/DeBu/2008-2/doc/2/09.pdf>. – Національна бібліотека України імені Вернадського.
66. Страховий ринок України в контексті сталого розвитку [Текст] : монографія / О. В. Козьменко. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2008. – 350 с. – ISBN 978-966-8958-36-6.
67. Ткачук, В. О. Особливості фінансової звітності страхових компаній України [Електронний ресурс] / В. О. Ткачук. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/31_PRNT_2010/Economics/73782.doc.htm. – Publishing house Education and Science s.r.o.
68. Трігуб, П. В. Аналіз сучасного стану страхового ринку України [Електронний ресурс] / П. В. Трігуб. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Ever/2009_2/20.pdf. – Національна бібліотека України ім. Вернадського.
69. Урста, Ю. В. Страховий ринок України: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку [Електронний ресурс] / Ю. В. Урста. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/16_ADEN_2010/Economics/68497.doc.htm. – Publishing house Education and Science s.r.o.

70. Федорова, Я. Б. Організація та методика аудиту страхових компаній : дис. ... канд. екон. наук: 08.00.09 / Федорова Ярослава Борисівна. – Львів, 2007. – 250 с.
71. Федорова, Я. Б. Проблемні аспекти обліку витрат страхових компаній / Я.Б. Федорова // Печатное слово: информ.-метод. журнал изд-ва ХГУ. – 2006. – № 2 (19) – С. 95–98.
72. Фостолович, В. А. Необхідність та особливості впровадження на підприємствах внутрішнього аудиту [Електронний ресурс] / В. А. Фостолович. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/34_NIEK_2010/Economics/75154.doc.htm. – Publishing house Education and Science s.r.o.
73. Шматко, Ю. В. Особливості фінансової звітності страхових компаній України. [Електронний ресурс] / Ю. В. Шматко. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/10_NPE_2010/Economics/62888.doc.htm. – Publishing house Education and Science s.r.o.

ДОДАТКИ

Додаток А

Аудиторська фірма: ТОВ АФ «Бізнес-аудит»

Підприємство: АСТ ЗТ «Остра-Суми»

Термін перевірки: 01.01.2010 – 21.02.2010

ЗАГАЛЬНИЙ ПЛАН АУДИТУ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ АСТ ЗТ «ОСТРА-СУМИ»

№	Розділи аудиту	Період проведення	Виконавець	Примітки
1.	Планування та контроль аудиту	01.02.10	аудитор Кравченко Н. Г.	
2.	Тестування системи внутрішнього контролю	02.02.10	аудитор Кравченко Н. Г.	
3.	Аудит установчих документів та ліцензій на провадження страхової діяльності.	03.02.10 – 04.02.10	аудитор Кравченко Н. Г.	
4.	Аудит статутного капіталу страховика.	05.02.10 – 06.02.10	аудитор Кравченко Н. Г.	
5.	Аудит портфеля договорів прямого страхування та перестраховання.	07.02.10 – 08.02.10	аудитор Кравченко Н. Г.	
6.	Аудит операцій зі страхування та перестраховання (надходження страхових премій та здійснення страхових виплат)	09.02.10 – 10.02.10	аудитор Кравченко Н. Г.	Запит про підтвердження операцій перестраховання
7.	Аудит формування та розміщення страхових резервів	11.02.10 – 12.02.10	аудитор Кравченко Н. Г.	
8.	Аудит формування та використання фінансового результату страхової організації	13.02.10 – 14.02.10	аудитор Кравченко Н. Г.	Визначення суттєвості доходів
9.	Аудит фінансової звітності	15.02.10 – 17.02.10	аудитор Кравченко Н. Г.	
10.	Аналіз фінансового стану	18.02.10 – 20.02.10	аудитор Кравченко Н. Г.	
11.	Узагальнення результатів аудиту	21.02.10	аудитор Кравченко Н. Г.	

Керівник аудиторської перевірки: Кравченко Н.Г.

Додаток Б

Аудиторська фірма: ТОВ АФ «Бізнес-аудит»

Підприємство: АСТ ЗТ «Остра-Суми»

Термін перевірки: 01.01.2010 – 21.02.2010

ПРОГРАМА АУДИТУ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ АСТ ЗТ «ОСТРА-СУМИ»

№	Перелік аудиторських процедур	Виконавець	Примітка
1	2	3	4
Аудит установчих документів та ліцензій на провадження страхової діяльності			
1.	Перевірка відповідності діяльності, що здійснюється, установчим документам та вимогам чинного законодавства	Аудитор Кравченко Н. Г.	
2.	Перевірка наявності ліцензій на право здійснення страхової діяльності з повним переліком дозволених видів страхування, відповідність видів фактичної діяльності страховика виданим ліцензіям	Аудитор Кравченко Н. Г.	
3.	Перевірка наявності документів, що регулюють процес організації страхової діяльності, та їх відповідність документам, які подавались: для отримання ліцензій, правила страхування, страхові тарифи, договори страхування та перестраховання, статутні документи, протоколи, довідки, витяги з документів державних установ, банків, наявності методик актуарних розрахунків, інші локальні нормативні документи, оригінали дипломів керівника та головного бухгалтера	Аудитор Кравченко Н. Г.	
4.	Перевірка наявності і кількість відокремлених структурних підрозділів, дотримання страховиком законодавства про порядок здійснення страхової діяльності відокремленими підрозділами страховиків	Аудитор Кравченко Н. Г.	
Аудит статутного фонду (капіталу) страховика			
5.	Співставлення розміру статутного капіталу, що показаний у балансі страхової компанії, з установчими документами	Аудитор Кравченко Н. Г.	
6.	Аналіз всіх зареєстрованих протягом звітного періоду змін статутного капіталу, перевірка правильності оформлення цих змін	Аудитор Кравченко Н. Г.	
7.	Перевірка дотримання вимог законодавства щодо сплати статутного капіталу	Аудитор Кравченко Н. Г.	
8.	Виявлення та з'ясування причини несплати засновниками внесків у статутний капітал, якщо такі є	Аудитор Кравченко Н. Г.	
9.	Перевірка дотримання мінімального розміру статутного капіталу страхової компанії	Аудитор Кравченко Н. Г.	
10.	Перевірка наявності серед засновників страхової компанії та чи не перевищує їх загальна частка у статутному капіталі компанії 30 %, а кожної окремої компанії 10 %	Аудитор Кравченко Н. Г.	

№	Перелік аудиторських процедур	Виконавець	Примітка
Аудит портфеля договорів прямого страхування та перестраховання			
11.	Аналіз змісту й оформлення договорів страхування, встановлення їх відповідності вимогам Закону України «Про страхування»	Аудитор Кравченко Н. Г.	
12.	Встановлення відповідності укладених страхових договорів тим видам страхування, на які страховик має ліцензію	Аудитор Кравченко Н. Г.	
13.	Аналіз відповідності змісту договорів страхування Правилам страхування, які розробляються страховиком для кожного виду страхування окремо і підлягають реєстрації в Уповноваженому органі при видачі ліцензії на право здійснення відповідного виду страхування	Аудитор Кравченко Н. Г.	
14.	Перевірку договорів страхування на предмет виконання законодавчих вимог щодо укладення договорів перестраховання у випадках, коли страхова сума за окремим об'єктом страхування перевищує 10 % суми сплаченого статутного фонду і сформованих вільних резервів та страхових резервів	Аудитор Кравченко Н. Г.	
15.	Перевірку дотримання страховиками оформлення договорів страхування на спеціальних бланках	Аудитор Кравченко Н. Г.	
Аудит операцій зі страхування та перестраховання (надходження страхових премій та здійснення страхових виплат)			
16.	Перевірка відповідності даних бухгалтерського обліку даним фінансової звітності	Аудитор Кравченко Н. Г.	
17.	Перевірка правильності обчислення та обліку резервів довгострокових зобов'язань зі страхування життя окремо за кожним договором страхування	Аудитор Кравченко Н. Г.	
18.	Перевірка правильності обліку страхових полісів як бланків суворої звітності	Аудитор Кравченко Н. Г.	
19.	Виявлення випадків надходження страхових премій після закінчення терміну дії договору страхування або після повного виконання страховиком своїх зобов'язань перед страхувальником щодо виплати страхового відшкодування	Аудитор Кравченко Н. Г.	
20.	Перевірка повноти та своєчасності надходжень страхових премій від страхових агентів і брокерів, їхніх звітів щодо зібраних страхових премій і використаних бланків страхових полісів	Аудитор Кравченко Н. Г.	
21.	Перевірка правильності обчислення страхових премій, дотримання при цьому вимог чинного законодавства	Аудитор Кравченко Н. Г.	
22.	Перевірка законності розірвання договорів страхування і порядок розрахунків при цьому між сторонами страхової угоди	Аудитор Кравченко Н. Г.	
23.	Перевірка правильності застосування страхових тарифів за договорами страхування	Аудитор Кравченко Н. Г.	
24.	Перевірка правильності віднесення надходжень (нарахувань) страхових премій до відповідного податкового періоду	Аудитор Кравченко Н. Г.	
25.	Перевірка правильності проведення страховиком регресної роботи, пов'язаної з реалізацією страховиком права на суброгацію.	Аудитор Кравченко Н. Г.	

№	Перелік аудиторських процедур	Виконавець	Примітка
26.	Перевірка порядку і термінів компенсації своєї частки страхових виплат перестраховиками	Аудитор Кравченко Н. Г.	Запит про підтвердження операцій перестраховування
27.	Перевірка правильності віднесення страхових виплат до відповідного звітнього періоду	Аудитор Кравченко Н. Г.	
28.	Виявлення випадків здійснення страхових виплат, коли договір страхування ще не набував чинності або вже її втратив	Аудитор Кравченко Н. Г.	
29.	Перевірка обґрунтованості страхових виплат (або відмов у виплаті)	Аудитор Кравченко Н. Г.	
30.	Перевірка правильності розрахунків з перестраховиками (цедентами) щодо сплати (отримання) страхової премії	Аудитор Кравченко Н. Г.	
31.	Перевірка правильності ведення аналітичного обліку договорів страхування	Аудитор Кравченко Н. Г.	
32.	законність оприбуткування страхових премій у касу компанії або зарахування на поточний рахунок	Аудитор Кравченко Н. Г.	
Аудит формування та розміщення страхових резервів			
33.	Перевірка правильності ведення аналітичного обліку страхових резервів за окремими видами страхування, які здійснює страхова компанія	Аудитор Кравченко Н. Г.	
34.	Перевірка правильності списання результату зміни резерву незаробленої премії і резерву збитків	Аудитор Кравченко Н. Г.	
35.	Перевірка відповідності обсягів страхових резервів, відображених у різних формах фінансової звітності, даним бухгалтерського обліку страхових резервів	Аудитор Кравченко Н. Г.	
36.	Перевірка правильності відображення в бухгалтерському обліку руху страхових резервів	Аудитор Кравченко Н. Г.	
37.	Перевірка правильності арифметичного обчислення страхових резервів, правильності визначення частки перестраховиків у страхових резервах	Аудитор Кравченко Н. Г.	
38.	Перевірка достатності страхових резервів, яка обумовлюється виконанням страховою компанією законодавчо встановленого порядку їх формування	Аудитор Кравченко Н. Г.	
39.	Перевірка дотримання страховою компанією законодавчих вимог щодо обов'язкового формування певних видів страхових резервів	Аудитор Кравченко Н. Г.	Тест контролю дотримання нормативів розміщення коштів технічних резервів
Аудит формування та використання фінансового результату страхової організації			
40.	Перевірка дотримання законності використання прибутку, що залишається у її розпорядженні	Аудитор Кравченко Н. Г.	
41.	Перевірка правильності розподілу прибутку та законності виплат із чистого прибутку, в тому числі — виплати дивідендів	Аудитор Кравченко Н. Г.	
42.	Перевірка наявності рішення загальних зборів акціонерів для виплати дивідендів	Аудитор Кравченко Н. Г.	

№	Перелік аудиторських процедур	Виконавець	Примітка
43.	Перевірка правильності оподаткування дивідендних виплат	Аудитор Кравченко Н. Г.	
44.	Перевірка достовірності показників, наведених у частині III «Розрахунок показників прибутковості акцій» звіту про фінансові результати	Аудитор Кравченко Н. Г.	
Аудит фінансової звітності			
45.	Ознайомлення з принципами, прийомами і методами бухгалтерського обліку і способами їх застосування	Аудитор Кравченко Н. Г.	
46.	Аналіз процесу збору інформації для включення її у фінансовий звіт	Аудитор Кравченко Н. Г.	
47.	Перевірка чи фінансові звіти складені відповідно до загальноприйнятих принципів ведення бухгалтерського обліку	Аудитор Кравченко Н. Г.	
48.	З'ясування зв'язку між сальдо рахунків і який вплив на результати мають відхилення	Аудитор Кравченко Н. Г.	
49.	Перевірка взаємоузгодженості показників форм фінансової звітності	Аудитор Кравченко Н. Г.	
50.	Перевірка наявності кореляції фінансових звітів між собою	Аудитор Кравченко Н. Г.	
51.	Перевірка своєчасності подання та оприлюднення фінансових звітів	Аудитор Кравченко Н. Г.	
Аналіз фінансового стану			
52.	Перевірка наявності сплаченого статутного фонду та наявності гарантійного фонду страховика	Аудитор Кравченко Н. Г.	
53.	Перевірка наявності страхових резервів, достатніх для майбутніх виплат страхових сум і страхових відшкодувань	Аудитор Кравченко Н. Г.	
54.	Перевірка перевищення фактичного запасу платоспроможності страховика над розрахунковим нормативним запасом платоспроможності	Аудитор Кравченко Н. Г.	
55.	Аналіз динаміки валюти балансу шляхом порівняння її величини на початок і кінець звітного періоду	Аудитор Кравченко Н. Г.	
56.	Аналіз структури активу та пасиву	Аудитор Кравченко Н. Г.	
57.	Розрахунок фінансових коефіцієнтів, що характеризують ступінь фінансової надійності страховика	Аудитор Кравченко Н. Г.	

Склав: Кравченко Н. Г.

Додаток В

Аудиторська фірма: ТОВ «Бізнес-Аудит»

Підприємство: АСТ ЗТ «Остра-Суми»

Термін перевірки: 01.02.2010 – 21.02.2010

**ТЕСТ КОНТРОЛЮ ДОТРИМАННЯ НОРМАТИВІВ РОЗМІЩЕННЯ
КОШТІВ ТЕХНІЧНИХ РЕЗЕРВІВ**

№ з/п	Технічні резерви	Сума, грн.	У % до загальної суми технічних резервів	Норматив розміщення коштів технічних резервів на території України
1	Загальна сума коштів страхових резервів	2269,00	100,00	-
2	Кошти технічних резервів, представлені правами вимоги до перестраховиків-нерезидентів з країн-членів Єдиного економічного простору, рейтинг фінансової надійності яких відповідає вимогам законодавства	0,00	0,00	50%
3	Інші випадки розміщення коштів технічних резервів	2269,00	100,00	90%

Виконав: Кравченко Н. Г.

Додаток Г

Аудиторська фірма ТОВ «Бізнес-аудит»

Підприємство: АСТ ЗТ «Остра-Суми»

Термін перевірки: 01.02.2010 – 21.02.2010

ЗАПИТ ПРО ПІДТВЕРДЖЕННЯ ОПЕРАЦІЙ ПЕРЕСТРАХУВАННЯ

В даний час аудиторська фірма ТОВ «Бізнес-аудит» проводить аудит фінансової звітності АСТ ЗТ «Остра-Суми».

Відповідно до наданих документів між АСТ ЗТ «Остра-Суми» та ЗАТ СК «Страховий капітал» було укладено договір щодо операції перестрахування на суму 614,8 тис. грн. з 01.03.09 по 31.12.09.

Якщо зазначена інформація щодо факту укладання договору та його суми відповідає Вашим документам, просимо її підтвердити.

Якщо сума зазначена неправильно або виявлені будь-які інші розбіжності, будь ласка, повідомте аудиторам ТОВ «Бізнес-Аудит».

Просимо Вас нижче вписати цю інформацію у відведених для неї рядках і надіслати відповідь у прикладеному конверті зі зворотною адресою.

З повагою, Кравченко Н. Г.

А. ВІДПОВІДЬ НА ЗАПИТ ПРО ПІДТВЕРДЖЕННЯ ОПЕРАЦІЙ
ПЕРЕСТРАХУВАННЯ

ЗАТ СК «Страховий капітал»

Будь-яких розбіжностей не встановлено. Договір на суму 614,8 тис. грн. укладений на період з 01.03.09 по 31.12.09 повністю відповідає нашим даним.

Підпис: _____

Посада: Головний бухгалтер ЗАТ СК «Страховий капітал»
Маркова Ю.М.

Дата: 14.02.09

Б. ВІДПОВІДЬ НА ЗАПИТ ПРО ПІДТВЕРДЖЕННЯ ОПЕРАЦІЙ
ПЕРЕСТРАХУВАННЯ

ЗАТ СК «Страховий капітал»

Договір на суму 614,8 тис. грн., укладений на період з 01.03.09 по 31.12.09 не відповідає даним наших документів, тому що сума договору за нашими даними складає 714,8 тис. грн.

Підпис: _____

Посада: Головний бухгалтер ЗАТ СК «Страховий капітал»
Маркова Ю.М.

Дата: 14.02.09

Додаток Д

Аудиторська фірма: ТОВ АФ «Бізнес-Аудит»

Підприємство: АСТ ЗТ «Остра-Суми»

Термін перевірки: 01.02.2010 – 21.02.2010

ВИЗНАЧЕННЯ СУТТЄВОСТІ ДОХОДІВ СТРАХОВИКА

(питома вага в загальному обсязі доходів)

№ з/п	Класифікація доходів по групах	Сума, грн.	Рівень суттєвості (у % від усіх доходів)	Істотний дохід (так/ні)	
1	2	3	4	5	6
1.	Дохід від реалізації послуг з видів страхування, інших, ніж страхування життя	4442,0	35,93	так	
2.	Дохід від реалізації послуг із страхування життя	0	0		
3.	Дохід від надання послуг для інших страховиків та інших послуг (виконання робіт):				
	- загальна величина доходу від надання послуг для інших страховиків на підставі укладених цивільно-правових угод	0	0	ні	
	- обсяг агентських винагород за надані послуги для страховиків, які здійснюють страхування життя	0	0	ні	
	- загальна величина доходу від надання послуг (виконання робіт), що безпосередньо пов'язані із видами діяльності, визначеними статтею 2 Закону України «Про страхування»	0	0	ні	
	Інші операційні доходи:	5319,4	43,03	так	
	- загальний обсяг сум, що повертаються із технічних резервів, інших, ніж резерв незароблених премій	0	0	ні	
4.	- загальний обсяг сум, що повертаються із резервів із страхування життя та належних виплат страхових сум, а також суми інвестиційного доходу, одержаного страховиком від розміщення коштів резервів страхування життя, що належать страховику				
	- загальний обсяг часток страхових виплат і відшкодувань, що отримуються від перестраховиків	96,4	0,78	ні	

№ з/п	Класифікація доходів по групах	Сума, грн.	Рівень суттєвості (у % від усіх доходів)	Істотний дохід (так/ні)	
1	2	3	4	5	6
	- загальний обсяг часток викупних сум, що отримуються від перестраховиків	0	0	ні	
	- загальний обсяг сум, що повертаються із централізованих страхових резервних фондів	0	0	ні	
	- загальний обсяг сум, що отримуються в результаті реалізації переданого страхувальником або іншою особою права вимоги до особи, відповідальної за заподіяні збитки	0	0	ні	
	- загальний обсяг комісійних винагород за перестраховання	0	0	ні	
	- обсяг інших операційних доходів, які не набули відображення у попередній інформації	321,0	2,6		
5.	Інші доходи:				
	- загальний обсяг фінансових доходів, у тому числі від участі в капіталі, за облігаціями, від депозитів та дивіденди за акціями	2182,6	17,66	так	
	- обсяг інших доходів, які не набули відображення у попередній інформації	0	0	ні	
6.	Надзвичайні доходи	0	0	ні	
	Усього	12361,4	100	-	

Виконав: Кравченко Н. Г.

Додаток Е

Положення

про відділ внутрішнього аудиту АСТ ЗТ «Остра-Суми»

1. Загальні положення

1.1. Відділ внутрішнього аудиту є самостійним структурним підрозділом. Відділ створюється і ліквідується за наказом Голови правління за погодженням з Радою правління і підпорядковується безпосередньо Голові правління.

Безпосереднє керівництво відділом здійснює начальник відділу, який призначається наказом Голови правління за погодженням з Радою правління.

На посаду керівника відділу призначається висококваліфікований спеціаліст, який має вищу економічну освіту, досвід бухгалтерської роботи не менше 5 років або досвід роботи в аудиті не менше 3 років. Керівник відділу внутрішнього аудиту призначається і звільняється з посади, що обіймає, Головою правління.

1.2. Відділ внутрішнього аудиту створюється з метою забезпечення ефективної діяльності апарату управління із захисту законних майнових інтересів компанії, удосконалення системи бухгалтерського та податкового обліку і сприяння підвищенню ефективності роботи АСТ ЗТ «Остра-Суми», зміцненню його фінансового стану.

У своїй практичній роботі відділ внутрішнього аудиту керується чинним законодавством України, рішеннями Ради правління, наказами, розпорядженнями Голови правління, цим Положенням.

2. Структура відділу

2.1. Склад відділу внутрішнього аудиту включає керівника відділу і аудиторів. Чисельний склад відділу затверджується Головою правління за пропозицією керівника відділу. Обов'язки працівників відділу регламентуються посадовими інструкціями, які розробляються керівником відділу внутрішнього аудиту та коригуються у разі зміни функцій або об'єму, і затверджуються Головою правління за погодженням з Радою правління.

3. Завдання

3.1. Надання Раді правління та Голові правління на вимогу висновків (звітів):

- про стан активів, виробничо-господарську та фінансову дисципліну;
- про оцінку якості інформації, що видається управлінською інформаційною системою;
- про оцінку економічної безпеки систем бухгалтерського обліку і системи внутрішнього контролю;
- про дотримання внутрішніх правил і процедур.

3.2. Підготовка консультацій і інформаційне забезпечення:

- розробка методичних вказівок, рекомендацій, інструкцій з бухгалтерського обліку, оподаткування, аудиту;

- інформаційне обслуговування і консультування з питань бухгалтерського обліку, оподаткування і правового регулювання страхової діяльності;
- проведення семінарів, підвищення кваліфікації, навчання персоналу, надання допомоги кадровій службі у підборі і тестуванні бухгалтерського персоналу;
- рекомендації з комп'ютеризації бухгалтерського та податкового обліку, складання звітності, розрахунків з оподаткування, аудиту тощо;
- виявлення внутрішніх резервів компанії та визначення шляхів їх використання
-

4. Функції

До функцій працівників відділу внутрішнього аудиту належить:

4.1. Проведення аудиторської перевірки бухгалтерського обліку та фінансової звітності:

- правильності складання і оформлення первинних документів, облікових регістрів за ділянками обліку, включаючи експертизу засобів, що використовуються для ідентифікації, оцінки, класифікації такої інформації і складання на її основі звітності, а також вивчення окремих статей звітності і операцій, залишків за бухгалтерськими рахунками;
- достовірності обліку витрат, повноти відображення доходу від реалізації, доходів від позареалізаційних операцій, точності визначення розміру прибутків, правильності розподілу прибутків і оформлення розрахунків.

4.2. Здійснення тематичних перевірок:

- дотримання законодавства, нормативних актів, установчих документів, системи внутрішніх регламентів і процедур контролю (наказів, розпоряджень, інструкцій, розподілу повноважень і відповідальності між співробітниками тощо);
- правильності складання і точності виконання умов договорів страхування;
- перевірка наявності, стану, правильності оцінки активів, ефективності використання всіх видів ресурсів, дотримання розрахункової дисципліни, повноти і своєчасності внесення податкових платежів;
- оцінка програмного забезпечення, що використовується компанією;
- оцінка ефективності механізму внутрішнього контролю, вивчення і оцінка контрольних перевірок у структурних підрозділах.

4.3. Розробка пропозицій:

- з формування облікової політики;
- з поліпшення організації бухгалтерського обліку;
- підвищення якості системи внутрішнього контролю;
- з забезпечення збереження ресурсів;
- з попередження зловживань;
- з матеріального стимулювання працівників, дисциплінарних та фінансових стягнень.

4.4. Проведення за дорученням Правління і керівництва перевірок ефективності використання матеріальних, фінансових та трудових ресурсів:

- перевірка системи внутрішнього контролю і розробка пропозицій з поліпшення організації системи внутрішнього контролю, бухгалтерського обліку, розрахунків, зміни структури виробництва і управління, підвищення ефективності програм розвитку.

4.5. Консультування і інформаційне обслуговування засновників, адміністрації і співробітників з питань бухгалтерського обліку, оподаткування.

4.6. Участь у підготовці матеріалів для зовнішнього аудиту, податкових перевірок і перевірок інших контролюючих органів.

5. Права

Відділ внутрішнього аудиту має право на:

- 5.1. Перевірку бухгалтерських первинних документів і облікових регістрів, цінних паперів, планів і інших документів з фінансово-господарської діяльності підприємства;
- 5.2. Ознайомлення з наказами, розпорядженнями, рішеннями зборів акціонерів, Ради правління і посадових осіб АСТ ЗТ «Остра-Суми»;
- 5.3. Перевірка наявності, стану і збереження товарно-матеріальних цінностей у матеріально-відповідальних осіб;
- 5.4. Отримання необхідних для аудиторської перевірки документів, довідок, розрахунків, усних та письмових пояснень з питань, що виникають у ході перевірок;
- 5.5. Надання рекомендацій з матеріального стимулювання і фінансових та дисциплінарних стягнень.

6. Взаємовідносини (службові зв'язки)

6.1. Відділ внутрішнього аудиту отримує від підрозділів у міру потреби:

6.1.1. Від Бухгалтерії:

- первинні документи, діючі нормативи і інші відомості, необхідні для проведення перевірок, експертиз, аналізу;
- проміжну та річну фінансову загальнообов'язкову та спеціалізовану звітність, облікові регістри та іншу облікову інформацію;
- звіти про роботу, що проведена відповідним підрозділом за результатами аудиторської перевірки.

6.1.2. Від договірної відділу: договори страхування з додатками, угоди, акти тощо.

6.1.3. Від юридичного відділу: установчі документи, векселі, страхові свідоцтва, сертифікати, ліцензії, довіреності і інші юридичні документи.

6.1.4. Від відділу персоналу: накази, штатні розписи, документи з кадрової роботи.

6.1.5. Від інших підрозділів: необхідні для проведення аудиту матеріали.

6.2. Відділ внутрішнього аудиту видає бухгалтерії, відділу персоналу і іншим підрозділам: акти перевірок, висновки, пропозиції і рекомендації з питань обліку і контролю.

7. Взаємодія з Радою правління АСТ ЗТ «Остра-Суми»

7.1. Рада правління визначає вимоги до кваліфікації і професійного досвіду співробітників відділу і надає рекомендації Голові правління АСТ ЗТ «Остра-Суми» з підбору співробітників відділу.

7.2. Відділ внутрішнього аудиту отримує від Ради правління:

- затверджені плани робіт відділу внутрішнього аудиту, у тому числі:
- річні плани (з розбивкою за кварталами) в строк до 20 грудня на наступний рік, квартальні, в строк до 20 числа до початку кварталу;
- доручення, завдання (у міру виникнення);
- інші документальні матеріали.

7.3. Відділ внутрішнього аудиту складає та надає:

- звіти про виконану роботу за рік;
- звіти про виконану роботу за квартал;
- інші звіти, довідки.

8. Відповідальність.

8.1. Відповідальність за якість і своєчасність виконання функцій відділом несе керівник відділу.

8.2. На начальника відділу покладається особиста відповідальність за:

- дотримання чинного законодавства в процесі керівництва відділом;
- складання, затвердження і представлення достовірної інформації про діяльність відділу;
- своєчасне і якісне виконання наказів керівництва.

8.3. Відповідальність інших працівників відділу встановлюється відповідними інструкціями.

9. Заключні положення.

9.1. До цього Положення можуть вноситися доповнення та зміни за згодою з Радою правління, що затверджуються наказом (розпорядженням) керівника.

9.2. Строк дії цього Положення не обмежений.

Начальник відділу внутрішнього аудиту

Погоджено

Голова правління

Начальник відділу кадрів

Начальник юридичного відділу

